

EX MUNIFICENTIA
FERDINANDI III. M. E. D.
DIE 3. IUNII 1791.

Digitized by Google

4. 8. 242

I. 8

Digitized by Google

MICHAELIS HENRICI GRIBNERI
Potent. Polon. Reg. ab Aul. & Iustit. Consil. & Archiv. Intim. Prof. Publ. in Acad. Vitemb.

PRINCIPIA PROCESSVS IVDICIARII

In Vsvs Privatos Avditorvm conscripta

PVBLICI IVRIS FECIT
IO. CHRISTOPH. FRANCK I.V.D.
QVI
DIFFERENTIAS IVRIS MAGDEBVRGICI
ADIECIT.

ACCEDIT
DISSERTATIO EPISTOLICA
DE

LITIVM AMBAGIBVS IN FORO SAXONICO RECIDENDIS

INDEXQVE LOCVPLETISSIMVS

EDITIO TERTIA EMENDATIOR

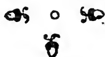
FRANCOF. & LIPSIÆ
APVD VIDVAM IOH. MAYERI.
M DCC XXIII.

LECTORI BENEVOLO
S. P. D.
O. CHRISTOPH. FRANCK, Argent.
IVR. VTR. D.

NOn me fefellit fiducia, qua haec Principia Processvs Ivdiciarii rationibus, de quis in praefatione primae editionis fferui, motus publicae luci expofui. um enim ex eo tempore plures viri ris peritiffimi ad eorum ductum uffarum in foro perorandarum ranem docerent; fatis comprobauit perientia, quantam ipfa vtilitatem docentes pariter ac difcentes conrre poffent. Inde factum eft, vt, emplaribus, quae typis mandata erant, opinione citius diftractis, no-

vam editionem, festinantibus operis, adornare oportuerit, postquam liber hic etiam in hac Fridericiana praelectionibus Academicis destinari coepit. Nolui igitur diu deliberare, vtrum opusculum, per se optimum, melius edi deberet: quamquam id fieri potuisse non dubitauerim, si nouas celeberrimi AVCTORIS obseruationes experi atque expectari licuisset. Id vero cum non permiserit festinatio, nefas omnino fuisset, mora, meis qualibuscumque additionibus recognoscendis contracta, TE vel ad breuissimum tempus priuare lectione, quam TIBI prima vice gratam fore praeuidi, & nunc porro placituram multo magis confido. Vale. Dabam Halae Magdeb. ipsis Kal. Octobr. cIↃ IↃ CCXVIII.

PRAE-

PRAEFATIO
PRIMAE EDITIONIS.

QVi omnes eruditionis partes affligit, *scribendi pruritus JCtorum potissimum scholas* infelici sidere jamdudum *occupauit*, vt veterum iuris conditorum volumina, ex quibus Pandectæ legum Romanarum compilatae sunt, ad duo millia pene librorum, & trecentas myriadas versuum iam olim adscendisse Imperator Iustinianus fuerit conquestus. Qui si suo seculo iuste *veritus* est, ne legibus suis scripturientium verbositas, nisi poena falsi coerceretur, labem, quae Edictum perpetuum deformauerat, adspergeret, opusque moderate confectum in infinitum traheret: non est, quod miremur, iurisprudentiae cultores librorum multitudine nostris temporibus obrui, quibus & typorum facilitas describendi taedium impensasque minuit, & Legislatorum, Jurium & Iuris Interpretum numerus admodum excreuit.

Neque vero is naeuus otiosam sanctionum antiquarum scientiam, aut Theoreticam iuris disciplinam tantum corrupit, sed etiam quod plus exercitationis, quam lectionis requirere debebat, *aureae Praxeos studium* eodem grauissime laborat.

Quippe vt in ipsa causas perorandi ratione, ita in tradendis Processus Iudiciarii prae-

ceptis veterumRomanorum mores ab hodiernis toto, quod aiunt, coelo diſtant.

Cum enim Romae Patrum aſtutia factum eſſet, vt qui ius ſuum in foro perſequi vellent, a Pontificum potiſſimum collegio certam actionum formulam peterent, qua non ad amuſſim propoſita ſtatim tota cauſa cadebant; tantum abfuit, vt ICti iſtas legum actiones publice docerent, vt potius easdem ſumma ſolicitudine celarent, donec tandem Cn. Flavius arcana illa *P*atribus indignantibus proderet populo, cui Proceſſus Iudiciarii notitiam denuo eripuiſſent ICti, niſi nouas agendi formulas, ab ipſis poſtea excogitatas, Sextus Aelius iterum publicaſſet. Tanta cura cauebant, ne fori, cui ipſi, Oraculorum inſtar, praeeſſe cupiebant, myſteria publice innoteſcerent.

Alia omnia Germaniae acciderunt. Quamvis enim ex Gloſſarum commentis & *P*ontificum Conſtitutionibus enata procedendi in foro ratio maiori etiam difficultate, quam priſcum malum formularium, laboret, Doctorumque de nouarum legum iudiciariarum ſenſu, altercationes non parum turbatam impeditamque agendi excipiendique rationem reddiderint; ex his tamen difficultatibus emergendi ſubſidia tantum abeſt, vt inter arcana artis retulerint & occultauerint ICti, vt potius, ſi quod ſe habere quis crederet filum Ariadneum, protinus id Praxeos Candidatis oſtenderent & commendaret.

Hinc

Hinc tot vbique Duces occurrunt, qui facem ſcriptis ſuis praeferre cupiunt, vt iter facientibus, cum nunquam antea viſum ante pedes habent triuium aut quadriuium, facilius ſit, quam forenſis diſciplinae cultoribus, quo ſe vertant, ſtatuere.

Neque enim numerum quis facile inierit analyſium, annotationum, apoteleſmatum, arborum, cautelarum, clauſularum, collegiorum, commentariorum, compendiorum, concluſionum, diſceptationum, diſputationum, electorum, enucleationum, enunciatorum, exercitiorum, gemmarum, gloſſarum, inſtitutionum, introductionum, Iſagogarum, iurium, lucubrationum, manualium, methodorum, obſeruationum, ordinum iudiciariorum, pandectarum, practicarum, praxium, proceſſuum, progymnaſmatum, ſpeculorum, ſynopſium, tabularum, theſaurorum, tractatuum, aliorumque ſcriptorum Proceſſualium, quae ad tantam multitudinem excreuerunt, vt, ſi quis ad omnia, quae de iudiciorum formis in lucem edita ſunt, perlegenda condemnetur, ſatis crudele ſupplicium ſubiturus videatur, etiamſi a perluſtrandis iocoſeriis forenſium diſceptationum inter ſuperos inferosque inſtar fabulae Romanenſis confictarum ſomniis reliquisque ignitabuli Proceſſuum iudicialium ſimilique portentoſo nomine praxin forenſem tradentibus libellis veniam impetrauerit.

Quae cum ita esse ipsi referamus, miretur forsan aliquis, quo consilio noua PROCESSVS IVDICIARII PRINCIPIA edere, & post nonaginta novem libellos alios centesimum publicae luci exponere animum induxerimus. Cuius instituti causas cum facile sit plures allegare, genium seculi, diuersas hominum opiniones, voluntatem aliorum, & quae vulgo ab aliis afferri solent; vna ego defungi me excusatione posse confido, si in tanta Processualium Operum multitudine *bonorum compendiorum inopia* magis, quam copia, nos dixerim laborare.

Vasta volumina Virorum Celeberrimorum, qui partem hanc Iurisprudentiae exornarunt, Aduocatos & iudices, non iuuenes, instruunt, quos si quis statim non praeparatos ad haec Opera ableget, aut desertores studii huius eos efficiet, aut multo labore serius ad id perducet, ad quod breuiore via ducti sine magno labore maturius potuissent peruenire. *Compendium commendat breuitas*, cum hic omnium enucleationum scopus sit, paucis rei referre summam, quae si ab initio prolixe & plene iuuentuti tradenda esset, nihil opus foret Synopsi, qualem a Rosenthalio conscriptam esse, licet is ingentem suum de feudis Tractatum hoc nomine appellet, nemo crediderit.

Sed breuis esse non potest, qui intra metam se non continet, qui ad alia digreditur,

&

& per ambages eó tendit, quo recta via procedere licebat. Igitur quisquis cuiuscunque disciplinae nucleum exhibere cupit, eam sibi legem dicat, necesse est, *ne* quicquam *afferat, quod ad* doctrinae, quam tradit, *principia haud pertineat.* Itaque cum cupida Legum iuuentus iuris Theoriam primum audire, eaque demum rite praeparata, ad Processus forensis disciplinam admitti soleat, in methodi leges impinget, qui, quae de concursu creditorum, de hypothecarum iure, de Procuratoribus, de fide testium, & documentorum, & multis aliis argumentis in Digestis copiose traduntur, denuo repetat & pluribus exponat.

Vti vero nihil admitti debet, quod sit superfluum, ita *nec omittere* quicquam fas est, quod ad solida artis *fundamenta* iacienda requiratur; vt iustæ introductionis in Praxin forensem mensuram implere nequeat libellus, qui ea, quæ ad Appellationis fatalia, aut Processus Arrestatorii, Cambialis, Executiui, Possessorii, vel Prouocatorii rationes pertinent, aut aliam huius scientiae partem praecipuam sicco plane pede praeterit, vel vix leuiter attingit,

Neque selegisse optima & aptissima satis est, nisi probe digesta, *iusto ordine* proponantur. Quamuis enim suprema fere methodi lex habeatur arbitrariam esse, dubitandumque non sit, quin vna eademque res diuersa ratione concipi & connecti possit:

vti tamen compendio proficisci illum nemo dixerit, qui in medio itinere, quo per anfractus varios peruenerat, inde vicissim retrogradiatur eodemque denuo per ambages revertatur; ita confundi lectorem minus exercitatum necesse est, quoties, quem Ducem ille sequitur, more desultorio modo huc tendit, modo aliorsum delabitur, modo in priorem locum, quasi turbine circumactus recidit. Quapropter nunquam, fateor, illorum mihi institutum placuit, qui aut nescio secundum quam causarum methodum cum Fibigio Processus forensis principia tradunt, aut pro serie titulorum, qui in Ordinationibus Processuum continentur, Praxeos Candidatos instituere sueuerunt. Nam vti aliae sunt legum, aliae compendiorum conscribendorum rationes, ita per se apparet, non commodiore via praecepta Praxeos forensis proponi posse, quam si eum, quo causae in iudiciis peraguntur, ordinem diligenter sequaris, ea vero, quae interdum incidunt, ac differentias extraordinariorum procedendi generum illis demum absolutis subiungas.

Praecipua compendiorum virtus est *accuratio*, vt non nisi vera tradant, aut vero certe similia, ne, vnde scientia quaeritur, inde errores hauriantur. In quos tum quoque non potest non incidere lector minus exercitatus, cum, quem ipse sequitur, scriptor diffidentes plurium terrarum leges omissa

issa diuersitatis mentione indiscretas congit, ac modo communium iurium cennes, modo particulas e Saxonico processdecerptas, modo proprias alteri foro lanias, quasi ex eadem officina depromtas, iprouidus consarcinat. Quippe necesest, ex ejusmodi promiscua diuersorum rium commixtione informem & quasi certo patre spuriam nasci Praxeos foren; disciplinam, quae nec integra vllibi terrum vsum praebere possit, nec officium ieat per partes praestare ignorantibus, cui iaeque loco conueniant. Quam ob rem iicunque angustum arbitratur, vnius Leslatoris finibus contineri, ab eo variorum, iorum legibus vtitur, iudiciorum discrimen dulo vbiuis inculcari debet, ne, dum nusiam peregrinus esse cupit, nusquam habitare deatur. Denique non rerum modo, sed verborum cura summa habenda est epitoatori; ne, dum, quae recte sentit, male eximit, incautus incidat in errorem, & ambiia, vel minus commoda voce Lectorem fallat.

Hanc ad normam si quis exigat vulgares ocessuum Synopses, is facile, puto, intel;et, concinnam in aliis breuitatem, in pluous accurationem, in plerisque methoim & adaequatam ac rei conuenientem ictandi rationem iure desiderari posse, atie adeo non temere me de compendiom bonorum inopia in tanta Operum Prosssualium copia fuisse conquestum.

At-

Atque id ipſum fateri videntur illi, qui dum iuuentuti ad Praxin viam demonſtrare cupiunt, ipſas, quod dixi, *Ordinationes Proceſſus* praelegunt & principiorum loco proponunt. Qui ſicuti recte faciunt, quod ſuos ſtatim ad ipſas Conſtitutiones noſtrorum Principum adducunt, ita magnopere mihi falli videntut, ſi iuſti compendii rationem habere Ordinationes illas, ſibi quidem perſuadeant. Quo ipſo nihil quicquam iuribus ſanctiſſimis detraho. Quis enim in legibus ſcholaſticam ſolertiam aut methodi ſubtilitates requirat? Aliae legislatorum, aliae legum interpretis rationes ſunt: neque illi libellos ſcribunt, vnde tyrones forenſis diſciplinae prima praxeos elementa addiſcant, ſed ſanctiones condunt, ad quas vel verſatiſſimi in foro atque illi ipſi etiam, qui Iura docent & reddunt, confugiant, doctrinasque & cauſas exigant.

Satius ergo eſt alio ordine incedere, atque libello compendiario propoſito, diſcentes ad Litium Iura recta via deducere, Leges vero & conſtitutiones Principum firmandis principiis adhibere. Sed *libelli vulgares* deſiderio meo non vbique ſatisfaciunt, neque modum bonae Synopſeos omni ex parte implent. Ex quibus, qui vetuſtiſſimi ſunt, minorem vtilitatem praeſtare ſolent. Quae ſubinde prodeunt nouellae Conſtitutiones, Proceſſus rationes non raro immutant. Vſus quoque fori, quo plurima

ıa magis, quam certa lege nituntur, efficit, t multa, quae olim recte tradita fuerunt, unc fecus fe habeant, atque alia prorfus ra- .one doceri debeant.

Quapropter diu iam in votis habui, vt ouum aliquando prodiret Proceffus Saxo- ici Compendium, quod ea, quae in ipfis .itibus obtinet, ferie Praxeos Iura perfpi- ıe & accurate traderet, neque tam quid o- m obtinuerit, quam quo nunc Iure Colle- ia vtantur, exponeret. Id vero inueniffe ıe credidi, cum in manus meas venirent, uos nunc in publicum edo, DVO PRIN- :IPIORVM PROCESSVS IVDICIARII IBELLI, quorum vnus iura Ordinarii roceffus ordine exponit, ac per fingulos 'erminos veluti de ftatione in ftationem ectorem deducit, alter cuiuscunque *Pro-* ·ffus extraordinarii rationes & differentias cenfet.

Placebat ordo, placebat in tanta rerum ›ertate breuitas, & fine obfcuritate accura- ›, neque minus placebat, quod vbique no- ffima Collegiorum Iuridicorum praeiu- :ia allegari, atque ad Opera infignia Trium rorum Celeberrimorum Bergeri, Riuini Menckenii, qui inter Doctores, qui Pro- ffum Saxonicum illuftrarunt, hodie pri- ıs facile tenent, Lectorem viderem remit- Licet enim ex auctoritate confentientium rum roboris veritati accedat, & Ob- uantias Iuris poteftate deftitui non igno-

rem,

rem, intereſt tamen eorum, qui cauſas in foro perorare cupiunt, noſſe, quae in Collegiis praeualeant opiniones, & ſecundum quas nouiſſime fuerit pronunciatum, intereſt ſcire, vbi plenius diſcuſſa fuerit controuerſia & pertractata ex inſtituto.

Itaque quod ipſe non ſine commodo aliquo legiſſe mihi videbar opuſculum, id vt publicae exponi luci Autor pateretur, ſuaſor ei monitorque fui. Is vero leue aiebat ſcriptionis genus, nec publicis, ſed priuatis deſtinatum vſibus. Aliud eſſe omnibus, aliud paucis ſcribere, aliud auditoribus in calamum dictare perituras poſitiones, aliud eruditi orbis & poſteritatis iudicio immaturum ſiſtere opus. Sed cum ille negaret, ego inſiſterem; tandem mihi opuſculum reliquit, eoque ſe plane abdicauit, verum ea lege, vt ſi edendum id omnino cenſerem, aut diſſimulato autoris nomine id facerem, aut bona ſaltim fide Lectorem admonerem, mea opera prodiiſſe, quod ipſe Autor diutius latere maluiſſet.

Accipe ergo beneuola fronte, Lector, quae Tibi exhibeo, PROCESSVS IVDICIARII PRINCIPIA, quae, qualia accepi, bona fide reddo, breuiſſima ſaltem ſententiarum EPITOME ad marginem adſcripta, INDICEque rerum Alphabetico in calce ſubiecto. Ex ipſis doctrinis nihil mihi vindico, praeter ADDITIONES paucas, quibus Magdeburgicas Leges Iudiciarias cum Saxonicis

contuli, Iuriumque, quibus vtraque Prouincia vtitur, in pluribus consensum, in quibusdam vero dissensum breuiter commemoraui. Quo fine cum Auctoris compendio Ordinationem Processus Magdeburgici vtramque contendi, cum veterem, quam anno superioris seculi octogesimo octauo Ducatus hic accepit, tum recognitam, id est, prioris declarationem atque emendationem decennio post publicatam. Nec peculiares Constitutiones omisi, quoad eas excerpere licuit e *Codice Iuris Magdeburgici nouissimi*, qui iam typographos tenet occupatos, proditurus propediem (*) legesque omnes Ducatui Magdeburgico ab anno post Christum natum millesimo sexcentesimo octogesimo latas comprehensurus. Denique e Regia Prussica atque Electorali Brandenburgica Ordinatione generali de emendanda re iudiciaria anno praeterito die vigesimo primo Iunii promulgata huc retuli, quaecunque Processum Magdeburgicum recta via vel confirmare visa sunt, vel reformare. Atque ista quidem ita curaui exscribi, vt typorum diuersitate adiectoque crucis (†) signo absque labore possint distingui, ne mea qualiscunque opella, cum caeteris confundatur, aut a Saxonici Processus doctrina animus eorum, qui, quid in vicinia agatur, minus curant, distrahatur.

Fece-

(*) Quod postea anno 1715. factum, & continuatio etiam anno proxime elapso sequuta.

Fecerimne operae pretium, Tuum erit L. B. iudicare, qui ſi non ingratum aut inutile inſtitutum meum iudicaueris, voti mei compotem me factum gaudebo. Sin aliter ſentias, mihi & iis, qui mecum faciunt, ignoſces, atque Auctori ſaltem dabis veniam, qui ne quidem cum typis exſcriberetur opuſculum, reuidendi & emendandi ſingula curam aut voluit, aut ob abſentiam negotiorumque & alias iuſtas cauſas ſuſcipere potuit.

Atque iſta quidem in chartam coniece- ram, cum opportune in manus meas incidit exemplum E*PISTOLAE*, vt ex ipſa diſci poteſt, ex hoc ducatu in viciniam miſſae, qua Saxonibus, (ad alia enim fora nec progreditur ipſa, nec a nobis prolatatur,) *litium ambages recidendi remedia* ſuppeditantur. Quae quia profundiore illorum, qui forenſium diſceptationum diuturnitatem execrantur, meditatione digna iudicaui, aliquam apud te gratiam me ſperaui initurum, ſi diſſertationem a praeſenti argumento non alienam & noſtro potiſſimum tempori congruentem, in articulos diſtinctam hiſce Proceſſus Judiciarii Principiis adnecti curarem. Quod mihi eo certius licere exiſtimaui, quo liberius ipſe DISSERTATIONIS EPISTOLICAE auctor, quam parum aliorum cenſuras formidet, ſub illius finem profitetur.

His igitur fruere, Lector, & ex tuo atque etiam ex noſtro voto res tuas feliciter age.

Dab. Halae Magd. Pridie Kal. Apr. poſt orbem redemtum cIↃ IↃ CC XIV.

Con-

CONSPECTVS OPERIS.

SECTIO I.

SECTIO II.

SECTIO III.

SECTIO IV.

SECTIO V.

SECTIO VI.

CAPVT III.

De Iis, quæ fiunt post Litis Contestationem in primis de Probatione per Testes & Documenta.

SE-

CAPUT V.

De His, quae fiunt post Probationem.

SECTIO I.

SECTIO II.

CAPUT VI.

De Iis, quae fiunt post Sententiam definitiuam.

SECTIO I.

SECTIO II.

SECTIO III.

SECTIO IV.

CAPUT VII.

De Quibusdam capitibus, quae in processibus quandoque occurrunt.

SECTIO

LIBER II.
De
Processibus ab Ordinario diuersis.

CAP.

PRIN-

PRINCIPIORVM PROCESSVS IVDICIARII PROLEGOMENA,

DE *PROCESSV IN GENERE.*

§. I.

P*Rocessus*, quo causæ in iudicium deductæ peraguntur, est vel *ciuilis*, vel *criminalis*, hic in *accusatorium* & *inquisitorium* diuiditur. (a) *Processus criminalis,*

§. II.

Ciuilis respicit vel iudicia *possessoria*, vel *petitoria*. *ciuilis in*

C §. III.

1. (a) De vtroque agetur in *Lib. II. cap. vlt.*

Digitized by Google

§. III.

possessorio, *Possessorium* est vel *ordinarium*, vel *summarium.*[a] *Summarium* tractatur processu summario, qui vel est *possessorius in specie* vel *inhibitivus* vid. *Lib. II. cap. VII.*

§. IV.

& petitorio, vel ordinario, *Petitorii* causæ vel ordinariæ, vel summariæ, inde processus alius *ordinarius*, alius *summarius*.

§. V.

vel summario *Summarius* diuiditur in summarium *in specie*, & in *executiuum*, sub quo & *cambialis* continetur. *Lib. 2. cap. 1. 2. seqq.*

§. VI.

Iudex *Processus* peragitur in *iudicio. Iudex* summus in Republ. (imperio Monarchico) Princeps est. (a) Is ius red-

Iurisdictio omnis a Principe. 6. (a) Hinc nemo ne *patrimonialem* quidem iurisdictionem habet, siue *inferiorem*, siue *superiorem*, nisi ex beneficio Principis. vid. DISSERT. *d. Iur. Princip. regal. quæ vulgo, sed perper. ad Iurisd. referuntur. Tom. I. Select. iur. Publ. Opusc. Sect. IV. thes. 2. & 19.*

reddit tam per summa, quam per inferiora iudicia, ab eius arbitrio dependet omnis *iurisdictionis* diuisio (b). *Iurisdictio*

§. VII.

Dependet etiam diuisio iurisdictionis in *Ecclesiasticam* & *secularem*; illa ad personas & causas Ecclesiasticas pertinet, & apud nos per *Consistoria* exercetur: Poterant vero istæ quoque lites coram iudice seculari, iubente Principe, peragi. SCHOEPFFERVS *ad ff. tit. d. iurisdict. n. 59. seqq.* Vnde in Saxonia Electorali a Consistoriis ad Regimen Regium licet provocare. vid. SCHILTERVS *Institut. Iur. Canon. lib. I. tit. V. §. 13.* *Eius diuisio.* *Iudex Ecclesiasticus.*

† *A Consistorio Magdeburgensi appellatio interponitur vel ad Regem coram*

(b) Quid ad *altam*, quid ad *bassam* referri debeat, quid ad *Ecclesiasticam*, quid ad *secularem*?

† vid. ORD. PROC. MAGD. RECOGN. *c. 1. §. 17-26. j.* ORD. VET. *c. 1. §. 10. c. 50. §. 20-22.* quid iure, quo vtimur circa hæc constitutum sit, traditur ad *tit. ff. d. Iurisd. & Iudiciis.*

Regimine Magd. introducenda & iustificanda ac per exteros definienda. Verordnung wegen der Appellation und Reuision in causis Ecclesiasticis de die 22. Febr. 1696. v. COD. IVR. MAGD. Part. II. No. XVI. ORD. PROC. REC. cap. 43. §. 9. *vel ad supremum Appellationum iudicium, quod Coloniæ ad Spream est.* Gemeiner Bescheid, wie es bey denen Appellationen ꝛc. ꝛc. zu halten de d. 7. Maj. 1708. vid. COD. IVR. MAGD. Part. II. No. XLIX.

§. VIII.

Secularia. Reliquæ causæ aguntur apud iudices *seculares:* Ciues (plerumque) conueniuntur coram senatu, rustici coram domino prædii, si is cum iurisdictione inuestitus sit. Ex his alii *Schriftsassii* sunt, alii *Amtsassii* (a), ab Amtsassiis appellatur ad *Præfectum*, a Schrifft-

Amtsassii

Schrifftsassii.

§. (a) In dubio autem quis præsumitur esse Amtsassius non Schrifftsassius, quæ præsumtio & ad ciuitates ac possessores prædiorum pertinet. Quæ autem personæ officii causa Schrifftsassiis annumerentur, exponit BERGERVS *Elect. Discept. Forens. p. 106. seqq.*

† Of-

a Schrifftsassiis (b) vt & a Præfecto ad *Curias*, vel ad *Regimen* (c), ad quod etiam ab ipsis Curiis prouocatio datur.

† *Ducatus Magdeburgicus Curias ignorat, reliqua seruat.*

† *Coram Regio Regimine vero, quod Halæ est, etiam in prima instantia omnes forum sortiuntur cum in causis priuatiue ad illud pertinentibus, quas refert* ORDIN. PROC. MAGD. VETVS c. 1. §. 12. 13. & RECOGNITA ib. §. 32. *tum, quoties iudicis inferioris iurisdictio controversa est,* ibid. §. 9. *aut is monitoriis pro iustitia administranda non paret.* ORD. VET. dict. cap. §. 9.

† *Causas Cameræ Præfecturarum*

† *Officiales Camerales, Commissariatus, Steurales, Venatorii, Postarum, intuitu officii coram suo quique Collegio conueniuntur.* ORDIN. GENERAL. d. emendand. re iustit. §. 33.

(b) ipsi Schrifftsassii forum sortiuntur in Curiis & Regimine Principis.

(c) habent enim Curiæ in Saxonia Electorali cum regimine concurrentem quodammodo iurisdictionem. Sed vid. MENCKEN, *ad Processʃ. Disput. III. th. 7.* BERGERVS *Oeconom. lib. IV. Tit. IV. not. 7. p. 943. in fin.* Curiæ.

Magdeburgensis, der Ambts-Cammer, *iurisdictioni subiectas exponit* ORDINATIO GENERALIS de emendanda re iustitiaria §. 4. *ad Collegii Commissariatus, quod Magdeburgi est, cognitionem pertinentes* d. ORD. §. 5. It. NOTIFICATION, was für Sachen vor das Commissariat zu Magdeburg gehörig seyn sollen d. 29. Iun. 1713. COD. IVR. MAGD. P. II. No. LVII.

† *Capitulum Cathedrale Magdeburgicum & Prælatos; qui Status Provinciales sunt, eorumque hæredes ne quidem reali actione alibi convenire licet, quam coram* Regimine, (*non Consistorio.* MANDAT vom 24. Febr. 1693. *de foro competente* des Dom-Capitels, *Prælaten*, Stifftern v. CODEX. IVR. MAGD. P. II. No. X.) *sicuti nec Capitulares Magdeburgicos, nisi coram Capitulo. In reliquos Capitulares Abbatum & Præpositorum iurisdictio ad causas Abbatiæ & monasterii restricta est.* dict. cap. 1. ORDIN. RECOGN. §. 10.

† *A Regimine, si de sorte 400. th. majore contendatur* gemeiner Bescheid d. 7. Maj. 1708. §. 3. No. XLIX. *ad Regium Appellationum Senatum Coloniæ ad Spream ius dicentem prouocatur.* RESCRIPT. d. 13. Apr. 1704. COD. IVR. MAGD. No. XXXII.

§. IX.

§. IX.

Singulare est, quod, qui iurisdictionem patrimonialem habent, *suos subditos coram suis iudiciis* conuenire possint,

Forum subditorum à domino iurisdictionis conuentorum.

† ORDIN. PROC. MAGD. *c. 1. §. 7.* modo actuarius ab iis præstito in præsentia subditorum iureiurando rite constitutus sit (a). ORDIN. PROC. SAXON. *Tit. II. §. fin.* Ob wir auch wol.

† ORDIN. PROCESS. MAGDEB. RECOGN. *cap. 1. §. 9. in fin.*

C 4 §. X.

(a) Vbi nota: (1) subditos non habere vi *hujus §.* beneficium primæ instantiæ, si a Domino in Curia Provinciali conueniantur.

(2) ius hoc inuestitis cum iurisdictione competere, siue singulos siue vniuersos subditos conveniant.

(3) non tamen facile ipsos sententias ferre, sed acta transmittere debere. MENCKEN *ad Process. Disp. IV. th. IX.* RIVINUS *ad Ordin. Process. Saxon. Tit. II. Enunc. 9.*

† ORD. PROC. MAGD. *c. 1. §. 7.* *add. tamen* BERGERVS *Supplem. Tom. II. pag. 38.*

(4) iuramento hoc, quod §. f. exigit, non rite præstito, nullitatis exceptionem

§. X.

Actuarius. *Actuariorum* officium singulis titulis commemorabimus. Hoc loco tantum præmonendum est (I) eos in Saxonia Electorali, si caussis criminalibus adhiberi velint, *Notarios* publicos esse debere, *Decis. Elect. 38.*

† *quod in Ducatu Magdeburgico non requiritur.* ORDIN. PROCESS. cap 50. §. 13.

(II) Registraturis conficiendis adhibere (a) teneri (b) *personas iudiciales. Ordin. Processſ. Saxon. Tit. II. §. 2.* Allso versehen. verb. Und durch ihn iedermahls in beyseyn der Gerichts-Personen. quod ad superiora

nem obiici posse. ZIGLERVS *ad dict. tit. verb.* in Beyseyn der Unterthanen, vt vix superveniente actuarii iureiurando acta sustineantur. BERGERVS *Elect. Discept. forens. ad Tit. II. Observ. V. not. II. p. 39.*

Subscriptio. 10. (a) Vt subscribant, necesse non est, vid. ZIEGLERVS *ad dict. Tit. verb.* in beyseyn *pag. 20.*

(b) Si tamen adhibitæ non fuerint, registratura non est nullius plane momenti, quamuis non plenam vim pro-

ra iudicia non pertinet (c), sumtus litium auget, & passim diu negligi sueuit, ac vix tum in vsum reuocari potest.

§. XI.

De reliquis personis remissiue.

Neque de *actore* & *reo* hoc loco multa præmittemus, aut de reliquis personis, quæ ad iudicium constituendum concurrunt. Nam, quæ in

C 5 Pan-

probandi habeat, sed purgatorio iuramento contra eam locus relinqui solet. Ita respondit *Ordo Juridicus Vitembergensis anno 1709. Mens. Septembr.* Sed & si adhibitæ fuerint, contra registraturam nihilominus iuramentum deferri potest, WERNHERVS *Part. I. Obserb. XII. Ubi prai.* Secus est, si ipsæ partes registraturam sua approbauerint subscriptione, vid. BERGERVS *Oeconom. libr. IV. Tit. VI. not. IX. p. 951.*

Limitatio.

(c) Ob verba *d. §.* Die von uns mit Gerichten beliehen, oder dieselben in Ubung haben, quæ ad eos, qui iurisdictionem patrimonialem habent, tantum pertinere videntur, in primis cum de superioribus iudiciis eorumque Secretariis & Protonotariis non hoc, sed *praced. §. I.* agatur.

Pandectis traduntur, inde repeti debent, non huc transscribi; cetera suo loco indicabimus. Servabimus autem in principiis praxeos forensis tradendis eum ordinem, vt initio seriem *processus ordinarii* LIBRO I. persequamur, deinde *cetera* quæcunque *processuum genera* LIBRO II. strictim enarremus.

Ordo dicendorum.

PRINCIPIORVM PROCESSVS IVDICIARII

LIBER. I.

DE

Processu Ordinario.

CAP. I.

DE IIS, QVÆ FIVNT ANTE PRIMVM TERMINVM.

SECT. I.

DE

Libello & supplicatione pro impetranda citatione.

§. I.

Libellus.

QVi causas clientum suorum perorare aggrediuntur, in

in primis de eo ſolliciti eſſe debent, vt deſideria eorum rite compoſito libello exponant. ***Partes libelli*** ſunt ***facti ſpecies*** & congrua ***petitio***, ius vt commemoretur, neceſſe non eſt: imo inutile & ſuperfluum, niſi ſingulare ſit, quod iudex ignoret (a). ***Eius partes***

§. II.

Sed hæc ex pandectis nota ſunt: ***Requiſita.***
itaque paucis tantum monebimus,
in Saxonia (1) ***libellum*** non debere 1.
eſſe ***articulatum***, ORD. PROC. SAX. *Tit. V. pr.*

Idem RECESSU IMPERII nouiſſimo §. 27. & 59. ***cautum eſt, & in Ducatu Magdeburgico obtinet.***

(2) ***nomen actionis*** exprimere ſuper- 2.
uacuum haberi, (3) ***plures*** qui con- 3.
ſortes non ſint, non poſſe vno libello ad-

1. (a) Multo minus neceſſe eſt, vſum & obſervantiam legis allegare. Si quis tamen allegaverit, probare non tenetur, cum vſus legis ſemper præſumatur. vid. DISPVTAT. *Vtrum fratres probare teneantur, ſe non fuiſſe ingratos.* §. 2.

4\. aduersus eundem (a), (4) nec vnum
5\. *contra plures* experiri (b): (5) nec licere causas, quæ *diuerso processus genere* ventilari debeant (c), eodem
6\. libello cumulare, (6) immo nec eiusdem generis regulariter (d) *plures quam tres, dict. Titul. V. §.* wir lassen (e):

† *Iu-*

2\. (a) RIVINVS *ad Titul. V. Enunc. I.* nisi alter alteri actionem cesserit. BERGERVS *Elect. Discept. forens. p. 164.*

(b) Ne quidem aduersus maritum & vxorem, scilicet ex diuersis causis. RIVINVS *loc. citat. Enunc. III. IV.*

(c) e. g. Si vna causa executiuum processum, altera ordinarium postulet.

(d) excipiuntur enim 1) causæ mercatoriæ, *Ordinat. Mercator. Lipsiens. Tit. VI.* 2) pauperum. 3) liquidationes in concursu creditorum, & 4. controuersiæ de operis rusticorum. ORDIN. PROCESS. SAXON. *Tit. V. §.* wir lassen.

† ORDIN. PROC. MAGD. REC. loc. c. *tantum in controuersiis Magistratuum & subditorum, ac tutelæ actionibus cumulationem admittit.*

(e) eadem tamen actio, e. g. mutui, ob plures quam tres diuersas summas institui potest.

† *Iure Magdeburgico ne has quidem.* ORD. PROC. MAGD. RECOGN. c. 18. §. 2.

7) conclusionem continere debere *petitionem certam*, non generalem, non ambiguam, sed nec alternatiuam, nisi natura actionis id aut postulet (f) aut saltem permittat. (g) 7.

§. III.

Clausulæ libellis quam plurimæ addi solent, sed pleræque *inanes* sunt & inutiles, vt: qua sibi actores quæuis iuris beneficia reseruant; qua superfluæ probationis onus declinant, aut de errore calculi cauent, &c. (a) *Clausula inanes.*

§. IV.

Salutares sunt, qua rem cum fructibus & accessionibus petimus, interesse lucri cessantis, aut emergentis *Salutares.*

(f) vt in remedio *Leg. 2. C. de rescind. vendit.*

(g) vt in actione hypothecaria etiamsi aduersus tertium possessorem agatur *Dissent.* RIVINUS *Tit. V. Enunc. 33.*

3. (a) idem de clausula: *non in forma libelli* &c.: recte monet RIVINUS *dict. loc. Enunc. XLIII.* add. MENCKEN *ad Process. Disp. V. th. VIII.*

tis damni nobis præſtari, expenſasque reſtitui poſtulamus, &c. MENCKEN, *loc. cit. th. IX.*

§. V.

Imploratio *Clauſula* autem, quam in primis ſalutarem vocant, qua *Iudicis officium nobiliſſimum* omni meliori modo *implorant*, eam virtutem eſſe, non puto, quam vulgo ei tribuunt, (a), niſi lex & conſuetudo illam ei concedat (b).

§. VI.

Supplicatio. Libellus hodie offertur iudici plerumque per ſchedulam, *ſupplicatio-*

§. (a) confer. IOH. SAM. STRYCKIVS *Diſſertat. de Clauſula ſalutari Libellorum.*

(b) vid. ORD. PR. MAGDEB.

† *quæ* cap. 18. §. 1. *ſalutarem clauſulam ſub pœna quinque thalerorum, (a qua immunis eſt, qui ante cauſæ ventilationem defectum ſuppleuit* ORD. RECOGN. ib.) *libellis annecti eaque adiecta iudicem, quæ circa ius ab actore neglecta ſunt, in ſententia ferenda ſupplere iubet.*

add. *Ordin. Proc. Saxon. Tit. V.* §. nachdem.

tionem pro impetranda citatione dicunt, qua actor reum ad respondendum quamprimum vocari, & se de termino certiorem reddi petit.

§. VII.

Potest tamen etiam ipsi libello illa petitio inseri & adiungi.

SECTIO II.

de

Citatione & Termini, Notificatione.

§. I.

Libelli præsentatio.

DE *oblatione* libelli *registratura* confici debet [*præsentationem* vocant] (a) post actuarius rem ad iudicem refert, qui, nisi libellus ineptus sit, aut aliud obstet, *citationem* statim decernit.

§. II.

Guranda.

Antequam tamen eam emittat, exigere debet *guarandam*, † *cu-*

I. (a) Debebat autem in hac registratura exprimi, a quo schedula sit oblata, & actuarii nomen subscribi. Vulgo ista omittuntur, temporis tantum facta mentione: *præsentirt* d. 15. August. 1711.

† *cuius iure Magdeburgico nullus vsus est.*

& ab iis, qui possessionati non sunt, *cautionem pro reconuentione & expensis*,

† *Hæc reo petente demum exigitur* ORDIN. PROC. MAGD. cap. 23. §. 1.

nec non, si ipse principalis libellum haud obtulerit, *legitimationem* (a).

† ORDIN. PROC. MAGD. cap. 12. §. 1. *constitutio mandatarii, etiam cum ipse principalis alibi habitans libellum offert, requiritur.*

§. III.

Citatio De *citatione reali, verbali in specie* sic dicta, eaque, quæ vel *per præconem*, vel per *edictum* fit, *Lib. II.* agemus. In processu ordinario eodemque ciuili, circa quem hic solum occupamur, citatio fit per

per literas. *literas.* Eæ continere debent *iudicis & vtriusque partis nomen* (a); exprime-

2. (a) ita RESOLVT. GRAVAM. *de anno* 1661. *grauam. XVII.* MANDAT. ELECT. *de anno* 1691. §. 4. exigunt, sed vulgo hæc male negliguntur.

Error in nomine. 3. (a) adeo vt etiam si in cognomine, vel præ-

mere *locum* & *diem*, vbi comparere, tum *quid* partes in termino expedire ac *peragere debeant.*

† *Iure Magd. partibus sub alio iudice habitantibus, qua Procuratorem mandato ad totam causam, & nominatim ad citationes recipiendas instructum in loco iudicii nondum constituerunt, in prima citatione iniungendum, vt cum tali aut per eum compareant ORD.* PROC. *MAGD. c.* 20. §. 1.

†† *Praeterea cum citationibus etiam supplicationes, aliaque ad causam pertinentia documenta reo transmitti iubet, ipsique alias impune non comparere permittit ORD. PROC. MAGD.* ib.

Denique inferendum etiam prima citationi praeiudicium, sub quo terminus praefigendus ORD. GENER. d. emend. re iustit. §. 31.

Ita in prima citatione, cum qua *libellus transmittendus* est, reus & ad litem per transactionem componendam, & si concordia obtineri ne- D que-

praenomine error commissus, frustra noncomparentis contumacia accusetur. RIVINVS *ad Ordin. Proc. Saxon. Tit. IV. Enunc. VIII.*

queat, ad respondendum, & litem contestandam vocatur.

§. IV.

Termini dies. *Dies Termini* debet diligenter exprimi, nec comparendi facultas ad vnam aut matutinas horas regulariter restringi (a) *spatiumque* reo concedi *trium septimanarum*, & si in noncomparentem aut contumacem ferenda sit sententia condemnatoria, vel perpetui silentii comminatoria, *6. septimanarum & 3. dierum*. MANDAT. ELECTORAL. *de anno 1670. d. 12. Augusti.* MENCKEN *ad Process. Disp. IV. th. IX.*

Spatium.

† *Longissimum spatium, quod Magdeburgensis citatio continere debeat, est, si citandus intra decimum milliare habitet, trium; sin vltra, quatuor; sin loco valde dissito, aut in alieno territorio, octo hebdomadum.* ORD. PROC. MAGD. *c. 5. §. 2. c. 20. §. 2. Iudex inferior intra fines suae iurisdictionis habitanti vltra octiduì inter-*

4. (a) Immo licet citatus iussus sit comparere zu rechter früher Tages-Zeit, sufficit tamen eum pomeridianis horis comparuisse.

tervallum non concedit. ORD. REC. *c. 5. Nec interest, qualem pœnam contumax incurrat.*

§. V.

Impetranti, qui aduersarium citari petiit, *notificatio* termini fieri solet per schedulam, vulgo den Tag- oder Gedenck-Zettel; hæc tamen citationis rationem non habet: vnde nec spatium integrum vt contineat, necesse est, nec vt per nuncium iuratum aut requisitionem iudicis, cui actor subest, insinuetur. MENCKEN *dict. Disput. IV. thes. 3.* RIVINUS *Enunc. 33.* Imo si plane notificatio facta non sit, actor impetrans nihilominus comparere tenetur (a): modo scientiam ter- *Notificatio.*

D 2

† *Coram Regimine Magdeb. citatus hora matutina æstiua septima, hiberna octaua, aut ea, ad quam nominatim vocatus fuerit, comparere tenetur, postea non admittendus & in expensas condemnandus.* ORD. PR. MAGD. REC. *c. 10. §. 1.*

5. (a) Ita quidem vsus fori fert. confer. D. BERGERUS *Oeconom. Libr. IV. Tit. XVI. not. III. p. 1005.* sed vide sis die

termini aut habuerit, aut habere potuerit.

§. VI.

Citatio mediata. Si *citandus alterius*, quam citantis *iurisdictioni* subsit, non immediate (a), sed *mediante iudice ordinario* in ius vocandus est, quo casu citationem, eamque non obsignatam (b), transmittere iudex, coram quo lis agitur, solet, additis literis, quibus eam insinuari petit (c). Iudex immediatus vel ipsam citationem transmis-

Appellat Ordn. *tit.* von Ausbringung der Ladung. §. desgleichen. *verb.* dem ansuchenden Theile, wenn er gleich selbst zur Stelle, ein sonderlicher Tage-Zettel gegeben, und derselbe registriret werde. CORP. IVR. SAX. *p.* 855.

6. (a) *Regimen* principis

† ORD. PR. MAGD. REC. c. 1. §. 30. & *Curia Provinciales*, immo & Commissarii vtriusque citant *immediate*. De Consistoriis vid. infr. *Lib.* 2. *cap.* 3. §. 2.

(b) alias vel resignari vel remitti potest.

(c) aliquando tantum literae transmittuntur, & iudex requiritur, vt ipse parti per citationem comparitionem iniungat.

missam insinuandam curat, addita admonitione, (einer Auflage) quod ei parere citatus debeat; vel ipse aliam citationem conficit, & de facta insinuatione requirentem reddit certiorem (d).

§. VII.

Insinuatio fit (a) *sumtu* regulariter impetrantis, RESOL. GRAVAM. *de anno 1661. Grau. VIII. per nuncium* iuratum, *Insinuatio citationis.*

† *aliamue personam arbitrio partis eiusque periculo, quoties ipsi aduersario alibi habitanti citationem insinuari necesse est, iuxta* ORD. PROC. MAGD. cap. 20. §. 2.

cui plena fides habetur quoad ea,

 quæ

(d) si iudex requisitus citationem insinuare nolit, superior adeundus est, sed & citandus, si semel comparuit, adigi potest, in primis, si in alio territorio degat, vt constituat procuratorem, cum potestate citationem recipiendi. RIVINUS *Enunc. XIII.*

† ORD. PROC. MAGD. cap. 20. §. 1.

7. (a) hodie etiam die feriato, contra *l. 1. 2. C. d. Fer.*

(b) non

quæ ratione officii refert (b), ita tamen, vt probationi contrarii locus relinquatur. Debet autem citatio insinuari *ipsi principali,*

† *in Ducatu Magdeburgico prima vice, reliqua mandatario, vt* ad præc. §. 3. *dictum est, constituto.* d. c. 20. §. 1.

non aduocato aut mandatario, nisi instructus sit mandato, quod specialem citationes recipiendi potestatem contineat. *Pupillis* licet infantia maioribus iure Saxonico (c) *nequit* insinuari (d) citatio. MANDAT. *Electoral. de anno 1691.* §. weil auch. Imo ne *minoribus* quidem facile, mulieri tamen curatorem habenti recte fit insinuatio (e). Si *ciuitas* in ius vocanda sit, Consuli regenti, vel Senatui in loco curiæ, in die Raths-Stube, si *vniuersitas*, tribunis plebis, iudi-

(b) non in aliis, quorum intuitu iuramentum non præstitit, e. g. si de iniuria sibi illata attestetur.

(c) secus iure ciuili.

(d) sed tutori, & si plures tutores habeant, singulis. *argum.* ORDIN. PROC. SAXON. *Tit. IX.*

(e) an & curatori eius?

iudici vel Scabinis paganis, MENCKEN. *ad Processʃ. Disput. IV. thesʃ. X.* citatio insinuari poteſt. (f)

§. VIII.

Si *plures* vocandi veniant (a), *ſinguli* citari debent. Idem obtinet, ſi plures cohæredes ſint citandi. Singulare eſt, quod, ſi pendente lite (etiam ante litis conteſtationem. ZIGLER. *ad h. tit. verb. poſt motam. p. 31.*) quis moriatur, citatio ex cohæredibus poſſeſſori (b) prædii (c), quod in ter- *Plurium citatio.*

(f) non Syndico. RIVINVS *ad dict. Tit. IV. Enunc. XXIV.*

§. (a) Idem obſeruandum ſi citandi ſint Coſſäthen, Hüffner, Fröhner &c. quia non gaudent iure vniuerſitatis.

(b) Quod ſi plura prædia in eodem territorio relinquat, citatio in ſingula à diuerſis hæredibus poſſeſſa fieri debere videtur. Si nulla prædia in territorio Saxonico poſſederit, ſinguli hæredes citandi ſunt, nec ſufficit citatio in prædium, quod extra Saxoniam ſitum eſt, vni cohæredum facta.

(c) Siue ſit feudale, ſiue ſit allodiale, quamuis Ordinatio de feudo tantum loquatur. ZIGLERVS *ad dict. §. verb.* aus ſolchen Lehn-Güthern.

territorio Saxonico defunctus reliquit, insinuari queat. ORDIN. PROC. SAXON. *Tit. IV.* §. **begäbe es sich aber.** Si reliqui extra territorium sint constituti. conf. RIVINVS *ib. Enunc. III.*

§. IX.

Insinuatio ad domum absentis. Ceterum si citandus praesens non sit, ad *domum* factam esse insinuationem sufficit, i. e. personis domesticis (a) vxori, liberis, famulis, RIVINVS *Tit. IV. En. I.* non tamen conductoribus aedium, nec in domum, quam quis aliis locauit, & non inhabitat,

† ORDIN. PROC. MAGDEB. REG. c. 20. §. 2. *Vasallis tamen in alieno territorio habitantibus citationes ad praedium recte insinuantur.* RESCR. d. 29. Mart. 1705. *quod extat* COD. Iur. Magd. Part. II. No. XLI.

vid. tamen BERGERVS *Elect. Discept. Forens. p. 67. seq.* & *Supplem. Part. II. pag. 1712.* imo si domesticis quoque facta sit, & probabilis citandi concur-

9. (a) alias enim citationem ad domum insinuatam esse non sufficit. RIVINVS *hoc Tit. Enunc. I.*

currat ignorantia, quam iuramento confirmare possit, vix est, vt pro contumaci haberi queat, inprimis si persona, quæ citationem recepit, citandoque non tradidit, ætatis aut alia imbecillitate laboret. Si nemo citationem recipere velit, *affigi potest*, conuocatis vicinis.

† *Iure Magdeb., si nemo domesticorum adsit, domino iurisdictionis aut Iudicibus & Schultetis citatio tradenda, quo illi eam vicissim citato insinuent.* ORD. PROC. cap. 20. §. 2.

Sin citatus domi suæ præsens citationem accipere detrectet, illa ibidem deponenda, citatique contumacia postmodum punienda est. ORDIN. PROC. RECOGN. ib.

§. X.

Super insinuatione citationis *registratura* confici debet, quæ contineat: *Quis, cui* (a) *vbi* (b) & *quando* citationem insinuauerit. *Registratura insinuationis.*

† *Nuncius Cancellariæ Magdeb. scribere tenetur* ein sonderlich *Insinuation-*

10. (a) personæ enim nomen exprimi vtile, imo fere necessarium est.

(b) nam extra domum domesticis insinuari nequit.

Buch. ORDIN. PROC. RECOGN. c. 20. §. 3.

alias in eum, qui non comparauit, sententia ferri nequit. Nonnullis in locis *Recepisse* exigunt (c) siue confessionem de facta insinuatione, quæ plene tamen non probat, nisi aut recognita sit, aut nuncius iuratus testetur, eam à citato scriptam esse (d). *vid.* VSLEBER. *in Dissert. de Recepisse.*

Recepisse.

§. XI.

Termini prorogatio.

Aliquando *prorogari solet terminus* vel *ex officio*, vel vna aut altera *parte petente.* Si *tempestiue* petatur prorogatio, & iusta ex causa, vix denegari potest; intempestiue postulata non æque facile conceditur, & concessa licet, ab expensis tamen non liberat; si denegetur, terminus non-comparenti currit, nisi appellatione interposita eum suspendat; quæ si reiiciatur, dubium est, an contuma-

(c) quod vtile est, si, qui insinuauit, iuramento obstrictus non sit.

(d) aut a persona domestica, cui citatio insinuari potest.

maciæ pœnam appellans incurrat (a). Ceterum vt *prorogatus terminus* integrum spatium contineat, necesse non est, BERGERUS *Elect. Discept. forens. p. 65.* saltim vt is, qui prorogationem obtinuit, de angustia termini prorogati excipere nequeat.

CAP. II.

De

IIS, QVÆ FIVNT IN PRIMO TERMINO, VSQUE AD LITIS CONTESTATIONEM.

SECT. I.

de

IIS, QVÆ FIVNT IN PRIMO TERMINO, *inprimis si aut pars vtraque, aut actor tantum non compareat.*

§. I.

Haec ante terminum peraguntur. Iam de iis, quæ *in ipso termino* expe- *In termino præsens sit*

II. (a) Æquissima sententia est, appellantem hoc casu tantum expensas refundere teneri, reliquas contumaciæ pœnas non incurrere, sed appellatione *Appellatio ob prorogationem denegatam.*

Iudex & actuarius. expedienda sunt, dispiciamus. *Iudex* igitur *& actuarius* copiam sui partibus facere debent, quod nisi fecerint, nihil quidem peragi, nec contumacia eorum accusari potest (a), de mora tamen commissa iustæ deuoluuntur querelæ ad superiorem. Neque ambigendum est, quin, si quod inde damnum sentiant partes, eius restitutionem (b) postulare queant.

§. II.

Termini circumductio *Si vtraque pars haud compareat,* terminus *circumduci* dicitur,

† ORD. PROC. MAGD. c. 22. §. 5. *quo casu vtramque partem aut Aduocatum, cuius culpa terminus circumdu-*

ne reiecta nouum terminum (non tamen præcise integrum spatium continentem) constituendum esse. Conf. MENCKEN *ad Processs. Disp. VI. Tit. X. §. III.*

I. (a) imo ne partium quidem, vt puta si reus non comparuerit, & iudex sui copiam actori non fecerit. SCHWENDENDOERFFERVS *ad Fibig. p. 154.*

(b) etiam refusionem expensarum.

ductus, decem thaleris mulctare iubet ORD. PROC. RECOGN. ib. §. 1. inde nec actor nec reus in contumaciæ pœnam incidit, nec sententia ferri aut publicari, nec acta transmitti possunt (secus est, si tantum terminus inrotulationis cicumductus sit) sed ad instantiam partis noua citatio emittitur, quæ integrum spatium definitum non minus, quam prima citatio continere debet a).

§. III.

Officium rei actore non comparente.

Si actor non compareat, qui reus rite se stitit, elapso termino contumaciam eius accusat, petit ab instantia se absolui (a, actorem ad cautionem de lite prosequenda adstringi, & in ex-

2. (a) Idem obtinet, si ob culpam iudicis terminus circumductus sit, *vid. §. 1.* item si partes ad diuersos dies citatæ fuerint. Vnde nec litis pendentiæ effectum his casibus citatio habebit. conf. MENCKEN *Disput. VI. Tit. X. §. III.*

3. (a) Si id non nominatim petat, ab instantia non absoluitur, ita SCABINI *Vitemb. an. 1714. M. Aug.*

(b) Ita

expenſas condemnari. Neque hanc pœnam actor euitat, ſi aut notificatio ei legitime facta non ſit (b) aut citatio terminum lege definitum non contineat (c); ſi tamen ante terminum per literas ſe excuſet, a præſtanda cautione (d), & ſi tempeſtiue id fecerit, ab expenſis etiam liberatur.

§. IV.

Etiam in ſecundo termino. Idem obtinet, ſi *in termino ſecundo* actor non comparuerit, vt puta ſi in primo reus contumax fuit, in ſecundo actor; quo caſu effectus ſententiæ in primo termino contra reum

(b) Ita pronunciauit CONSISTORIVM VITEMBERGENSE *anno 1709. Menſ. April.* vid. tamen *Cap. I. Sect. II. §. V.* & RIVINVS *ad Ord. Proceſſ. Tit. X. En. I.*

(c) Ita *Vitembergenſia Collegia* ſentiunt BERGER *Suppl. Tom. II. p. 197.* aliter *Lipſienſia* teſte RIVINO *dict. Tit. Enunc III.*

(d) Nec reus hoc caſu ab inſtantia abſoluitur, MENCKEN *loc. cit. §. VI. in fin.* Formula: Daß Bekl. Suchen noch zur Zeit nicht ſtatt hat; es iſt aber Kl. demſelben die Unkoſten ꝛc.

reum latæ, e. g. comminationis ſub pœna confeſſi & conuicti, exſpirare videtur, per abſolutionem ab inſtantia. (a)

§. V.

Fertur ergo in contumacem actorem ſententia petitioni rei conformis (a). *Pœna contumaciæ.*

† *ORDIN. PROC. MAGD.* cap. 22. §. 7. *Nouiſſime actoris contumaciam reo comparente amiſſione cauſæ coercet ORDIN. GENER.* d. emend. re iuſtitiaria §. 31. *Quæ pœna pariter obtinet, quoties actor litem cœptam intra annum non continuauit.* ib. §. 32.

Vnde

4. (a) Poſt litis conteſtationem ſi actor contumax ſit, petitio rei non dirigitur ad abſolutionem ab inſtantia, Diſſ. LANGIVS *cap. XL. num. 48. confer. BERGERVS Elect. Diſcept. forenſ. p. 329.* &c. ſed ſecundum rationem negotii, quod in illo termino peragi debebat, vt ſuo loco videbimus.

5. (a) quod ſi plane contumaciam actoris reus non accuſauerit, ex officio iudex eum condemnare nequit. ZIGLERVS *ad Titul. X. Verb.* Auf ſein Anſuchen.

(b) con-

Vnde *actor postea* amplius non *admittitur*, nisi *praestita cautione*, quae vel pignoribus fit, vel fideiussoribus: neque enim sola promissio sufficere videtur (b. Quod si a lite desistere velit, ad cautionem inuitus adigi nequit (c.)

§. VI.

Restitutio expensarum.

Ab *expensis* non aeque hac ratione se liberabit, quae, licet actor liti renunciet, nihilominus peti possunt.

(a) ZIGLERVS *loc. cit. verb.* und Vorstand.

§. VII.

(b) consent. NICOLAI *Part. I. cap. XL. num 52.* conf. MENCKEN. *loc. cit. §. VIII.* & RIVINVS *Enunc. IV.* qui in possessionatis promissoriam cautionem sufficere contendit. Si per Mandatarium praestetur, requirit speciale mandatum, vid. DISSERTAT. *de Mandat. Special. th. 12.* ibique *praeind.*

(c) Potest tamen reus extrahere terminum, vt actor se declaret, an litem velit prosequi, eique *fatale* constituatur *actionis prosequendae*, bey Verlust derselben.

§. (a) Nec opus est peculiari actione, quae

eas

§. VII.

His vero restitutis cautioneque praestita *reus*, si actor *nouo termino* constituto (a) libellum repetat, *respondere tenetur*, cum non ab actione, sed ab instantia tantum absolutus sit. Vid. tamen *not. c. §. praec. V.* *Nouus terminus.*

Sectio. II.

DE
Contumacia rei non comparentis.

§. I.

Si *actor se sistat*, sed *reus non* aeque compareat, huic incumbit (a) illius *Officium actoris reo non comparente.*

E

eas peti posse monet MENCKEN *l. c. §. VII.* sed reus potest impetrare terminum, in quo actor dem Urtheil zu Folge die zuerkandten Unkosten erstatte, aut executionem petere, postquam sententia in rem iudicatam transiit.

7. (a) Sufficit autem haec demum in termino praestari, modo actor, dum citationem extrahit, se ad praestationem eorum offerat.

1. (a) An etiam teneatur *libellum repetere*, antequam rei accuset contumaciam? ambiguum est. Rectius omnino facit, qui repetit: immo si in legitima impedimenta reum condemnari

lius accusare contumaciam. Vbi vel in *legitima impedimenta* eum petit condemnari,

† *quod iure Magd. tum demum licuit, si post primam contumaciam reus sub pœna contumaciæ denuo citatus non comparuerit.* ORD. PROC. MAGD. *c. 22. §. 7. Hodie statim*]arg. ORDIN. GENER. d. emend. re iustit. §. 31.

vel comparitionem & litis contestationem sub *pœna confessi & conuicti* (b) *expensarumque restitutionem* ei iniungi.

§. II.

mnari petat, necessariam esse libelli repetitionem vulgo tradunt. vid. *§. seq.* sed quæ nulla lege nititur opinio, ad alios casus proferri non debet, itaque si sub pœna confessi & conuicti responsionem reo iniungi postulet, omissam libelli repetitionem actori non nocere existimauerim. De Leuteratione vid. *C. VI. S. I. §. 10.* DECIS. ELECT. LXIX.

(b) Neque enim hæc comminatio tantum ad contumaciam rei, qui comparuit & non respondit, restringenda est, sed & si *plane non comparuit*, locum habet. Vbi additur: daß Bekl. nach anderweit vorhergehender Ladung zu erscheinen, &c. Similiter *in legitima impedimenta condemnari* posse non tantum eum, qui plane non comparuit, sed

&

§. II.

In legitima impedimenta reus condemnari nequit, nisi [1] *citatio* integrum terminum Saxonicum fuerit complexa, RIVINVS *ad Ordin. Procesſ. Saxon. Tit. X. Enunc. XXXIII.* (a), & [2] *reus* abſentiam ne quidem per literas *condemnatio in legitima impedimenta.*

E 2

&eum, *qui comparuit*, & reſpondere detrectat, vulgo tradunt. MENCKEN. *ad Procesſ. Diſp. VI. Tit. X. §. 10.* CARPZOV. *Proc. Tit. VIII. Art. II. n. 28.* id quod tamen dubio non caret: cum impedimenta legitima probare nec poſſit, nec teneatur, qui rite comparuit. Id minus dubii habet, eum, qui *non legitime* comparuit, in legitima impedimenta condemnari poſſe.

2. (a) Hinc ſi actor id poſtulet, citatio ad primum terminum continere debet ſpatium integrum Saxonicum, cum alias terminus III. ſeptimanarum ſufficiat, ad comminationem ſub pœna confeſſi & conuicti, & condemnationem in expenſas obtinendam. APPELLATION-PATENT *de anno 1670. §. III.*

† *Quod diſcrimen in Ducatu Magdeb. non attendi ſupra dictum fuit* ad Cap. I. Sect. 2. §. 3.

(b) Sed

teras (b) excusauerit (c), *actor* vero [3] non modo in specie hanc contumaciæ pœnam ei irrogari petierit, (d) sed etiam ipse [4] guarandam præstiterit, RIVINVS *loc. cit. En. XXXVII.* legitimationem idoneam exhibuerit, si opus sit, satis dederit, BERGER. *Supplem. Tom. 2. p. 369.*

† *secus*

(b) Se*d literæ semel* tantum *attenduntur.* Nam si in termino sequenti iterum per literas se excuset, a condemnatione In legitima impedimenta non liberatur. ORD. PROC. SAX. Tit. X. dieweil *in fin.* RIVINVS *Enunc. XXXV.*

(c) Alias enim in expensas tantum condemnatur, ita tamen, vt sub pœna confessi & conuicti comminatio, si petita fuerit, sententiæ nihilominus inseri possit.

(d) *Si alternatiue petierit*, aut in legitima impedimenta reum, aut in expensas damnari, mitior sententia fertur. MENCKEN *loc. cit. §. 10.* idemque obtinet, si & ad *impedimenta* legitima, & ad *expensas* restituendas eum desiderauerit condemnari, namque eo casu expensarum tantum restitutio ei iniungitur. NICOLAI Part. *I. Cap. XXXIV. num. 15.* add. *§. seq. huius sect.*

† *secus iure Magd. vid. sup.* C. I. S. II. §. 2.

&, quod nonnulli addunt, libellum repetierit. MENCKEN *diss. §. 10. in fin.* Quæ si recte habent omnia, pronunciatur: Das Kl. seine An- und Zusprüche wieder Bekl. bis auf die Ehehafft und behelffliche Wiederrede erstanden und erlanget habe. Condemnatio in expensas non additur.

§. III.

Sententia sequens.

Nam *si* reus legitima *impedimenta non probet*, *aut* denuo *non compareat*, tota *causa cadit*, sententiæque definitiuæ condemnatio in expensas litis adiicitur (a), modo reo iterum integer terminus Saxonicus (b) fuerit concessus (c):

E 3 † *Iu-*

3. (a) *Formula Sent.* Daß Kl. wider Bekl. seines beharrlichen Ungehorsams halber, nunmehro seine Ansprüche, inhalts der Klage, bis auf die Hülffe erstanden und erlanget; derowegen Bekl. &c. cum expensis, &c.

(b) Alias vix in expensas reus condemnabitur.

(c) Interim etsi hæc recte se habeant, tamen

† *Iure Magdeb. legitima impedimenta intra quatuor septimanas a tempore rei iudicatae probanda sunt, nec postea attenduntur.* ORDIN. PROC. RECOGN. cap. 22. §. 2.

& actor rite contumaciam eius accusauerit. Sin compareat, & legitima impedimenta doceat, ne primi quidem termini expensae ab eo exigi possunt. RIVINVS *Enunc. XXXIX.* Quae vero sint legitima impedimenta, alibi traditur, & arbitrium iudicis plerumque definit. *Probatio* eorum (d) *summaria* tantum requiritur, imo testimonia Magistratus, Medicorum, quin iuramentum impedimentum allegantis

Legitima imped. quae

eorum probatio.

† ORD.

men *si libellus ineptus sit*, reus absoluitur. Dissent. RIVINVS *Enunc. XLI.* Sed & si *moderatione opus sit*, (e. g. si Aduocatus salarium petat) ea, licet reus contumax sit, tamen fieri potest & debet.

(d) Quaeritur: An in termino haec probatio absoluenda sit, an tantum inchoanda? Prius tutius est, in primis cum hic non plena probatio exigatur.

(e) Hinc

† ORD. PROC. MAGDEB. RECOGNIT. cap. 22. §. 2.

sufficere censetur. MENCKEN *dict. loc.* §. II. Cum rigida contumaciæ pœna efficiat, vt iudices minus rigidi sint in examinandis impedimentis (e).

§. IV.

Atque hæc causa est, cur malint aduocati in accusatione contumaciæ eo petitionem dirigere, vt *reus sub pœna confessi & conuicti comparere*, & litem contestari, *atque* termini *expensas restituere compellatur* (a): quamvis hoc quoque casu reus ab expensis se liberare posse videatur, si probet, *Sententia comminatoria & in expensas condemnatoria.*

† *proximo termino, aut iuret secundum*

(e) Hinc actori *non datur contra-demonstratio* aduersus hanc impedimentorum demonstrationem.

4. (a) Interim adhuc *Stile* est *petere condemnationem in impedimenta*, quoties probabile est, reum non compariturum: Hinc *in processu* desertionis, CARPZ. *Iurispr. Eccles. lib. III. def. 61.* & in processu *bannitorio* adhuc recepta est illa procedendi ratio. *Condemnatio in legit. impedim. quando petenda?*

ORDIN. PROC. MAGDEB. cap. 22. §. 3.

adfuiſſe impedimentum, & facultatem tempeſtiue ſe excuſandi ſibi defuiſſe. Quod ſi in contumacia pergat reus, pro confeſſo & conuicto habetur; de quo infra ex inſtituto erit agendum.

SECTIO III.

DE

IIS, QVÆ FIVNT IN PRIMO TERMINO, *ſi vtraque pars compareat, inprimis de Comparitione per Procuratores & Syndicos, &c.*

§. I.

Officium vtriusque partis comparentis.

DIctum eſt, quemadmodum circumducatur terminus, & qua ratione aduerſus actorem reumque contumacem procedatur.

Conſequens eſt, vt eorum rationem habeamus, quæ fiunt in primo termino, *ſi vtraque pars compareat.* Hæc ſunt vel vtrique parti communia (a), ut legitimatio; uel cuique pro-

Iudicis.

1. (a) Iudicis autem officium eſt, compoſitionem, vt vocant, amicabilem ſuadere, † ORD.

propriæ, ita actor libellum repetit, cauet, defert aliquando iuramentum, reus excipit, aut litem contestatur: de singulis suo ordine videbimus, ac primo quidem de *legitimatione* agemus.

§. II.

Nimirum *comparent partes* vel per se, vel per alios. *Per se*, quando non adhibito mandatario ipsæ in termino se sistunt, *Comparitio partium per se.*

† *Halæ Magdeburgicæ tamen & hoc casu, ab extraneo procurator ibidem habitans ad acta constituendus est, quamprimum libellus porrigitur aut prima positio ad acta refertur,*

E 5 ORD.

† ORD. PROC. MAGDEB. c. 6. §. 1. ORD. GEN. de emend. re iustit. §. 29. 30. add. ORD. PROC. c. 9. §. 1. 2. *quo fine partibus in citatione iniungendum, vt duabus alternis positionibus statum causæ deducant.* ORD. PROC. ib. §. 1.

pericula & ambigua fata litium exponere. Quod si partes æquis consiliis locum relinquere recusent, eo quo dictum est §. *seqq.* ordine proceditur, die Partheyen werden zum rechtlichen Verfahren verwiesen.

ORD. PROC. MAGDEB. cap. 12. §. 1. *eoque neglecto intra 4. septimanas sub pœna 5. thaler.* ORD. REC. ib. §. 2.,

licet desiderium suum *per aduocatum exponant.* Atque hoc casu sufficit, semel partem præsentem in ipso termino fuisse [bey dem Angeben.] Vbi advocatus deinde positiones [das Einbringen] ad acta conscribi curat, vt præsens sit, non solet requiri (a): quamuis si actus talis sit, quem mandatarius sine speciali mandato expedire nequeat, præsentiam partis requirendam putem.

§. III.

per Procuratorem mandato instructum.

Qui *pro aliis comparet*, *procurator* dicitur, & *mandato*

† *generali ad totam causam* ORDIN. PROC. MAGD. c. 12. §. 2.

debet esse *instructus*, idque exhibere statim *in* ipso *termino* (a), vt ne quidem

2. (a) Saltim ita *vsu* obtinet, in primis beym andern und dritten Satze.

Quid? si mandatum desic,

3. (a) *Alias accusatur* eius *contumacia*, perinde ac si principalis plane non comparuisset,

† d.

dem sufficiat charta blanca, quæ nondum extensa est.

† ORD. PROC. MAGD. d. §. 2. *aut Authenticum aliis actis insertum, nisi copia eius vidimata instructus sit.* ORD. RECOGN. ib. §. 3. 4.

Requisita mandati in *Tit. ff. de Procurator,* traduntur. Itaque hic tantum aliquas obseruationes practicas adiiciemus.

§. IV.

Ita [1] *expressio* derer Erbnehmen in mandatis *superflua.* MENCKEN. *Tit.* 7. §. 3. *Mandat. Clausulæ.*

† *Eam*

---

† d. cap. 12. §. 3.

secus est, *si* mandatum tantum sit *mancum*; tum enim mandatarius *cum cautione rati* *vel mancum sit.*

† *qua in foris Magdeburgicis se, vt mandans intra spatium ipsi præfiniendum peracta rata habeat, effecturum ac legitimum mandatnm exhibiturum promittit* d. c. 12. §. 4.

admittitur, eidemque legitimatio iniungitur: Daß Kl. (Bekl.) sich anderer Gestalt, und besser als geschehen, zu legitimiren schuldig.

† *Eam tamen requirit* ORD. PROC. MAGD. cap. 12. §. 2.

[2] *hæredum* contra *necessaria* est, & tutissime ita exprimitur: **vor mich und meine Erben**; verba enim: *cum clausula hæredum* sufficere negant *ICti* & *Scabini* LIPSIENSES, RIVINVS *Enunc. XXVII*, MENCKEN *loc. cit.* [3] Clausula rati grati (a) & cum libera exiguæ est vtilitatis. [4] Subscriptio non potest fieri **mit gefübrter Hand**, MENCKEN §. 7. (b) *sigilla* quoque **mit verzogenen Nahmen** non vbique admittuntur, BERGERVS *Elect.*

subscriptio, *subsignatio*

4. (a) Nescio ergo, an sit necessaria, quod affirmat MENCKEN §. 9.

(b) *Qui* ergo *scribere nequeunt*, rectissime mandatarium *in iudicio* constituunt,

† dict. cap. 12. §. 4. cap. 13. §. 3. *Admittitur tamen cognati subscriptio loco mulieris litteras nescientis.* dict. §. 3.

ubi omnia requisita, quæ in aliis mandatis necessaria sunt, adesse debent, e. g. hæredum clausula &c,

(c) Quam

Elect. Discept forens. p. 237. RIVINVS *tit. VII. Enunc XXI.* (c)

§. V.

Plures mandatarii.

Si *plures* sint mandatarii, *constituantur coniunctim & separatim* samt und sonders. Cauendum vero, ne vel coniunctim vel in solidum constituantur. *cap. 6. d. Procurator. in 6.* de cuius vsu testatur BERGERVS *Suppl. Tom. II. p. 272.* & MENCKEN *Disput. V. Tit. VII. §. V.*

§. VI.

Actus speciale mandatum requirentes.

Parum sibi fori vsus constat circa *actus speciale mandatum requirentes*, qui nominatim exprimi debeant, si quis per procuratorem eos expediri velit.

(c) Quamuis sigillo ne quidem omnino opus sit. Sigillum.

† *secus in Ducatu Magd.* d. c. 12. §. 2. c. 13. §. 3.

& sigillum etiam alienum adhiberi queat, modo subiiciatur contestatio in Mangelung meines (eines) Petschaffts MENCKEN. §. VII. quam ab ipso mandante adscribi debere monet BERGERVS *Elect. Discept. for. pag. 237.*

velit. Communis Doctorum regula est, non opus esse eo, quoties actus, qui suscipitur, regulariter sine præiudicio principalis expediri potest. CARPZOVIUS *Process. Tit. V. Art. II. num. 3.* (a) quam tamen ipsi passim negligunt, dum non tantum actus, qui necessario in quibuscunque ferè causis expediendi sunt (b), licet præiudicii alicuius esse videantur, sine mandato speciali peragi posse tradunt, sed & in aliis sæpius speciale mandatum requirunt (c), qui absque

6. (a) Hinc nec interpositio, nec iustificatio, nec prosecutio leuterationis, vel appellationis, nec probatio vel reprobatio, vel dilationis etiam tertiæ & quartæ petitio mandatum speciale exigit. vid. DISPVTAT. *de Mandato speciali. §. 13.*

(b) Hinc litis contestationem etiam affirmativam, responsionem ad articulos & præstationem guarandæ speciale mandatum desiderare negant, sed vid. *dict.* DISSERT. *th. 8. seqq.*

(c) Contra ad reuocationem litis contestationis id requirunt. Ita *Facultas Juridica Vitembergensis* pronunciauit *Mens. Iul. ann.*

que omni periculo poterant expediri.

§. VII.

Substituendi potestatem mandatarius non habet, nisi ea mandato expressa sit, multo minus ius vlterius substituendi facultatem substituto dandi (a). Substitutionem reuocandi, & toties quoties id est, saepius substituendi potestatem sub iure substituendi comprehendi probabile est. vid. *cit.* DISP. §. 17. Vsu tamen fori etiam haec exprimi debere contendunt. RIVIN. *Enunc. LI.* & *LV*, BERGERVS *Suppl. Tom. II. p. 271.* (b). Ceterum *substitutio* *Quo pertinet substitutio.*

ann. 1712 Imo & guarandam absque eo praestari non posse *Curia Prouincialis Vitembergensis* censuit, teste BETERO *ad ff. tit. d. Procurator. pos. 56. lit. c.*

7. (a) Quod si haec nominatim data sit, substitutus tamen potestatem vlterius substituendi non habebit, nisi expresse substituens illi eam dederit.

(b) Contra mandatum de reuocatione substituti etiam substituendi facultatem complectitur. *Dict.* DISS. §. 21. BERGERVS *Elect. Discept. forens. p. 140.* & *Suppl. Tom. II. p. 270.*

(c) No-

tio morte substituentis non *exspirat* (c).

§. VIII.

An singuli exprimendi?

Ceterum *Singulos actus, qui speciale mandatum requirunt, nominatim exprimendos esse*, vulgo quidem traditur, vid. BERGERVS *Elect. Discept. Forens. p. 253.* SCHWENDENDOERFFERVS *ad Fibig. p. 224.* Sed sine legum consensu. Imo contrarium euincit *cap. 4. de Procurator. in 6.* quo cautum est, sufficere aliquos actus specialiter commemorare, & his generalem clausulam subiicere, quod etiam ad reliquos, qui non expressi sunt, Procuratoris potestas debeat pertinere. Quod capitulum olim secutos esse *ICtos Vitembergenses* docet ZIGLERVS *Introd. ad Prax. forens. Cap. V. §. XXXIII.* Nunc in vsu id non

(c) Nomen heredum substituentis in substitutione exprimi necesse non est, quia mandatum ad eius hæredes non transit: immo nec hæredum principalis vor mich und meines Principals Erben, quia hi iam in mandato continentur.

non esse plerique contendunt. *vid.* BERGERVS *loc. cit.* & *Oecon. p. 709.* vt satis tutum non sit, eius auctoritate niti. Adde tamen *cit.* DISSERT. *§. 20.*

§. IX.

Quibus modis mandatum extinguatur, referre huius loci non est. *Reuocatio mandati tacita.*

† *Iure Magdeburgico mandatarius, postquam dominus litis factus est, nisi consentiente aduersa parte, mandato renunciare prohibetur.* ORDIN. PROC. MAGDEB. cap. 12. §. 10.

Capituli tamen *8. d. Procurator in 6.* facienda est mentio, illiusque, quae *de reuocatione mandati tacita* agitata est, controuersiae: Vtrum principalis, qui citra protestationem comparuit, mandatum reuocasse videatur. Equidem id neque simpliciter *dict. cap.* asseri (a), nec moribus conueni-

F re

9. (a) Addit enim Pontifex limitationes quamplurimas, quae ipsam fere regulam obruunt. *Nisi*, inquit, *quod non animo reuocandi hoc facias, ex aliquibus appareat coniecturis, vt si forsan* *Sensus c. 8. d. Proc. 6.*

re putem (b). Tutius tamen agunt, qui protestatione litigiis occasionem præcidunt, aut mandato etiam claufulam de non reuocando eo per comparitionem personalem nominatim curent inserendam.

§. X.

san aliquis immineat articulus, in quo tu melius nosti veritatem, aut si Procurator ipse infirmus sit, vel forsitan se absentet, seu quidquid aliud accidit, propter quod ipsi causæ tua sit præsentia opportuna.

Visus. (b) Ipse BERGERVS *Elect. Discept. forens. p. 242.* scribit: Textum hunc ante hac in foris Saxonicis vulgo ignoratum fuisse, ante paucos demum annos resuscitatum. Malim dicere nunquam fuisse hoc capitulum receptum. Saltim non video, cur maior eius esse auctoritas debeat, quam *cap. 4. eod. in 6.* cuius æquissimam sententiam illi ipsi negant vsu fori seruari, qui pro auctoritate *cap. 8.* contendunt. Sed & *Id.* BERGERVS *p. 249.* monet consilii esse, ut ea iuris Canonici subtilitas publica lege tollatur. *add.* EVND. *Supplem. Tom. II. pag. 272.* & *Oecon. p. 974.* & RIVINVM *Tit. VII. Enunc. LIX. seq.*,

§. X.

Si mandatum aliquo vitio laboret; (a) *de rato cautio* admittitur (b), cum qua etiam sine mandato comparent *personæ coniunctæ*, Cautio rati

† *in consanguinitate vsque ad gradum quartum, in affinitate ad secundum lineæ collateralis, inclusiue, in vtraque ascendentes in infinitum, modo in affinitate duret matrimonium, quo illa contracta fuit &c.* ORD. PROC. MAGDEB. VTERQVE c. 12. §. 6. VETVS. cap. 13. §. 5.

aliæque, quæ ad ff. recensentur (c) non

10. (a) e. g. Si sigillo careat, non si clausula hæredum desit, vel si charta blanca tantum exhibeatur.

(b) hæc autem præstanda est fideiussoribus, vel pignoribus. In possessore immobilium sufficere de hypotheca oblationem affirmat. BERGERVS *Elect. p. 235.* add. ZIGLERVS *ad Tit. VII.* verb. würckl. *p. 53.*

† *In Ducatu Magdeb. eius repromissionem sub obligatione bonorum actu corporali etiam per mandatarium specialem admittit.* ORDIN. PROCESS. c. 12. §. 6, 7.

(c) dubium in primis est [1] an gener pro socero dissoluta per mortem affinita-

non tamen si actus speciale mandatum requirat.

† ORD. PROC. MAGD. cap. 12. §. 7. c. 13. §. 5. *nec diutius, quam in primo termino.* ORD. REC. d. §. 6.

§. XI.

Comparitio Pupilli, per actorem,

Pupilli comparent vel *cum* tutoribus, *vel per tutores*, vel etiam *per actores* ab iis constitutos (a) quales ho-

nitate comparere possit?, quod affirmat MENCKEN §. 10.

† *Negat dict. c. 12. §. 6.*

[2] Vtrum vitricus pro priuigno, & contra, quod negat IDEM, *dict. loc.* [3] Vtrum pro fœmina, pro minore, pro pupillo quis cum cautione rati comparere possit? quod recte asseritur, BERGERVS *Supplem. Tom. II. p. 268.* licet olim plerique negauerint, ex ea ratione, quod illæ personæ mandare nequeant. add. MENCKEN *loc. cit. §. 12.* qui quoad minores *Facultatem Juridicam Lipsiensem* negatiuæ sententiæ inhærere testatur, quam & *Scabinos Lipsiens.* sequi constat ex RIVINO, *Tit. 7. Enunc. XIV.*

11. (a) Vbi exprimendi sunt in actorio hæredes pupilli, non tutorum. MENCKEN. *Tit. VII. §. 3.*

† *add.*

hodie etiam dicuntur illi, qui post litis contestationem & qui a pupillis & tutoribus simul dati sunt (b) vid. *Tit. IX.* ORDIN. PROCESS. SAXON. **würden sie.** Exhibent *tutoria* vel *curatoria*,

† *quamprimum comparent, sub pœna quinque thalerorum* ORDINAT. PROC. MAGD. c. 11. §. 1. 2. ORD. REC. §. 1.

& actorium, si legitimationis exceptio ipsis obiiciatur. Debent autem, si *plures tutores* sint, (iure Saxonico Electorali,

† *& Magdeburgico* ORD. PROC. cap. 11. §. 3.)

singuli comparere, actorio etiam singuli subscribere, nisi periculum

F 3 in

† *add.* ORD. PROC. MAGDEB. c. 12. §. 9.

(b) Iure Romano enim procuratores illi dicebantur *leg. 11. C. d. Procurator.*

12. (a)

in mora sit, quo casu etiam vnus sine reliquis admittitur,

† *cum cautione rati* d. c. 11. §. 4.

ita tamen, vt contutores deinde negotium ratihabere, aut nouum actorium dare teneantur.

† *Attamen mulieri plures curatores habenti vnius consensus sufficit.* ORD. PR. MAGD. RECOGN. c. 13. §. 1.

§. XII.

Mulieris, *Mulieres* vel *cum curatore*

† ORDIN. PROC. MAGD. cap. 13. §. 1. ORD. REC. ib. *qui non habentibus etiam ex officio ad litem dandus est* ORD. PROC. MAGD. cap. 13. §. 2. *a iudice causæ.* d. c. 13. §. 4.

se sistunt (a), *vel per actorem* comparent,

12. (a) Curator solus in præiudicium mulieris nihil expedire potest, valent tamen ab eo gesta, quatenus mulieri sunt vtilia, vid. *citat.* DISPVT. *d. Mand. Spec.* §. *vlt.* vbi *præjud.*

† *aut speciale mandatum non requirunt, in quibus etiam solius Curatoris actor admittitur.* ORD. PR. MAGDEB. c. 13. §. 2. 3.

perin-

rent, qui a fœmina adhibito curatore constituitur (b). *Pro vxore* agit excipitque valide etiam *maritus* pro bonorum discrimine: nam cautione rati opus est, si de receptitiis vel paraphernalibus (c) agatur, quam in dotalibus ne quidem iure Saxonico requiri tradit MENCKEN. §. 10. *Vxoris,*

§. XIII.

Vniuersitas non per se comparere potest, nisi constet ex paucissimis personis, sed *Syndicum* constituere te- *Vniuersitatis per Syndicum.*

 ne-

perinde in fauorem mulierum sustinentur actus, quos illæ absque curatore susceperunt. RIVINVS *Tit. VIII. Enunc. I. Tit. XVIII. Enunc. XLVI.*

† *Judiciali quoque confessioni licet sine curatore facta stare tenentur,* ORD. PROC. MAGD. REC. cap. 13. §. 1.

(b) atque eius potestas morte curatoris non exspirat. BERGER. *Elect. Discept. forens. p. 289. Dissent.* RIVINVS *Tit. VIII. Enunc. XXVIII.*

(c) Nisi tantum agat ratione vsusfructus sibi competentis, tum enim cautione non opus est.

netur. *Exprimi* ſolent in ſyndicatu die Nachkommen, quod tamen neceſſe omnino non eſt (a); Sicuti nec *renunciatio* beneficii excuſſionis & diuiſionis *neceſſaria* eſt, niſi in vniuerſitate, quæ actoris partes ſuſtinet, quoties a cautione pro expenſis & reconuentione ſe liberare cupit, adeoque hac renunciatione non eſt opus, ſi [1] civitas cautionem eam præſtare velit, [2] aut ſi poſſeſſionata ſit, wenn ſie gemeine Güther hat. BERGERVS *Elect. Diſcept. Forenſ. pag. 269.* Cetera alibi traduntur (b).

SECT.

13. (a) Quia Syndicatus non exſpirat, licet pars maior vniuerſitatis, imo omnes, qui Syndicum conſtituerant, deceſſerint. MENCKEN *loc. cit. §. 3. Diſſent.* RIVINVS *ad* ORDIN. PROC. SAXON. *Tit. VII. Enunc. XXXI.*

Syndicatus ſubſcriptio.

(b) Nota [1] ſubſcriptionem generalem, e. g. die Gemeinde zu N. non ſufficere, ſed *ſingulorum ſubſcriptionem* requiri in vniuerſitatibus in primis minoribus: nam in civitatibus, capitulis, aliquando vſu aliud obtinet, & admittitur ſubſcriptio der Rath zu N. ſämtliche Capitulares des Stiffts zu N. MEN-

SECT. IV.

DE

His, quæ in primo termino ab actore expedienda sunt.

§. I.

PErgimus ad ea, quæ ab *actore* in primo termino peraguntur. Hic vbi comparuit, citationi se morem gessisse *ad acta referri curat*, dein *libellum repetit* (a), quod in ipso termino fieri satius est (b). Hæc repetitio *Repetitio libelli.*

MENCKEN *loc. cit.* §. 4. sed & *sigilli appositio* absque subscriptione. CARPZOVIVS *Lib. III. Resp. IX.* atque ita pronunciarunt *Scabini Vitembergenses anno 1713. Mens. Februar.* Quod & ipsum ad vniuersitates minores e. g. in pagis extendi nequit. [2] Syndicum præter *Syndicatus instrumentum* etiam exhibere teneri *curatoria* & *tutoria* eorum, qui Syndicatui subscripserunt. vid. BERGER. *Oecon. p. 977.* MENCKEN. *dict. loc. §. IV.*

I. (a) Si non repetat, perinde accusatur, ac si plane non comparuisset. Non tamen repetitione opus est, si reus non compareat.

(b) Non tamen præcise necessarium, quoties

titio fit *per relationem* ad libellum, nisi vsus fori integrum eum denuo commorari exigat (c), additur petitio, qua a reo *litis contestatio exigitur*, & reservatio vlteriorum positionum [mit Vorbehalt] (d).

§. II.

Iuramenti delatio.

Si iuramentum super libello aut eius parte actor deferre velit, fieri id, dum libellum repetit, potest soletque quamuis rectius agat, si dum libellus offertur, iuramentum statim deferat (a). Differri vlterius tuto delatio iurisiurandi non potest, ne reus pura litis

ties citatio partibus spatium aliquot dierum indulget. Quamuis eo quoque casu tutius sit, in ipso termino repetitione libelli defungi.

(c) Vt in curia Prouinciali Lipsiensi.

(d) Praeterea in prima positione *exprimenda* sunt *Clientum nomina*, & si nobiles illi sint, etiam praedia, *tutoria* quoque & *curatoria* producenda, alias enim aduocato aut procuratori multa dictatur 5. thaler. RIVINVS *ad Ord. Proc. Sax. Tit. VII. Ennnc.* I. *seq.*

2. (a) Vid. *infr. C. IV. Sect. I. §. 1. lit. e.*

litis conteſtatione facultatem hanc actori prorſus adimat.

§. III.

Poſtea *contra exceptiones* rei actor *replicat*, triplicat (a), ſi quid circa litis conteſtationem deſideret, *admonet*, ſententiæ tandem ſe ſubmittit. *Replica. Triplica.*

§. IV.

Guarandam

† *foris Magdeburgicis incognitam* *Præſtatio Guaranda*

exigente reo *præſtat* actu (a) corporali (b), *cauet* etiam pro reconuentione & expenſis,

† *ac*

3. (a) neque enim plures quam 3. poſitiones ei permittuntur.

† *Iure Magd. tantum duæ.* ORDIN. PROC. c. 7. §. 2. 6. 7.

4. (a) Sola *oblatio*: will hiermit die Gewehr angelobet haben, *non ſufficit*, & ne actori quidem poteſtatem adimit iuramentum deferendi, quamuis reus eam oblationem acceptet, & pro guaranda realiter præſtat habere velit Ita *Scabini Vitembergenſes anno 1709. Menſ. Septembr.*

(b) *Præſtita* vero *guaranda actor* libellum *mutare nequit*, ut ne *iuramentum* quidem amplius *deferre* poſſit, vid.

† *ac lite prosequenda.* ORDIN. PROC. MAGD. c. 23 §. 1.

[in Saxonia Electorali plerumque auf 50. Fl. hoch, RESOL. GRAVAM. *de anno 1661. Grauam. 17.*]

† *in Ducatu Magdeburgico arbitrio iudicis*, d. §. 1. *non tamen infra summam in reconuentionis iudicium, si id statim instituatur, deductam.* ORD. PROC. MAGD. RECOGN. c. 23. §. 1.

nisi *possessio immobilium*

† *aere alieno non nimis grauatorum*, ORD. PROC. MAGD. c. 23. §. 3.

a cautione eum immunem praestet.

† *Simultanee investitus, quoties iure retorsionis pro Landsassio habetur, pro expensis, non pro reconuentione cauet.* ORD. PROC. MAGD. REC. d. §. 1.

Si *fideiussores* & *pignora* deficiant, ad *iuratoriam cautionem* admittitur,

† ORD. PROC. MAGD. c. 23. §. 2.

quae duplex iuramentum, assertorium

---

vid. *infr. c. IV. Sect. I. §. 3.* Add. tamen RIVIN. *tit. 12. Enunc. 7.* Caeterum quousque mutare libellum liceat, in *ff. ad tit. d. Edendo* traditur. conf. *d. c. IV. l. c.*

† Add.

um (c(& promissorium (d) complectitur. Vtrumque tamen non exigitur, si vel post rem iudicatam aliam præstandi occasio subnascatur (e).

SECT.

† Add. ORDIN. PROC. MAGDEB. REC. c. 18. §. 7.

(c) Assertorium: daß er keine caution mit Bürgen oder Pfanden leisten könne. Cautio iuratoria.

(d) Promissorium: quod in reconuentione se sistere, & expensas, si possit, præstare velit, MENCKEN *Tit. XIII.* §. *XI.* licet cautionem de expensis omitti censeat RIVIN. *tit. 13. enunc. 26.* Formulam vid. ap. BERGER. *in Elect. p. 427.* Ad vtrumque admittitur etiam absque demonstratione paupertatis. ORD. PROC. *tit. 13.* vnde nec iura pauperum per hoc iuramentum consequitur, vt puta quæ non conceduntur absque qualicunque paupertatis probatione.

† *Quæ iure Magd. ordinarii iudicis testimonio perficitur* ORD. PR. c. 15. §. 2.

(e) confer. D. HORNIVS *Dissertat. de hoc argumento.* RIVINVS *Tit. 13. En. 24.* Si velit tamen actor iuratoriam cautionem præstare, admitti ad eam poterit, licet deinceps fideiussores inuenerit, quia iuramentum retrotrahitur ad tempus sententiæ latæ, SVENDEND. *ad Fibig. p. 289.*

Sect. V.

DE

Reo, qui excipit, & litem non contestatur, ubi & de contumacia rei, litem non contestantis.

§. I.

Oppositio exceptionum.

VBi actor libellum repetiit, *reus exceptiones* suas *opponit*, non quidem peremtorias, nisi sint *litis ingressum impedientes* (a) & in continenti liquidæ (b); alias enim post litis contestationem reiiciuntur (c), sed

1. (a) Hæ opponi possunt iure Canonico ante litis contestationem, etiamsi non sint in continenti liquidæ; non iure Saxonico. WERNER. *P. I. Obs.* 43.

(b) Nisi sint exceptiones *negatiua*, e. g. non adimpleti contractus, non numeratæ pecuniæ, excussionis, Senatus Consulti Macedoniani. Hæ enim, quia onus probandi in aduersarium reiiciunt, etiam ante litis contestationem licet in continenti non sint liquidæ, admittuntur.

(c) Formula: daß er &c. sub pœna confessi & conuicti &c. es bleibet ihm aber nach geschehener litis contestation die vorgeschützte exceptiones gebührend an-

sed *dilatorias*, veluti termini angusti, libelli non rite formati, primæ instantiæ, guarandæ, &c.

† ORDIN. GENERAL. d. emendand. re iudic. §. 34.

§. II.

Debent autem omnes *exceptiones dilatoriæ in primo termino opponi*, quod DECISIO ELECT. XIV. & vsus fori ita explicat, vt, *postquam reus sub pœna confessi & conuicti litem contestari iussus est* (a), *exceptiones dilatoriæ* am- *Dilatoriæ omnes statim opponendæ.*

an- und auszuführen unbenommen. Sed si vel maxime hæc reseruatio omissa sit, exceptiones tamen tanquam litis ingressum impedientes oppositæ litis contestationi annecti possunt.

2. (a) Vnde adhuc in secundo termino attenduntur, (1) si reus iussus sit litem contestari, sed *absque comminatione.* (2) si sub pœna confessi & conuicti *respondere*, (sich einzulassen und zu antworten) sed non litem contestari iussus sit. Vid. *L. II. C. I. §. 3.* (3) si sententia comminatoria nondum in rem iudicatam transiit; vnde leuteratione interposita in termino prosecutionis adhuc excipi potest. MENCKEN. *ad Tit. XI. §. 4.*

amplius *haud admittantur.* Contra *in impedimenta condemnato* his probatis *ius exceptiones dilatorias opponendi* ſalvum eſt. ZIGLER. *ad Tit. XI. verb.* **im erſten** *Termin. p. 76.*

§. III.

Declinatoriæ.

Hæ *exceptiones* ſunt vel declinatoriæ, vel dilatoriæ in ſpecie ſic dictæ: *declinatoriæ*, quibus id agit reus, vt plane coram hoc iudice ſe conueniri non poſſe oſtendat, veluti fori incompetentis, primæ inſtantiæ, præuentionis, &c.

† *Has ſtatim poſt acceptam citationem in ſcriptis opponi, tumque a iudice aut terminum reuocari idque actori nunciari, aut reo comparitionem denuo iniungi, nec contumacem amplius audiri iubet* ORDIN. GENER. de emend. re iudic. §. 35.

§. IV.

Dilatoriæ in ſpecie.

Dilatoriæ in ſpecie tales ſunt, quibus non tam iudicio ſe ſubtrahere, quam intentionem actoris reſponſionemque differre reus ſtudet, e. g. guarandæ & cautionis nondum præſtitæ, legitimationis, termini anguſti, libelli

belli non rite formati &c. vid. omnino RIVINI *Specimen exceptionum dilatoriarum.*

§. V.

His exceptionibus *in euentum*, si autactor eis satisfecerit, aut iudex eas minus idoneas censuerit, *litis contestatio subiungi debet. Part. I.* CONSTITVT. ELECT. III. ORD. PR. SAX. *Tit. XI. pr.* & quidem *statim* in prima vel secunda (a) positione (b): quo ipso tamen nec exceptionibus dilatoriis renunciat reus, nec actori facultatem adimit iusiurandũ deferendi: Quod si id negligat & euentualem litis *Euentualis lit. contest.* *Sententia*

G

5. (a) In tertia positione facta attendi non debet: quamuis, si vbique recte se habeat litis contestatio, iudices quandoque eam non negligere soleant. Vid. MENCKEN *Tit. XI. §. 5.* STRYKIVS *de Litis Contest. euent. §. 20.*

(b) Inde colligas, etiam eum, qui sub pœna confessi & conuicti respondere iussus est, in termino secundo in positione secunda adhuc litem contestari posse, nec praecise teneri in ipso die termini, aut prima positione

comminatoria. tis contestationem omittat, sub pœna confessi & conuicti respondere iubetur & in expensas etiam termini condemnatur.

† ORD. PROC. MAGD. cap. 27. §. 3. *ac praeterea si friuolis exceptionibus litem protraxerit, quinque aut decem thaleris multatur.* ORD. REC. ib. §. 2.

§. VI.

Casus, vbi ea cessat. Illam tamen pœnam (a) *non* incurrit, *si* exceptiones *declinatorias*, †ORD. PROC. MAGD. Rec. cap. 27. §. 1. easdemque admodum *probabiles*, *opposuerit* (b) *Ord. Proc. Sax. Tit. XI.* cui per RESOL. GRAVAM. non videtur esse derogatum, ZIGLER. *Tit. XI. verb.* so ansehnliche pag. 78. *aut litis ingressum impedientes vel* dilatorias etiam simplices nonnullas, vt *inepti libelli, termini ue angusti* (c). *Vbi locum habet.* Secus obtinet

ne litem contestari, atque ita pronunciauit Ordo Juridicus Vitembergensis anno 1713. Mens. Mart.

6. (a) In primis quoad expensas.

(b) RIVINVS *Tit. XI. Enunc. V.*

(c) Modo, vt diximus, sint admodum pro-

net ſi per exceptiones oppoſitas ab actore legitimatio aut cautio poſtuletur ; hoc enim caſu licet cautio vel legitimatio actori per ſententiam iniungatur, reus tamen nihilominus in expenſas condemnari, litisque Conteſtatio ei ſub comminatione ſolita mandari ſolet.

§. VII.

Iuſſus ſub pœna confeſſi & conuicti reſpondere, *ſi* porro per contumaciam *litem conteſtari detrectet*, *pro confeſſo & conuicto*, *habetur*, ſecundum ea, quæ ſupra diximus *Sect.* 2. §. 4. Non tamen ſi ſententia comminatoria alia a partibus ante præſtari velit, quo vsque illa nondum ſint præſtitia (a), nec ſi ſpatium Saxoni- *Contumacia poſt comminatoriam.*

G 2 cum

probabiles, vid. STRYCKIVS *d. Litis Conteſt. euentual.* §. 15.

7. (a) e. g. ſi actor guarandam præſtare, reus vero ſub pœna confeſſi & conuicti litem conteſtari iuſſus ſit: quo vsque enim actor guarandam non præſtitit, reus pro confeſſo haberi nequit, ſed pronunciatur: Daß Klägers

cum reo in citatione integrum concessum non fuerit (b), sicuti nec rigor ille obtinet, quoties sub pœna confessi & conuicti respondere iussus in prima die termini aut prima positione litem non contestatur, cum id quidem nulla lege a reo exigatur. vid. *§. præc. 5. lit. b.*

§. VIII.

Lit. Cont. vitiosa post comminatoriam.

Si post sententiam comminatoriam *litem*, sed *minus recte contestetur*, alii pro confesso & conuicto eum habent (a) alii denuo responsionem sub comminatione repetita atque cum expensis iniungi debere volunt (b).

gers Suchen noch zur Zeit nicht statt hat, es ist aber ꝛc. RIVINVS *Tit. XI. en. 22.* imo ne in expensas quidem eo casu reum condemnari posse contendit BERGERVS *Suppl. Tom. II. p. 311. seqq.*

(b) Hoc casu tamen solet in expensas condemnari.

8. (a) Vt SCHWENDENDOERFFERVS *ad Fibig. p. 524.* & RIVINVS *Tit. XVI. En. XI.* BERGERVS *Oecon. p. 1043. not. 7.*

(b) vid.

(b). Vtrique puto minus recte. Nam quoad illa capita tantum, ad quæ non rite litem contestatus est, pro confesso haberi debebat reus, non æque quoad illa, ad quæ congrue respondit. Atque ita responderunt *ICti Vitembergenses anno 1709. Mens. Octobr.* Conf. HORNIVS *d. Proc. Summar. ex §. 8. Ref. Grav. §. 46.* add. MENCKEN *tit. XVI. §. 10. in fin.*

§. IX.

Sed de ipsa litis contestatione in *seq. Sect.* agemus, de exceptionibus *dilatoriis* adhuc pauca dicenda restant. Vulgo tradunt, eas non modo ante litis contestationem allegari, sed & probari a reo debere. Verum pleræque *probatione non indigent*, vt negatiuæ, & illæ, quibus ab actore aliquid præstari postulamus. *Litis ingressum impedientes* non admittuntur, nisi in continenti *sint liquidæ.* Vitia libelli citationisue indicari satis est, *declinatoria* quoque qua- *Probatio exceptionum dilatoriarum, litis ingressum impedientium, declinatoriarum.*

(b) vid. BERGERVS *Elect. pag.* 478. MENCKEN *l. c.*

qualemcunque demonſtrationem tantum exigunt: in primis cum competentia vel incompetentia iudicis plerumque ſit notoria. Itaque *vix* eſt, vt *vnquam probatio* exceptionum *dilatoriarum* aut ſuſcipiatur aut *permittatur*. (a)

§. X.

Exceptio ſpolii.

Singulare eſt, quod circa *exceptionem ſpolii* cauet ORD. PROC. SAX. *Tit. XI.* eam ſiue ante, ſiue poſt litis conteſtationem oppoſitam, intra 15. dies *probari debere*, qui terminus currere incipit, ex quo ſententia, quæ probationem iniungit (a), in rem iudica-

9. (a) Memini tamen cum *exceptionem litis pendentiæ* reus opponeret, eius probationem ei iniunctam fuiſſe. Quamuis ſatius videatur negligi has exceptiones, ſi ſint turbidæ, quam ambages proceſſuum per probationes & reprobationes exceptionum ante litis conteſtationem inſtituendas remorari.

10. (a) *Iuramentum* ſuper ea deferri poſſe affirmant *Vitembergenſes*, negant *Lipſi-*

dicatam transiit. ZIGLERVS *ad dict. Tit. Verb.* innerhalb 15. Tagen *p. 80.* Sufficit autem intra 15. dies tantum ea expedire, quæ alias intra terminumSaxonicum peraguntur, RIVINVS *Enunc. 48.* Reprobatio eodem tempore peragi debebat, sed hoc ita explicant, vt demum a tempore, quo articulos probatoriales actor obtulit, spatium 15. dierum reo currere incipiat. vid. BERGERVS *Elect. pag. 360.* (b) Caueat autem, qui de spolio excipit, ne exceptionis terminos excedat, alias enim negligi solet eius petitio (c), quam-

Lipsienses. vid. RIVINVS *Tit. XI. En. 42.* MENCKEN. *loc. cit. §. 12.*

(b) Tutius tamen agit, qui intra 15. dies articulos reprobatoriales offert. vid. RIVINVS *loc. cit. En. 46.* MENCKEN *loc. cit. §. XI.*

(c) Nimirum qui exceptionem spolii opponit, debet petitionem eo dirigere, daß, ehe und bevor Kl. ihm das N. Spolium restituiret, er mit ihm in dieser Sache sich einzulassen nicht schuldig. Quod si petat: daß Kl. vor allen Dingen das spolium zu restituirẽ schul-

quamuis hic merito desideres amicam iustitiæ simplicitatem.

Sect. VI.
DE
Litis Contestatione.

§. I.

Litis cont. sit PErgimus ad *litis contestationem*, quæ est rei ad libellum actoris solemnis responsio. Hæc iure Saxonico *debet esse I*) *specialis* (a) ad singula libelli capita directa, quod intelligo de iis, quæ ad facti speciem pertinent;

1. specialis,

† ORD. PROC. MAGD. RECOGN. cap. 28. §. 1.

quam-

schuldig, exceptio hæc negligitur, atque ita pronunciavit *Facultas Iuridica Vitembergensis anno 1711. mens. Septemb.* conf. MENCKEN *ad Tit. XI. §. 10.* Quamvis, si, verum fateri velimus, vtriusque formulæ ob verba vor allen Dingen, eadem sit sententia, add. RIVINVS *Tit. XI. En. 33.*

1. (a) Si tamen plures sint *litis consortes*, & vnus rite responderit, reliquos litis contestationi generaliter *adhærere sufficit.*

quamuis vulgo etiam conclusioni contradicant.

† *quod olim requirebat* ORD. PROC. MAGD. VETUS. ib.

Generalem videas plerosque contradictionem speciali litis contestationi subiicere, sed id quoque superfluum videtur.

§. II.

[II.] Litis contestatio debet esse *perspicua* & clara: vnde non admittuntur verba dubia, **stellet es dahin, kan wol seyn, zweiffelt** vid. ZIGLERVS *Tit. XVI. verb.* **und dunckler** *Lit. cont. p. 104.* **kan sich nicht erinnern,** MENCKEN *Tit. §. 8.* Sed vtendum est verbis claris, vt puta in factis propriis: *affirmat*, *negat*; in factis alienis: *credit*, *non credit*, vt ne verbum quidem *nescit* Censores rigidiores admittant (a). 2. *Clara.*

2. (a) *In primis* in factis propriis, imo vix etiam in alienis. Interim si partes vitia litis contestationis non vrgeant, non raro huiusmodi ambigua verba iudices admittunt, & in sensum

§. III.

3. Adaquata. [III.] *Libello adaquata*; vnde *non* ferunt *appendices*, RIVINVS *Tit. XVI. En. 9.* captiosasque *coniunctiones*, aut *diuisiones* capitum libelli: nec *exceptiones* litis contestationi *immisceri*, illamue per commemorationem speciei facti *interrupti* fas est (a). Interim si libellus captiose compositus sit, vna propositio in plures resolui, & ad singulas separatim responderi potest (b).

§. IV.

4. Tempestiua. [IV.] Litis contestatio debet fieri *tem-*

sum commodum interpretatione flectunt.

† *Jure Magdeburgico obscura & vaga responsio ab actis remouenda, concipiens quinque thaleris multandus ac refusio expensarum & litis contestatio legitima sub pœna confessi & conuicti iniungenda est. Ord. Proc. cap. 28. §. 2.*

3. (a) Subiungi autem litis contestationi hæc possunt opposita exceptione, rei non sic, sed aliter gestæ.

(b) e. g. Daß Bekl. das heimlicher Weise gethan, vel, er habe das vorm Jahre gethan.

tempeſtiue, i. e. vt diximus *Sect. prac.* §. 5. in prima vel ſecunda poſitione, in tertia facta regulariter non attenditur. *Emendari tamen* in vltima poſitione *poſſunt*, quæ in prioribus quis minus congrue reſpondit (a). RIVINVS *Tit. XVI. En. 17.*

§. V.

Litis conteſtationem eſſe vel *puram*, vel conditionalem ſeu *euentualem*, ſupra monitum fuit. Porro diuiditur in affirmatiuam & negatiuam. *Affirmatiua* eſt vel *ſimplex* (a), vel exceptionibus munita ſeu *qualificata* (b). Vtraque *ſpeciale mandatum*, vt vſus fori fert, *non requi-*

L. C. vel pura vel euentualis,

Vel affirmatiua,

4. (a) Etiam eo caſu, quo ſub pœna confeſſi & conuicti reſpondere iuſſus eſt.

5. (a) Quam recte negant eſſe litis conteſtationem. Sequitur eam condemnatio cum expenſis.

(b) Formula pronunciandi: Dieweil Bekl. auf die erhobene Klage geantwortet, und ſolcher allenthalben geſtändig; darneben aber unterſchiedene exceptiones vorgeſchützet; So iſt er dieſelben ꝛc.

(c) Si

Vel negatiua, *quirit.* vid. tamen DISPVT. *d. mandat. special.* §. 8. 9. *Negatiua* est vel *mere talis*, vel *mixta*, quæ in formulis pronunciandi accurate distinguuntur (c).

§. VI.

An ea licita? Sunt, qui negant, aduocatum negatiue litem contestari posse, quoties scit, rem ita, prout actor asserit, se habere, ZIGLERVS *ad Tit. XVI. pag.* 104. & *Rabulist. Them.* 3. *c.* 11. *p.* 113. sed cum, qui affirmatiue litem contestatur, partes rei deteriores, actoris meliores faciat (a), *non* putarim, *quenquam ad litis contestationem adfirmatiuam obstringi.*

§. VII.

(c) Si mere negatiua sit, pronunciatur: Dieweil Bekl. ꝛc. und solcher allenthalben nicht geständig; So ist Kl. den Grund derselben zu erweisen; in mixta: D. B. a. d. e. f. g. und solcher nicht allenthalben, ꝛc. & postea: den Grund derselben, und so viel ihm daran verneinet ꝛc.

6. (a) Nam hac ratione [I] reo iniungitur probatio, actori permittitur reprobatio. [II] actori iuramenti delatio conceditur, quæ reo non competit, nisi fuerit reseruata.

§. VII.

Quandoque tamen *cauendum* sedulo est *a litis contestatione negatiua.* Nimirum *quoties inficiationis pœnæ* in iure *constitutæ* sunt, vt in actione depositi miserabilis (a), & ex testamento a pia causa instituta, in casu *leg. fin. ff. d. Rei Vind.* (b) & quoties super actione *iuramentum delatum est* (c). *Pœna inficiationis.*

§. VIII.

7. (a) Vbi tamen pœna dupli locum non habet [I.] Si reus per testes aut documenta conuinci non possit, sed iuramentum ei delatum sit. [II.] Si non ipsum factum, sed tantum certæ circumstantiæ negentur.

(b) Hanc tamen legem vsu fori attendi, negant *Lipsienses.* vid. BERGERVS *Suppl. Tom. II. pag. 397.* ob sublatas forte interrogationes in iure.

(c) Alias enim, qui litem negatiue contestatur, & postea iurare nequit, amittit exceptiones peremtorias, secundum sententiam Collegiorum *Vitembergensium.* BERGERVS *Tom. II. Suppl. p. 386. sqq.* Qua admissa cautela erit actori obseruanda, vt, si lis *euentualiter* negatiue contestata sit,

§. VIII.

Except. peremtoriae L. C. annectendae. *Litis contestationi annectuntur exceptiones peremtoriae*, adeo, vt, quae omissae sunt, in reprobationem deduci nequeant.

† *nisi reus iuret, eas demum post litis contestationem emersisse aut sibi innotuisse.* ORD. PROC. MAGD. cap. 27. §. 2.

Vtuntur tamen non raro exceptionibus generalioribus rei non sic sed aliter gestae, non competentis actionis &c. quamuis non cautus satis sit, qui speciales exceptiones his generalibus se comprehendere posse existimat (a). Saltim actor iure postulabit,

sit, post litis contestationem iuramentum reo deferat: nisi forte existimes, reum tunc litis contestationem reuocare, & affirmatiue litem contestari posse, quod aequitas omnino postulare videtur. Lipsienses plane negant inficiationem hoc casu reo nocere, quod lex deficiat, quae exceptionum amissione inficiantem multet.

(a) Nam non raro illae *speciales exceptiones*, quae nominatim oppositae non

labit, nouam ſibi contra exceptiones has improuiſas reprobationem dari, ſiquidem illas ſub generalioribus latere, præuidere non potuit,

CAP. III.

De
IIS, QVÆ FIVNT POST LITIS CONTESTATIONEM IN PRIMIS DE PROBATIONE PER TESTES ET DOCVMENTA.

SECT. I.

DE

Termino probatorio & dilationibus.

§. I.

SI litem negatiue (a) reus conteſtatus ſit, *actori probatio* (b) *iniungitur* per interlocutoriam ſententiam. **Probationis iniunctio.**

§. II.

non fuerunt, *haud attenduntur.* Et recte quidem: quia actor eas præuidere, & articulos eliſiuos eo dirigere non potuit.

I. (a) Sin affirmatiue, reo iniungitur probatio exceptionum.

(b) Niſi iuramentum reo delatum fuerit; de quo *Cap. ſq.*

§. II.

Fatale prob. inchoandæ.

Huic *probationi inchoandæ constitutum* est *fatale 6. Sept. & 3. dierum* (a),

> † *iure Magdeburgico quatuor septimanarum.* ORDIN. GENER. d. emend. re iustit. §. 40. *add.* ORD. PROC. cap. 30. §. 1. cap. 34. §. 1. 2. *nisi regimen longius*, *sex scilicet septimanarum indulserit* dict. cap. 30. §. 1.

etiamsi sententia non sit expressum RIVINVS *Tit. XX. En. I.* MENCKEN *dict. Tit.* §. 4. (b). Hoc incipit currere, *ex quo sententia*, quæ probationem iniungit, *in rem iudicatam* (c) *transit.*

Exceptiones.

2. (a) Etiam iure Saxonico communi. *In probatione* tamen *iuris braxandi* spatium *duorum mensium* Lands-Ordn. *de anno* 1555. *Tit.* brauen, schencken §. da sich aber. BERGERVS *Elect. pag.* 641. *seq.* in *exceptione spolii XV. dierum*, in probando *fundamento diffamationis Terminus Saxonicus duplicatus*, vid. tamen *infr. Lib. II. Cap. VIII.* §. 8. conceditur.

(b) *Secus* est in der Bescheinigung, Vid. *lib. 2. c. 1. §. 5. lit. a.*

(c) Etiamsi forte in aliis capitibus per leuterationem suspensa sit.

(d) e.

iit. ORDIN. PROC. SAXON. *Tit. XX.* §. 1. (d).

† ORDIN. PROC. MAGD. VTRAQVE cap. 30. §. 1. *hodie a die publicationis* ORD. GENER. d. §. 40.

modo ſententia ſimpliciter actori probationem iniunxerit, nam ſi quædam antea experiri iuſſerit (e), fatale hoc currere negant, antequam illa rite ſint peracta (f).

H §. III.

(d) e. g. *poſt appellationis renunciationem*, HORNIVS *Cl. II. Reſp. 64.* vel *reiectionem*, vbi tamen fatale probationis non currere niſi *poſt decendium* a die *publicati reſcripti reiectionis* monet BERGERVS *Oeconom. p. 1080. not. 3.* Quod *ſi ſententia*, quæ probationem iniungit, per ſententiam in Appellationis inſtantia latam *confirmetur*, Terminus Saxonicus non demum poſt remiſſionem actorum *currere incipit*, ſed ſtatim, *ex quo* ea ſententia *tranſiit in rem iudicatam.* qua de re vid. BERGERVS *Suppl. Tom. II. p. 439.* & MENCKEN §. 5.

(e) e. g. Daß Kl. vor allen Dingen ſich zu legitimiren ſchuldig, ꝛc.

(f) Quod vſus fori etiam profert ad caſum,

§. III.

Articuli probatorii

Intra hunc terminum *actor articulos offerre tenetur* (a), ſine quibus ſolemnis probatio nequit peragi; articulis *nomina teſtium ſubiicere*, eorundemque *directorium*. Si *per documenta* probatio inſtituatur, *copiae* addi debent; *ſi iuramentum deferat* actor, quod *ſuper articulis eliſiuis* integrum eſt, *delatio* articulis *ſubiicienda* eſt (b). Accedit imploratio iudicis, qua, dum offert articulos actor, *citari petit reum ad videndum iurare* teſtes & danda *interrogatoria*, aut ad *recognitionem* documentorum,

caſum, quo ipſi actori aliquid iniunctum eſt, v. g. præſtatio guarandæ, quamuis iuris rationi vix conueniat actori moram ab ipſo admisſam prodeſſe.

3. (a) Hæc oblatio a mandatario absque ſpeciali mandato fieri poteſt, imo & ab aduocato Principalis nomen ſubſcriptum eſſe ſufficit. RIVINVS *Tit. XX. En. 41.*

(b) Vid. tamen *infr. Cap. IV. Sect. 1. §. 7.*

(c) O-

rum, vel *responsionem* ad articulos, super quibus iuramentum delatum est, item testes ad testimonium dicendum &c. (c)

§. IV.

In articulis rite *formandis* magna pars prudentiæ aduocati versatur, *ne superflua probare suscipiat*, quæ reus confessus est, quæ iuris sunt, quæ negatiuam continent (a), quæ ad conclusionem libelli pertinent, *ne necessaria negligat*, quæ ad facti speciem faciunt, ad elisionemque exceptionum oppositarum. Tum vt probe attendat, quæ vis probandi documentis insit, quid de testibus sperare possit, & debeat, ne, si nihil probauerit, causa cadat, & expensas etiam restituere cogatur. *Prudenter formandi.*

H 2 §. V.

(c) Omissio autem implorationis specialis non efficit, vt probatio deserta habeatur. RIVINVS *En. 82.*

4. (a) RIVINVS tamen ad *Ord. Proc. Sax. Tit. XX. En. 118.* contendit eum, qui in negatiua se fundat, si probatio ipsi actionis iniungatur, eam omnino probare teneri.

§. V.

Dilationis petitio.

Si intra terminum Saxonicum articulos conficere & offerre impediatur, dilationem petat actor; quam a prorogatione differre sunt qui censeant. vid. SCHOEPFFERVS *ad ff. Tit. d. fer. n. 15.* & hanc termino iam elapso, illam termino adhuc currente concedi statuant. Apud nos (a) plerumque promiscue hæc vocabula accipiuntur, & *elapso termino nec dilatio nec prorogatio impetrari potest.* BERGERVS *Elect. p. 620.* (b)

† ORD.

---

5. (a) Extra Saxoniam aliquando elapso termino dilatio datur, non quidem quoad fatale probationis, sed tamen in aliis: ita fatale der Succumbenz-Gelder prorogari posse iam elapso termino pronunciauit *Fac. Iurid. Vitemb. anno 1711. M. Aug.*

(b) Etiamsi nondum contumacia sit accusata, imo *etiamsi* a iudice *concedatur* ante accusationem contumaciæ *elapso* iam *termino* probatorio, *dilatio*, *probatio* nihilominus *deserta* esse censebitur.

† ORDIN. GENER. d. emend. re iudic. §. 31.

† ORD. PROC. MAGD. RECOGN. cap. 30. §. 2. Impetrata autem *dilatio currit a tempore concessionis*, nisi concessa fuerit **nach Ablauff der ersten Frist.** MENCKEN *§. 25.*

§. VI.

Prima quidem *dilatio facile impetratur*, ZIGLER. *ad Tit. 20. §.* **erhebliche rechtmäßige.** add. RES. GR. *d. ann. 1661. gr. 21.* (a) sed *altera*, quæ si terminum legalem computes, tertia est, non nisi *ob iustum impedimentum. Tertia* siue quarta non nisi præuia causæ cognitione & *præstito iureiu-* *Concessio.*

H 3 *rando*

6. (a) Tempestiue tamen debet peti, in primis cum nonulli censeant, termino elapso dilationem etiam antea petitam amplius concedi non posse ob verba ORD. PROC. SAX. **vor endlicher Verfliessung der Zeit ausgebracht**, vbi vid. ZIGLERVS, MENCKEN *h. Tit. §. 23.* RIVINVS *En. 87.* add. tamen BERGERVS *El. p. 671.* & *Suppl. Tom. I. p. 260. seq.* qui putat dilationem petitam concessam videri, si non sit denegata, quæ sententia est benignior, add. RIVINVS *En. 88.*

(b) Ita

rando ORD. PROC. SAX. *Tit. 20.* §. wir lassen.

† *Iure Magdeburgico prima dilatio non nisi ob iustum impedimentum, altera cum solennitate legali conceditur.* ORD. PROC. cap. 30. §. 8. *Hodie nulla, nisi ex causa sontica ac demonstrata.* ORDIN. GENER. d. emend. re iudic. §. 31.

sine quo iudex illam non debet concedere, & multo minus quintam dilationem cuiquam dare. Quod *si* tamen *iudex* eam aut quartam *sine solennitate concesserit*, probationem desertam censeri debere non putem. (b) BERGER. *Elect. p. 674.*

† ORDIN. PROC. MAGDEB. RECOGN. c. 30. §. 2.

Qvi in integrum restitui possunt, illis etiam quarta dilatio denegari nequit (c).

SECT.

(b) Ita tamen, vt adhuc iuramentum ab eo existimem exigi posse.

(c) Quamuis hæc breui manu restitutio non videatur fieri posse, si aduersarius contradicat. Eius enim interest, vt comminatio sententiæ addatur, bey Verlust des *beneficii restitutionis in integrum.*

SECTIO II.

De
Productione Testium.

§. I.

POstquam obtulit actor articulos probatorios, incumbit ei, sedulo operam dare, vt *terminus productionis testium, recognitionis* documentorum &c. quamprimum a iudice statuatur (a), alias enim ob negligentiam supinam (b) deserta probatio censebitur. RIVINVS *Tit. XX. En. 51.* (c) *Petitio termini productionis.*

† *Iure Magdeb. iudex breuem terminum praeclusiuum vtrique parti ad pro-*

tegrum. Cum alias etiamsi dilationi inserta sit haec clausula, nihilominus adhuc vlterior restitutio peti possit.

1. (a) Etiamsi eo nomine iam iudicem implorauerit, cum articulos offerret.

(b) Quae vero sit supina negligentia, quantumque temporis spatium requirat? iudex definit. vid. RIVINVS *En. 53.*

(c) Demonstratio non aeque facile, etiamsi demonstratio ad fatale fuerit adstricta, nisi sententia comminatoria praecesserit.

(d) Quam-

probationem simul suscipiendam præfigit. ORDIN. GENERAL. d. emend. re iudic. §. 40.

Articulos quoque *additionales*, quo vsque terminus probatorius, aut dilatio concessa currit, *subiungere licet* (d) elapso termino non æque (e).

† ORD. PROC. MAGD. RECOGN. c. 30. §. 3. *vbi idem de nominatione plurium vel aliorum testium & mutatione directorii statuitur.*

§. II.

Productio testium.

Ad terminum productionis *citantur*, vt diximus, *pars vtraque & testes.*

† *de citatione testium, qui alienæ iurisdictioni subsunt, eorumque examine vid.* ORD. PROC. MAGDEB. c. 31.

In termino actor siue *is, cui probatio iniuncta est, testes præsentes realiter*, vt loquuntur, *producit* (a) eos, qui non

(d) Quamuis desuper protestatus quis non sit.

(e) Licet protestatus sit.

2. (a) Atque hæc productio in ipso termino fieri debet sub poena desertionis, RIVINVS *En.* 52. MENCKEN §. 16. quæ cessat, si quis vel pomeridianis

non comparuerunt, *absentes tanquam praesentes* (b), insimulque petit nouum productionis terminum constitui, testesque sub poena

† *Quae definitur* ORD. PROC. MAGD. cap. 30. §. 15. 16. *sed cessat in illis, qui immunitatem a testimonio dicendo allegant* ib. §. 17.

ad dicendum testimonium compelli.

H 5 §. III.

nis demum horis testes produxerit. ita pronunciauit *Facultas Iuridica Vitembergensis Mens. Febr. 1713.* licet ob iusiurandum, quod a testibus praestandum est, plerumque productio horis antemeridianis fieri soleat. Compara RIVINVM *en. 58. seq.* & BERGERVM *Oecon. pag. 1069.* & *1084.*

(b) Quod tamen necessarium haud est, imo si verum fateri velimus, inane est; cum *sufficiat*, eorum *accusare contumaciam*, & *petere*, *vt arctius citentur.* Dissent. SCHWENDENDOERFFERVS *ad Fibig. pag. 1412.* Nec haec productio effectum productionis realis habet, cum testes per illam non fiant communes. *Ord. Proc. Tit. 20.* §. Ebenmäßig. RIVIN. *Enunc. 61.*

§. III.

Testes inhabiles. Productus, (a) *contra testes inhabiles excipit.*

† *quod quatuordecim diebus ante terminum fieri iubet* ORDIN. PROC. MAGD. REC. cap. 30. §. 4.

& si iustam causam habeat, ob quam plane admitti nequeant, contra examen eorum protestatur; quo casu tantisper differtur examen testium, & productus plenius exceptiones suas deducit, producens contra regerit, tandem post mutuas positiones sententia iudicis, vtrum testes interrogandi sint, definit. Sin habiles quidem, sed non omni exceptione maiores

---

3. (a) Si non comparet, productio nihilominus fieri potest, SCHWENDENDOERFFERVS *ad Fibig. p. 1451.*

† ORD. PR. MAGD. c. 30. §. 6. *nisi dilationem ex iusta causa impetrauerit* ib. §. 7.

• neque eo casu est, cur producens producti accuset contumaciam, nisi simul in eodem termino ad recognitionem documentorum aut responsionem ad articulos citatus ille fuerit.

(b) Vul-

-iores sint, productus exceptiones tantum contra eos sibi reseruat (b), ne simpliciter eos approbasse videatur vid. MENCKEN. §. 13.

† *Add.* ORD. PROC. MAGD. cap. 37. §. 7. *sufficit tamen protestationem ante publicationem attestationum interponi.* ib. §. 6.

§. IV.

Deinde etiam *interrogatoria*, si velit, *offerre potest* (a) *Interrogatoria.*

† *quae iure Magd. ante terminum productionis a reo post communicatos articulos probatorios intra 4. septimanas exhiberi debent.* ORD. GEN. d. emend. re iudic. §. 40.

generalia ad personam testium, non ad causam directa, *specialia* ad singulos articulos: ea traduntur per iudicem

(b) Vulgo wegen der Zeugen Person und Aussage. Quamuis reseruatio exceptionum quod ad dicta, Aussage, attinet, superflua videatur.

4. (a) an si offerre velit, necesse sit, ea in ipso termino productionis exhibere, dubitant, *& quoad testes, qui post terminum* demum *examinantur* e. g. qui absentes producuntur *ea postea offerri* puto *sufficit*, conf. RIVINVS *En.* 48. MENCKEN. §. 10.

dicem actori siue producenti BERGERVS *El. p. 654.* qui captiosa, illicita

† *veluti, quæ in testium ignominiam redundant.* ORD. PR. MAGD. REC. cap. 30. §. 6.

& impertinentia non attendi petit, quæ & iudex ex officio omittit:

† ORD. PR. d. cap. §. 3. *vbi idem ad articulos impertinentes applicatur.*

si dubium supersit, an interrogatoria admittenda sint, sententiæ partes se, vt §. *præc.* dictum, submittere solent.

§. V.

Examen testium. Postea iudex *testes* alloquitur, officii sui memores esse iubet, de pœna periurii admonet, iuramentum eis prælegi iubet, & a testibus vtraque parte præsente præstari.

† ORD. PR. MAGD. c. 30. §. 10.

His peractis partes discedunt, actuarius examen suscipit,

† *iure Magdeburgico ipsi consiliarii regiminis vna cum Proto-Notario, aut Commissarii sub pœna irriti* ORD. PR. cap. 30. §. 11. *adiuncto Notario, si producens id petierit* ib. §. 21.

singulos separatim primum super generalibus interrogatoriis, dein super singulis articulis & interrogatoriis.

† d. §. 11. *quæ si productus non obtulerit, generalia & quæ causam scientiæ exquirunt, ex officio supplenda* dict. c. 30. §. 12.

ad eos directis examinant, (a) &

† *postquam depositiones denuo prælegit dict. §. 12.*

silentio imposito dimittit, depositiones vero in rotulum (b) redigit suo tempore publicandas.

SECT.

§. (a) Vtile vero est examen in eo ipso loco institui de quo est controuersia & testes in rem præsentem deduci, vnde & si depositio eorum dubia sit, repeti ea illo in loco & declarari potest, idque etiam post publicatas attestationes quandoque fieri solet, sicuti & ocularis inspectio quouis tempore recte petitur instituiturque BERGERVS *Elect. Disc. for.* p. 800.

† ORDIN. PROC. MAGD. c. 40. §. 3. REC. c. 30. §. 11. *Add.* ORD. Vtraque c. 38.

(b) vbi præmissis interrogatoriis generalibus singulis articulis interrogatoria specialia subiicienda sunt, & cuique siue interrogatorio siue articulo omnium testium depositiones adscribendæ.

† ORDIN. PROC. MAGDEB. REC. d. c. 30. §. 8.

Sect. III.

DE

Productione & Recognitione Documentorum.

§. I.

Terminus productionis documentorum. IN termino productionis documentorum actori siue producenti incumbit, documenta, quorum *copias antea articulis subiecit* ORDIN. PROC. SAX. *Tit. XXIV. ibique* ZIGLERVS *p. 152.* RIVINVS *Tit. XXIV. Enunc. I.* & producto transmitti curauit, *in originali*, vt loquuntur, producere. *Terminus* enim hic *peremtorius* est, (a) vt postea amplius documentum produci nequeat (b). Sufficere tamen censent intra septiduum productionem fieri, *non* præcise *in primo* termini *die*, nec in positione prima (c). Ita

I. (a) Non quidem ex lege, sed *ex vsu* tamen *fori* RIVINVS *loc. cit. En. 7.* BERGERVS *Elect. p. 737.*

(b) Formula: An Production des Documents sub C. aber hat sich Kl. versäumet.

(c) In demonstratione ne quidem vt intra ter-

ta pronunciauit *Facultas Iuridica Vitembergensis anno 1711. Conf.* RIVINVS *loc. cit. En. VIII.*

† *Contrarium disponit* ORDIN. GEN. d. emend. re iudic. §. 33.

§. II.

Non autem *licet producere documenta, quæ articulis* probatorialibus *inducta non fuerunt*, immo ne quidem *quorum copiæ* producto *non* sunt *transmissæ*: (a) nisi quis copias non habuerit, deque eo protestatus fuerit, vt si editionem documenti ab aliis postulet; *Quæ docum. producantur?*

† ORD. PROC. MAGD. c. 34. §. 2. 3.

de

terminum productio fiat, necesse est, cum pœna desertionis ad demonstrationem non extendatur. vid. BERGER. *El. p. 739.*

2. (a) Saltim alias productus recognitionem declinare potest, quamuis pœna desertionis vix eo extendi debeat, quæ sine dubio cessat, si producens copias transmitti petierit, licet iudex eas transmittere neglexerit. Ita *Facultas Iuridica Vitembergensis anno 1712. Mens. Ian.*

(b) A-

de quo *seq. Cap.* videbimus, aut documenti notitiam oblatis iam articulis demum consecutus sit;

† *nec citius consequi potuerit* ORDIN. PROC. MAGD. REC. ib. §. 1.

quod ipsi iureiurando est confirmandum. (b).

† *Quo praestito etiam conclusio in causa facta rescindi & productio adhuc fieri potest.* ORDIN. PROC. MAGD. cap. 40. §. 4.

§. III.

Quomodo? *Productio fit per exhibitionem originalium* (a) nec necesse est, vt tenor eorum commemoretur (b), sed sufficit

(b) Alias enim ne quidem in locum documenti amissi aliud substituere licet.

§. (a) Vtile est desuper registraturam confici. Si originalia in ipsis actis extent, relatio ad acta productionis instar est. RIVINUS *Tit. XXIV. En. 4.* † Conf. ORD. PROC. MAGD. cap. 34. §. 6.

(b) Scilicet si tenor eorum iam expressus sit bey Ubergebung der Beweiß-Articul. BERGERVS *Elect,. Discept. Forens. pag. 739.*

(c) e. g.

cit generaliter tantum ea commemorari (c).

§. IV.

Facta productione non statim repetere licet *documenta*, sed in iudicio *relinquenda* illa sunt, vt inspiciendi copia, & deliberandi facultas producto detur, vtrum cognoscere; an diffiteri velit. *Facta recognitione* copiae vidimatae apud acta relinqui, & *originalia* partibus *restitui possunt*, nisi iustae causae interueniant, cur apud acta ea retineri satius sit: *Originalium repetitio.*

† *donec sententia super probatione lata fuerit*, ORDIN. PROC. MAGD. RECOGN. cap. 35. §. 2.

quod fit, si documenti vitia productus vrgeat, deque iis cum producente disceptet.

§. V.

Producto incumbit *documenta recognoscere* *Recognitio.*

I *cogno-*

(c) e. g. Will hiermit das Document sub A. B. C. (wie solche fol. 30. angegeben worden) produciret haben, und erwarten, wie Bekl. dieselben recognosciren werde.

cognoſcere (a): niſi illa non ſunt *recognoſcibilia*, vt loquuntur,

† *de quo iudex fert ſententiam, contra quam remedia ſuſpenſiva non admittuntur*, ORDIN. PROC. MAGD. cap. 35. §. 1.

e. g. copiæ, documenta corrupta, falſi ſuſpecta, aut *recognitione* non *opus* habeant, ita fruſtra petunt recognitionem libelli, litis conteſtationis, articulorum, legum publicarum. RIVINVS *Tit. XXV. En. 3.* articulorum probatorialium. BERGERVS *Supplem. Tit. 1. p. 292.* rotulorum. ID. *Oecon. p.* 1072. &c. *Sufficit* autem *recognitio generalis* (b), nec ſpecialis neceſſaria eſt. Contra alia ratione, quam producta ſunt, ea recognoſcere non licet,

5. (a) Recognitio etiam fieri poteſt per mandatarium ſpeciali mandato inſtructum ZIGLER *ad Tit. XXV. p. 158.* durch ſeinen mandatarium, qui tamen copias pro originalibus agnoſcere nequit, niſi hæc quoque facultas ei nominatim data fuerit.

(b) wofür ſie ausgegeben werden.

cet, (c) nisi appareat error aut dolus producentis. BERGERVS *Suppl. T. I, p. 290. Reseruant sibi* plerumque *exceptiones*, qui recognoscunt, dum salvis exceptionibus recognitionem fieri protestantur. Vbi necesse non est, exceptiones illas in specie exprimere sed allegatio & deductio earum fieri potest in disputationibus probationum **bey dem Verfahren über Beweis und Gegen-Beweis.** *Reseruatio exceptionum.*

§. VI.

Qui per contumaciam (a) documenta *recognoscere detrectat* sub *pœna recogniti* recognoscere iussus *in expensas* condemnatur. *Contumacia non recognoscentis.*

§. VII.

Si denuo contumax sit, (a) documen- *Pœna recogniti.*

(c) Ergo nec recognitio documentorum **davor, was sie würcklich sind,** sufficit.

6. (a) Scilicet absque causa probabili, quæ si adfuerit, in expensas non condemnatur, qui recognoscere documenta recusat.

7. (a) Quomodo vero aduersus producen-

menta *pro recognitis habentur*, condemnatio tamen in expensas hoc casu non additur (b); cum nulla mora hac ratione contrahatur, siquidem nouo termino perinde opus fuisset, si sententiæ alter satisfecisset.

§. VIII.

Diffessio. Superest tamen etiam ei, qui sub pœna recogniti recognoscere iussus est, potestas documentum diffitendi, (a) quia hæc conditio tacite subintelligitur, RIVINVS *t. 25. enunc. 28.* BERGERVS

centem, si is in termino altero emaneat, procedendum sit, exponit RIVINVS *Tit. XXIV. En. XI.*

(b) Not. 1] Citatio ad recognoscendum sub pœna recogniti debet continere integrum terminum.

2] Etsi *documentum pro recognito habitum* fuerit, id tamen *saluis exceptionibus* factum videtur. Dissent. ZIGLERVS *ad Tit. XXV. p. 159. seq.* conf. BERGERVS *El. p. 766.*

8. (a) nisi producens comparitionem literarum instituere malit.

† ORDIN. PROC. MAGD. REC. c. 35. §. 2.

quamuis huius plerumque exiguus sit,

RVS *loc. cit. p. 766.* (b): imo sententiam comminatoriam & *condemna-*
I 3 *tio-*

sit vsus, cum per eam plene probari nunquam possit; instrumentum ab eo, cuius nomen adscriptum est, conscriptum esse, purgatorium autem, quod ob indicia iniungi poterat, iam ipso diffessionis iureiurando contineatur. Sane si summus periurii metus adsit, ad suppletorium producens admitti poterit, in primis si præsente se subscriptionem factam esse asseuerare possit.

(b) Documenta tamen publica diffiteri non licet, DECIS. ELECT. 74. BERGERVS *suppl. Tom. 2. p. 532.* vnde extra Saxoniam ne recognitione quidem opus habent.

† ORD. PROC. MAGD. cap. 35. §. 1. cap. 4. §. 3. *quo non pertinent contractus priuati iudicialiter confirmati, nisi vtraque pars in persona illos iudicio obtulerit* d. c. 4. §. 4. *aut saltem productus.* ORDIN. REC. cap. 18. §. 4.

Ceterum diffessio scripturæ propriæ fit hac formula: Daß es seine Hand und Siegel nicht sey. alienæ; daß er nicht glaube, daß es N. Hand und Siegel sey. add. ZIGLERVS *loc. cit. p. 159.* RIV. *t. 25. en. 41.*

† *In-*

tionem in expenſas *euitabit, qui diffeſſioni* ſe ſtatim *offert.* Diffeſſio autem non a mandatario (c), ſed *a principali fieri debet*, & poteſt ſtatim fieri ſine ſententia interlocutoria.

§. IX.

Diffeſſ. contentorum. *Non* vero *integrum* eſt, *contenta*; vt loquuntur, *diffiteri*, ſi ſubſcriptionem quis recognoſcat, (a) niſi falſi indicia adſint (b).

† *aut productus extenſionem in charta blanca alii fini a ſe deſtinata factam demonſtret iuretue.* ORDIN. RECOGN. cap. 47. §. 2.

§. X.

† *Iure Magdeburgico iurandum*: Daß er weder Hand noch Siegel kenne. ORDIN. PROC. cap. 35. §. 1. *add.* ORD. RECOGN. cap. 47. §. 10.

(c) Nec a ceſſionario, ſed a cedente. ita *Scabini Lipſienſes anno 1712.*

9. (a) Sed exceptiones reiiciuntur in die reconuention; BERGERVS *Suppl. Tom. 2. p. 541.*

(b) RIVINVS *Tit. XXV. En. 25, 26.* quamuis hic indicia remota ſufficiant, ac ſatius omnino fuerit, difeſſionem contentorum etiamſi deſint illa admittere, vid. omnino BERGERVS *Elect. p. 767.*

§. X.

Facta recognitione sequitur *sententia interlocutoria*, si rite facta sit: Daß M. die documenta sub A. B. zur Nothdurfft recognosciret; alias daß er das sub A. anderer Gestalt, und besser als geschehen, sub pœna recogniti zu recognosciren schuldig; quo casu contra contumacem eo modo proceditur, quem iam §. VI. indicauimus. *Sententia super recognitione.*

Sect. IV.

De

Editione Documentorum.

§. I.

SI documentum, quod quis producere cupit, aut aduersarius aut alius detineat, *editio* eius *expetenda* est, quod *statim*, dum articuli exhibentur, fieri debet (a), fierique solet hac *Editionis petitio.*

I. (a) Si tamen editio postulata sit primum a S. & postea producens resciuerit, M. documentum possidere, editio a M. etiamnum postulari posse

hac formula: diesen Artickel beweiset das Document sub A. dessen edition von Bekl. hiermit gefordert wird, aut si a tertio exhibitio postuletur: Um dessen edition die gewöhnlichen Compulsoriales an Titium zu ertheilen gebethen wird. Qui si detrectet editionem, arctiores compulsoriales (b) decernuntur, bey Straffe.

§. II.

Pœna non edentis.

Multum autem interest, an is, qui documentum sibi edi cupit, eius copiam articulis probatorialibus subiecerit, an vero ea quoque destituatur; Prio-

se videtur. Imo sufficere documenti in articulorum oblatione mentionem factam esse, licet editio demum in termino productionis petatur, docet BERGERVS *Elect. p. 783.* ibique SCHWENDENDOERFFER. *ad Fibig. p. 705. j.* ID. BERGERVS *Supplem. Tom. II. pag. 560.*

(b) Aut requisitoriales, si is, qui possidet documentum, iudicis, coram quo causa agitur, iurisdictioni non subsit.

Priori enim casu si productus (a) editionem recuset, *petet editionem illi iniungi sub pœna editi* & recogniti (b); contra si copia destituatur, *alia comminatione* opus est (c). Itaque rectius agunt, qui editionem impera-

2. (a) Siue actor siue reus.
† ORD. PROC. MAGD. VTRAQVE c. 36. §. 1.
licet ORDIN. PROC. *Tit. XXVI.* hanc comminationem ad solum reum referre videatur.

(b) Hoc casu editionem declinare potest, qui copiam pro originali agnoscit, quod sine speciali mandato fieri nequit; Vtile id autem quandoque est, e. g. si documentum sine difficultate inueniri nequeat, aut si plus in eo, quam in copia contineatur.

(c) e. g. sub multa aut carceris pœna, RIVINVS *Tit. XXVI. En. 28. 29.* parum enim proderit, documentum haberi pro edito & recognito, cuius tenor sit incognitus, vnde si huiusmodi forte lata sit sententia, inanis ea erit, aliaque comminatione productus ad edendum compellendus. BERGER. *Elect. pag. 786.*

(d) Vn-

perari postulant bey der Verwarnung (d) daß in dessen Verbleibung der Artickel, darüber das Document produciret worden, vor eingeräumt zu halten (e).

† *aut pro re nata* bey Verlust seines vermeynten Rechts. ORD. PR. MAGD. RECOGN. c. 36. §. 1.

§. III.

Quis edat? Quis edere documenta teneatur, & quando in primis actor a reo (a), reus

(d) Vnde satius est, copiam non addere, etiamsi quis eam habeat; cum plus consequatur producens, wenn die Artickel vor eingeräumt gehalten werden, als wenn das document pro edito & recognito geachtet wird.

(e) Quod *si* quis statim *articulos* illos *concedere* producenti *velit*, *editio* ei *iniungi nequit*. Idque etiam absque speciali mandato a Procuratore fieri posse censet RIVINVS *loc. cit. Enunciat. 31.* sed vid. DISSERT. *de Spec. Mandat. §. 9.*

3. (a) Id saltem hoc loco addere liceat, reum teneri actori edere documenta, quæ ad replicam probandam faciant, etiamsi replica inserta sit libello. BERGERVS

reus ab actore editionem postulare possit, alibi traditur; hic tantum admonendum est, vel indicia adesse eum, a quo documentum edi desideramus, illud exhibere posse, vel indicia huiusmodi deficere: posteriori casu *iuramentum deferri potest*, *Demonstratio possessionis.*

† ORD. PROC. MAGD. REC. c. 36. §. 1.

modo deferens iuramentum calumniæ præstare possit, *quo non opus est*, *si probabile* sit, *documenta illum*, a quo editionem eorum poscimus, *possidere* (b). Hæc autem *delatio* iuramenti vt articulis probatorialibus statim subiiciatur, necesse non est, sed vel *tunc*, *vbi alter negat*, penes se documentum esse, *suscipi potest* (c). Inte-

GERVS *Elect. pag.* 779. TITIVS *ad Laut. Tit. de edend.*

(b) Alias enim si nec indicia adsint, nec iuramentum deferatur, pronunciatur: daß Bekl. mit edition des Documents sub A. billich zu verschonen.

(c) imo & si pronunciatum fuerit, daß Klägers Suchen nicht statt habe, Leuteratione interposita etiamnum iuramentum hoc deferri posse videtur.

(d) Re-

tegrum autem eſt non actori modo, & reo, ſed *& tertio cuique* hoc iusiurandum deferre (d).

§. IV.

Iuramentum edendorum.

Si is, cui editio iniuncta eſt, *præſtare velit iuramentum edendorum*, (a) documentum *pro edito haberi nequit.* Iurat

(d) R*elationi* autem *& defenſioni conſcientiæ* per probationem *non eſt locus.* ORDIN. PROC. SAX. *Tit. XXVI. pr. & ſ.* Es ſoll auch ferner. BERGERVS *Elect. p. 789.* exhibitio etiam omnium documentorum, quam ORDIN. PROC. SAX. *Tit. XXVI. ſ.* da aber permittit, plerumque fruſtranea eſt, nec a iuramento editionis liberat.

† *quod edito legali omnium documentorum inuentario declinare permittit* ORDIN. PROC. MAGD. cap. 36. §. 2.

Vnde infrequens ac fere nullus beneficii huius vſus eſt.

4. (a) Admittendus autem ad hoc iuramentum eſt *etiam poſt* quam per *ſententiam*, quæ in rem iudicatam tranſiit, ſub pœna editi edere iuſſus eſt. BERGERVS *Elect. p. 788.* RIVINVS *Tit. 26. Enunciat. 21.*

(b) De

Iurat autem, se neque habere instrumentum, neque dolo possidere desiisse, daß er das Document nicht habe, noch gefährlicher Weise von Händen kommen lassen (b): *eo præstito* super illis articulis, quos probare documentum cupiebat, *noua probatio* actori *non permittitur* (c): vnde nisi certo constet illum, a quo editionem postulamus, documenti copiam habere, satius est ab initio aliud probandi medium eligere (d), aut

(b) De *culpa* hoc iuramentum non præstatur [vocabulum enim gefährlich de dolo tantum accipiendum est] neque de iis, quæ in documento continentur, [ob er Nachricht von dem Innhalt des Documents habe] neque iurare tenetur, qui iussus est edere documentum: daß er nicht wisse, wo das Document sey. RIVINVS *Tit. 26. Enunciat. 18.*

(c) Possunt tamen *ab initio* ad probationem eiusdem articuli *præter documentum etiam testes adhiberi.*

(d) e. g. *iuramenti delationem*, quam tamen cumulare non licet cum probatione per documenta.

aut actionem ad exhibendum instituere, antequam principale iudicium subeamus. Editio autem & recognitio in eodem libello peti non potest, sed pronunciatur: **daß die Klage, inmassen sie anbracht, nicht statt habe.**

SECT. V.

DE

REPROBATIONE.

§. I.

Fatale reprobationis contra probationem per testes,

SI *probatio per testes* suscepta & *absoluta* sit, *reus* ad publicationem attestationum citatur, qui si reprobatione vti velit, *intra terminum Saxonicum* (a) *a die insinuatæ citationis*

1. (a) Atque hoc fatale obseruandum est, 1] licet *in sententia* reprobatio ad Terminum Saxonicum non fuerit adstricta, ORD. PROC. *Tit. XXI. pr.* imo 2] etiamsi probatio spatium extraordinarium habuerit, e. g. 2. Menses in iure braxandi MENCKEN *Tit. XX.* §. 3. De quo tamen non im-

nis (b) contra publicationem *protestari*, articulos reprobatorios *offerre* (c) aut dilationem eo nomine petere *compellitur*: alias enim reprobationem deseruisse censetur.

† *Add.* ORD. PROC. MAGD. cap. 30. §. 18. *Hodie in terris Prussicis reus, cui articuli probatorii communicati, intra quatuor septimanas cum interrogatoriis, etiam articulos reprobatorios offerre iubetur*

immerito quis dubitet in primis, si sententiae solemnis illa clausula in ca. benmäßiger Frist adiecta fuerit.

(b) *Nisi intempestiue emittatur* citatio, e. g. si probatio per testes & documenta fiat, ante documentorum recognitionem, hoc enim casu citatio effectu destituitur BERGERVS *Supplem. Tom. II. p. 505.*

(c) Neque enim fatale reprobationis demum a die ad publicationem definito, sed statim a die insinuatae citationis currit. RIVINVS *Tit. XXI. Ennunciat. I.* adeo vt, si terminus publicationis prorogetur, fatale hoc non a die notificatae prorogationis, sed primae citationis insinuatae nihilominus computandum sit. RIVIN. *loc. cit. Ennunc II.* MENCKEN *ib. §. 5.*

tur ORD. GENER. de emend. re iudic. §. 40.

§. II.

& documenta. *Sin probatio per* sola *documenta facta* sit, citatur zum Verfahren über den geführten Beweiß, atque *ex tempore* huius *citationis* insinuatæ *terminus reprobationis currere incipit*;

† ORD. PROC. MAGD. RECOGN. cap. 30. §. 9. *Hodie secus* d. §. 40. ORD. GEN.

qua citatione non opus est, si aut antea ad reprobationem se obtulerit reus (a) id quod ei permissum est, etiam antequam actor probationem absolvit; (b) aut sententiæ interlocutoriæ,

2. (a) Tum enim volunt *a die oblationis* fatale reprobationis currere. ZIGLERVS *ad Ord. Proc. Tit. XXI. Verb.* unverboten *p. 145.* MENCKEN §. 14. RIVINVS *Enunciat. 14.*

† *Conf.* ORD. PROC. MAGD. cap. 30. §. 20.

(b) Imo deserta declarata fuit ante absolutam probationem reprobatio per anticipationem inchoata ob negligentiam supinam a reo posthæc admis-

toriæ,(c)quæ super recognitione documentorum fertur, insertum sit: **daß nunmehro mit dem bedingten Gegen-Beweiß zu verfahren** (d). Inseri autem hoc nequit, nisi in specie petitum sit (e) cuius rei rationem merito desiderat ZIGLERVS *p. 114. in f.*

§. III.

Sola tamen *publicatio attestatio-* *Etiam post num intempesti-*

K

admissam *a Facultate Iuridica Lipsiensi* teste MENCKEN. *d. t.* §. *6.*

(c) Nescio autem, an eandem vim habeat *præceptum iudicis* eine Aufflage, quod affirm. RIVINVS *hoc Tit. En. IV.* cum alias comminationes non soleant eundem ac sententiæ effectum præstare.

(d) Quo casu terminus probatorius incipit *a die iudicati* RIVINVS *Euunciat. 4.* Adiici autem hæc clausula sententiæ posse videtur, non modo si per documenta, sed & si per testes & documenta probatio facta fuerit.

(e) Si petierit pars eam adiici, iudex vero omiserit, non ideo reprobatio petenti ademta censeri debet. ZIGLERVS *l. c.*

uam publicationem, *num intempestiue facta* (a) reprobandi facultatem non adimit (b): vt illud quoque dubio non careat, an, si protestatione contra publicationem omissa publicatio facta fuerit, & reus tamen articulos tempestiue offerat, a reprobatione excludendus sit (c), in pri-

3. (a) e. g. ante terminum in citatione expressum, aut post interpositam protestationem. RIVINVS *Enunciat.* 19.

(b) Quod si reus in termino publicationis compareat eamque fieri permittat, reprobationi renunciasse censetur. BERGERVS *Elect. p. 700.* etiamsi dum in publicationem consentit, de reprobatione protestetur, MENCKEN *loc. cit. §. 8.*

(c) Quamuis enim plerique affirment, reprobationem tunc amplius admittendam non esse, BERGERVS *Oecon. pag. 1080.* etiamsi terminus ad publicationem definitus admodum angustus fuerit, uulla tamen lege cautum ita est. conf. RIVINVS *h. Enunciat. 16. sq.* Satius ergo fuerit, Terminum publicationis ita præfigere, vt elapso demum spatio Saxonico a die insinuatæ Citationis computando publicatio peragatur.

in primis si attestationes sibi non innotuisse iuramento possit confirmare. conf. MENCKEN *loc. cit.* §. 8. BERGERVS *Oecon. p.* 1081.

§. IV.

Contra *si appareat*, *attestationes* *& cognitas attestationes.* testium *reo cognitas* & perspectas esse, *licet publicatio nondum facta*, sed aliunde notitiam earum consecutus sit, ad reprobationem eum non admittendum esse, non pauci contendunt. PHILIPPI *h. Tit. Conf. I.* Sed cum hoc quoque nulla lege cautum sit (a), contraria sententia & benignior & verior esse videtur. Conf. MENCKEN *h. §. 11.* BERGERVS *Oecon. l. c.*

§. V.

Ceterum *reprobatio eodem modo instituitur*, *quo probationem* fieri *prac. Sectionib.* *Modus reprobandi.* commemorauimus.

† *Iure Magdeb. probatio & reprobatio eodem termino*, *quo etiam interro-*

 gato-

(a) Nam *Part. I.* CONST. ELECT. 16. *§. fin.* tantum de solenni publicatione agit, non de notitia, quam quis aliunde consecutus est.

gatoria contra articulos reprobatoriales offerre actori licet , simul instituuntur. ORD. GENER. d. emend. re iudic. §. 40.

Itaque circa petendas dilationes, testiumque & documentorum productionem eadem erunt obseruanda, delatione autem iuramenti reum super articulis reprobatorialibus vti posse *Cap. seq.* admonebimus.

Cap. IV.

DE PROBATIONE PER IVSIVRANDVM.

Sect. I.

De

Iuramenti Delatione.

§. I.

Fatale iurisiurandi ab actore deferendi super libello,

INtegrum est actori *iusiurandum reo* super actione aut super parte etiam libelli

† ORD. PROC. MAGD. c. 29. §. 2.

deferre, modo hæc delatio fiat *ante guarandam præstitam & litem pure contestatam.* Euentualis aut non rite fa-

facta (a) litis conteſtatio vt & oblatio ad guarandam (b) facultatem hanc ei non adimit (c), nec vt ante terminum fiat delatio, neceſſe eſt, quæ repetitioni libelli ſubiici poteſt (d): quamuis ſatius ſit, ipſi libello ſtatim hanc declarationem addi (e).

1. (a) Ita ſi reus iuſſus ſit anderzgeſtalt, oder beſſer als geſchehen auf die erhobene Klage zu antworten, actori adhuc licebit iusiurandum deferre. Vbi tamen expendendum eſt, an id procedat etiam, quoad illa capita libelli, ad quæ reus ſat bene reſpondit.

(b) Etiamſi reus ſe declaruerit, quod guarandam pro præſtita haberi velit v. *Supr. C. II. Sect. IV. §. 4. lit. a.*

(c) Sed & *poſt* præſtitam *guarandam in eadem poſitione* iuramenti delationem adhuc fieri poſſe cenſet BERGERVS *Supplem. Tom. I. p. 160. ſeq.*

(d) Adeo vt reus, ſi ante repetitionem libelli litem conteſtetur, actori iuramenti delationem adimere nequeat. BERGERVS *Supplem. Tom. II. p. 402.* MENCKEN *Tit. XIIX. §. 4.*

(e) 1] Quia guaranda ſtatim debebat ante emiſſam citationem exigi. RES. GRAV. *d. an. 1661. §. 17.* Vid. *ſupr. C. I. Sect.*

§. II.

Super replica, Sed & *super replica post litis contestationem iusiurandum deferre licet*, etiam postquam probatio actori iniuncta est. [1] Neque enim, vt statim litis contestatione facta replicet, & iusiurandum deferat actor, necesse est, sed articulis, quos vocant, elisiuis delationem subiici sufficit. *Secus* est, *si* replica *libello inserta* sit, tunc enim iuramentum perinde ac super reliquis libelli partibus ante litem contestatam & guarandam præstitam debet deferri (a).

§. III.

1. *Sect.* 2. *§.* 11. 2] ne reus nouum deliberandi spatium exigat, si in termino demum deferatur iusiurandum. Ceterum in ipso libello facta delatio non censetur reuocata, etiamsi cum libello non repetatur. RIVINVS *Tit. XIIX. Enunciat.* 30. vid. tamen MENCKEN *h. Tit. §. 9.* vbi docet aliter obseruari in *Suprema Curia Prouinciali Lipsiensi.*

2. (a) Quia tunc replica est pars libelli, & actor exceptionem rei præuidit, adeoque statim iuramentum deferre

§. III.

Post litis contestationem actori non est integrum reo iuramentum deferre, *post lit. contestat.*

† *etiamsi protestationem eo nomine interposuerit.* ORD. PROC. MAGD. VTRAQVE cap. 29. §. 1,

nisi *nouam actionem instituere*, & refusis expensis processum de nouo exordiri velit,

† *Add.* ORD. PROC. MAGD. REC. c. 18. §. 7.

id enim eo vsque ipsi *permittitur*, *donec sententia*, quæ *probationem* ei *iniungit*, transeat in rem iudicatam BERGERVS *Elect. p.* 177. & *p.* 505. MENCKEN §. 4.

§. IV.

Extra Saxoniam latius patet deferendi *iusiurandum* potestas, adeo, vt actor quoque, *qui in probatione defecit*, *De iure communi.*

re potuit debuitque. BERGERVS *Elect. pag.* 505. Interim etiam hoc casu, quo replica libello inserta est, reus ad eam probandam actori documenta edere tenetur, vt dixi *Cap. praec. Sect.* 4. §. 3.

cit, ea vti poſſit. Quod limitant nonnulli, &, ex quo per ſententiam probatio iniuncta ſit, iuramentum deferri poſſe negant. BERGERVS *El. p. 509. Supplem. Tom. I. p. 162.* Sed contraria ſententia, quæ etiam eo caſu hanc poteſtatem actori integram reliquit, verior eſſe videtur. Conf. MENCKEN *h. §. 4. in fin.* (a)

§. V.

Delatio iuram. ſuper exceptionibus

Reo permittitur iusiurandum ſuper exceptionibus deferre ante litis conteſtationem non quidem ſuper litis ingreſſum impedientibus RIVINVS *loc. cit. Enunciat. 36.* (nam eæ non admittuntur, niſi ſint in continenti liquidæ) ſed ſuper *dilatoriis* tamen qui-

4. (a) Interim quorundam Collegiorum Iuridicorum conſenſu illa opinio obtinuit, adeo vt ne reum quidem, cui probatio vel demonſtratio per ſententiam iniuncta eſt, ad iuramenti delationem admittant, niſi clauſula, quæ iusiurandum deferendi facultatem tribuat, illi ſententiæ ſit adiecta.

quibusdam (a) & post litis contestationem super *peremtoriis.*

† *antequam ab actore replicando negatæ fuerint*, ORDIN. PROC. MAGD. REC. cap. 29. §. 4.

Vbi in arbitrio eius est, an statim litem affirmatiue contestatus velit delatione iuramenti vti, an vero demum super articulis probatorialibus iurandi conditionem aduersario offerre.

§. VI.

Atque *si litem* quidem *negatiue contestatus sit*, super *articulis* reprobatorialibus *iusiurandum deferre* poterit, etiamsi in sententia delatio ipsi non sit reseruata (a). Contra *si* litem *post litis contestationem negatiuam*, *affirmatiuam.*

K 5

5. (a) e. g. super exceptione litis pendentiæ, spolii &c. *Scabini Lipsienses* ne quidem super his delationem iurisiurandi ante litis contestationem admittunt. Vid. *supr. c.* 2. *Sect. V. §. 10. lit. a.*

6. (a) e. g. Si pronunciatum sit: Klägers Gegenbeweiß in ebenmäßiger Frist vorbehältlich, nulla facta iuramenti delationis mentione: conf. MENCK. *h. §.*

litem *affirmatiue* conteſtato exceptionum iniuncta ſit probatio, iuramenti delationem amplius admitti non pauci negant (b). Satius ergo eſt, hoc caſu eam nominatim reſeruari (c).

§. VII.

Super articulis, *Delatio ſuper articulis* plerumque ſtatim

b. §. 12. RIVINVS *Tit. XXI. Enunc. 33.* idque obtinet, etiamſi ſibi facultatem iuramentum deferendi reſeruari petierit: quamuis alii cenſeant, eo caſu ſatius eſſe, leuteratione interpoſita reſeruationem iuramenti delationis denuo vrgere.

(b) RIVINVS *Tit. XIIX. Enunciat. 33.* MENCKEN §. 13. Quia nimirum ſemel probatio ei iniuncta eſt per ſententiam: Dieweil Bekl. auf die erhobene Klage geantwortet, und ſolcher allenthalben geſtändig, darneben aber unterſchiedene Exceptiones vorgeſchützet; ſo iſt er dieſelben in Sächſ. Friſt. zu erweiſen ſchuldig &c. vid. *ſupr. §. IV.*

(c) Vnde addi ſolet; Es iſt auch beyden Theilen bey dem ihnen zuerkandten Beweis und Gegen-Beweiß der Eydes-delation ſich zu gebrauchen unbenommen.

ſtatim iis ſubiicitur, hac formula: Dieſer Artickel wird Kln. in ſein Chriſtl. Gewiſſen, Wiſſenſchafft und Wohlbewuſt geſtellt. Quia tamen nulla lege hæc forma præſcripta eſt, etiam per literas aut *in termino productionis* (a) delationem adhuc fieri poſſe probabile eſt (b).

§. VIII.

Si *iuramentum ſuper facto proprio* deferatur, *conſcientiæ* [in ſein Chriſtl. Gewiſſen,] ſi *ſuper alieno*, *ſcien-* *& factis propriis, vel alienis.*

7. (a) MENCKEN *h. Tit.* §. *12.* quod ſi tamen per ſententiam, quod plerumque fit, facultas iusiurandum deferendi ad terminum probatorium adſtricta ſit, ipſis articulis tutiſſime delatio ſubiicitur. BERGERVS *Elect. pag. 506.*

(b) Sed & *omiſſa repetitione delationis in Termino* iuramentum deſertum haberi non poteſt, RIVINVS *Tit. XXI. Enunciat.* 40. modo rite facta fuerit prouocatio, zur Einlaſſung auf die Artickel. BERGERVS *p. 507.* imo ea quoque omiſſa non ſtatim iurisiurandi delationem deferens deſeruiſſe cenſendus eſt, RIVINVS *d. l. Enunciat. 41. ſeq.*

scientiæ aut notitiæ [auch Wissenschafft und Wohlbewust] *committitur*: adeo, vt, si soli conscientiæ commissum fuerit alienum factum, delatio iuramenti vix attendatur, sed probatio iniungatur, BERGERVS *Elect. pag. 542.* RIVINVS *Enunciat. 39. generalis* tamen facta *delatio* [über diesen Articul wird Beckln. der Eyd deferiret] sustinetur, conf. MENCKEN *h. T.* §. 14. Vbi iudex nihilo minus, vtrum conscientiæ tantum, an scientiæ etiam id, de quo iurandum est, factum committendum sit, decernit, ac sententia sua definit.

SECTIO II.

DE

Reuocatione & Acceptatione iuramenti, nec non de Oblatione ad iurandum.

§. I.

Iuramenti reuocatio.

REuocari delatum *iuramentum potest* etiam post litis contestationem, *quo vsque is*, cui id delatum est, *nondum* iurandi conditionem *accepta-*

ptauit, BERGERVS *Suppl. Tom. II, p.* 403. nec (a) sententia *interlocutoria*, quæ iuramentum alteri iniungit, *in rem iudicatam transiit.*

† ORD. PROC. MAGD. c. 29. §. 2.

§. 11.

Acceptatio.

Potest autem *acceptatio fieri* ante & post litis contestationem siue *nondum* sententia *interlocutoria lata sit*,

† ORD. PROC. MAGD. c. 29. §. 5.

siue iam *publicata* eadem fuerit: illo casu pronunciari solet: Dieweil Bekl. auf die erhobene Klage geantwortet, und solcher nicht geständig, auch den ihm darüber deferirten Haupt-Eyd acceptiret; So ist er selbigen nach vorgehenden Kl. Eyd für Gefährde abzuschweren schuldig, nulla facta relationis aut defensionis conscientiæ per probationem mentione, vtpote cui tacite renunciasse videtur, qui iura-

1. (a) ob metum iustum periurii etiam acceptati iuramenti reuocationem admisere *Scabini Lipsienses* apud RIVINVM *Tit. XIIX. Enunciat.* 27. *add.* MENCKEN *h. §. 10. in fin.*

ramentum acceptat. Nisi scilicet acceptationi addita reseruatio relationis & defensionis conscientiæ fuerit. Ceterum *reuocatum* iuramentum denuo deferri non potest *l. 11. C. d. Reb. Cred.*

§. III.

Fatale octidui. *Postquam per sententiam iuramenti præstatio* alicui *iniuncta* est, eademque in rem iudicatam transiit, *intra octiduum* is *se* ad iurandum *offerre* (a) *terminumque* ad iusiurandum præstandum *expetere*, & *iudicem*, vt alteram partem ad videndum iurari & præstandum iuramentum calumniæ citet, *implorare tenetur* (b).

† ORD.

3. (a) Ratio introducti octidui videtur ea fuisse, vt constaret, vtrum iurare quis, an referre iuramentum, an conscientiam per probationes defendere velit. quod tamen ad ea quoque iuramenta dein prolatum fuit, in quibus relatio; ac defensio conscientiæ non habet locum *infra §. 10.*

(b) *Modo sententia non alia* ante præstatio-

† ORDIN. PROC. MAGDEB. REC. c. 29. §. 5.

§. IV.

Intra octiduum, inquam: neque enim vt octauo ipso die oblatio fiat, necesse est (a) sed quocunque ex octo diebus proximis factam eam esse sufficit. *Anticipatio* autem *prohibita* est, † *Eius spatium,* *anticipatio,*

‡ *atque etiam in Ducatu Magdeburgico tutius vitatur*, *vid.* ORD. PROC. RECOGN. c. 29. §. 5.

ita vt si quis, antequam sententia interlocutoria in rem iudicatam transierit, se offerat, oblatio illa negligatur, ac iuramentum pro deserto habeatur, nisi oblatio iusto tempore fuerit repetita. BERGERVS *p. 568.*

§. V.

stationem iuramenti [zufördersi, vor allen Dingen] *expedire iubeat*, eo enim casu fatale oblationis non currit, antequam sententiæ fuerit satisfactum. BERGERVS *Elect.* 559. & *Spplem. Tom. II. pag.* 438 RIVINVS *Enunciat.* 99. & 101.

4 (a) Vti censuerant *ICti Helmstadienses anno 1711.* a quorum sententia Leuteratione interposita recessit *Facultas Iuridica Vitembergensis anno 1712. Mens. Februar.*

§. V.

Initium post sententiam super leuteratione, Itaque si contra sententiam interlocutoriam leuteratio interposita (a), *octiduum currit a tempore, quo sententia* super leuteratione lata *vires rei iudicatæ nacta* (b) est (c): si appellatum fuerit, idem obtinet; ita, vt remissio actorum exspectanda non sit (d) cum ex sententia iam constet,

Vel appellatione.

cau-

5. (a) Modo etiam quod hoc caput sententiæ interponatur, quod iurisiurandi delationem continet.

(b) Idem obtinet, wenn die Leuterung vor desert und unzuläßlich erkant wird. MANDAT. ELECT. *de anno 1682.* BERGERVS *p. 557.*

De leuteratione deferentis.

(c) Si, qui detulit iuramentum, Leuterationem interposuerit, vrgeatque iuramentum non super omnibus libelli capitibus delatum fuisse, oblatio ratione eorum, super quibus se iuramentum detulisse fatetur, statim fieri debet, nisi sint cum reliquis connexa. confer. BERGERVS *Elect. p. 560.*

Apud quem oblatione fiat post appellationem.

(d) Fit autem *oblatio apud iudicem, a quo* appellatum est, si causa ad eum per sententiam remissa sit, sin sententia reformatoria lata sit, coram iudi-

causam ad iudicem primæ instantiæ esse remissam. ZIGLERVS *h. pag.* 123. BERGERVS *p.* 560.

§. VI.

Quod si quis leuterationi vel appellationi renunciet, fatale oblationis *a tempore renunciationis factæ* (a) currit, Sed si remedium suspensiuum ab altera parte interpositum fuerit, *post factam* demum rite renunciationis *notificationem.* MENCKEN *h.* §. 23. *Initium octidui post leut. vel appell. renunciationem,*

§. VII.

Si leuteratio vel appellatio reiiciatur, per rescriptum aut decretum, octiduum *decendio post remissorialium publicationem, aut reiectionis notificationem elapso* computatur. MANDAT. *vel reiectionem.*

L *Elect.*

iudice *ad quem*; apud quem etiam fieri potest, si sententia quidem confirmetur, sed acta tamen nondum realiter remissa sint. ORD. PROC. SAX. *Tit.* 18. §. *pen.*

6. (a) Nec decendii lapsu hoc casu opus est. BERGERVS *Elect. p.* 562. RIVINVS *Enunciat.* 97. & 98.

lect. Saxon. de anno 1682, & MENCKEN *h. §. 23. in fin.*

§. VIII.

Oblatio per mandatarium. Oblatio ad iurandum si a mandatario fiat, *requirit speciale mandatum* (a), alias oblatio non sustinetur, nisi intra octiduum principalis eam ratam habeat, aut postea iussu ipsius factam esse iureiurando confirmet.

§. IX.

Petitio termini Schedulam oblationis simul continere debere *petitionem, vt terminus iurandi* quamprimum *constituatur*, vt *adversarius* ad videndum iurari, & *ac citationis* ad præstandum iuramentum calumniæ *citetur*, supra §. *III.* monitum fuit. Hæc forma si *non obseruata* fuerit, *deseruisse iuramentum* offerens *censetur*.

† ORD.

§. (a) vid. tamen DISSERT. *de Mandat. special §. 16.* & RIVINVS *Tit. XIX. Enunciat. 23.* Saltim sub mandato iuramentum acceptandi etiam potestas ad iurandum offerendi continetur. *cit.* DISSERT. *d.* §. RIVINVS *Tit. XX. Enunciat. 89.*

† ORD. PROC. MAGD. REC. c. 29. §. 5. vt dubitatum etiam fuerit, an is, qui aduersarium hac formula: Beklagten dazu zu citiren [non ad videndum iurari] citari petierat, ad præstationem iuramenti admitti debeat. Vid. SVENDENDOERFFERVS *ad Fibig. p.* 1313. Aiens tamen sententia merito præualuit, vid. BERGERVS *p. 69. & Supplem. T. I. p. 211.* Ceterum ad præstationem iuramenti calumniæ citari simul debet pars altera, quoties eius præstatio illi incumbit. Conf. *Sect. IV. huj. Cap. §. 5.*

§. X.

Iuramenta oblationem desiderantia.

Obseruandum autem est *fatale oblationis in iuramento delato & relato* (a) item si iuramentum siue *suppletorium* siue *purgatorium*

† *Siue diffessionis siue aliud vim probati-*

10. (a) Sed in relato tantum, si ante sententiam, non si intra octiduum relatio facta sit. DECIS. ELECT. 70. RIVINVS *Enunciat. 53.*

† *Iure Magdeburgico indistincte*, ORD. PROC. REC. c. 29. §. 5.

(b) vid.

bationis habens ORD. PR. MAGD. c. 29. §. 7. *vbi vid. exceptiones*, alicui iniuncta sit. MENCKEN. *h. §. 24. non in reliquis legalibus* quilibuscunque (b): vt quod ad hæc attinet, ne quidem, qui in iurandi termino non comparuit, iusiurandum deseruisse censeatur.

SECT. III.

De Defensione Conscientiæ per Probationem.

§. I.

Defensio conscientiæ e iure Sax.

DEfensio *conscientiæ per probationem* iure ciuili incognita, MENCKEN *Tit. XIX. §. 1.* ibique *cit. moribus* introducta est *& legibus Saxonicis approbata*; quamuis non parum causas remoretur: vt satius sit, ius ciuile in vsum reuocari, aut ambages saltim huius probationis coartari (a).

§. II.

(b) vid. RIVINVS *Enunciat. 112. seqq.* MENCKEN *loc. cit.*

† ORD. PR. MAGD. cap. 29. §. 7.

1. (a) e. g. si non admittatur, nisi fiat per instrumenta.

§. II.

Locum ea *habet* in iuramento non modo delato, sed & *in iuramentis plerisque* legalibus vid. MENCKEN *loc. cit.* §. 2. in purgatorio quoque ORD. PROC. SAX. *h. Tit.* §. es wäre denn. *non* tamen *in diffessionis* iureiurando RIVIN. *Enunciat.* 2. non in *suppletorio.* *Iuramenta, in quibus locum habet*

† ORD. PROC. MAGD. c. 39. §. 3.

nec facile in eo, quod *ex Leg. fin. C. de Fideic.* defertur, & in iniuramento *edendorum.*

‡ *Vid. tamen* supr. cap. 3. Sect. 4. §. 3. lit. d.

§. III.

Quod *ad iuramentum delatum* attinet; integrum est iuramenti loco probationem suscipere (a) *quovsque* iusiurandum *nondum* aut *acceptatum*, RIVINVS *h. Tit. Enunciat.* 3. *aut relatum* (b) est, ita tamen, vt, qui hanc *Fatale quoad iuram. delatum.*

3. (a) Etiamsi ea facultas ipsi in sententia non sit reseruata ORD. PROC. SAX. *h. t.* §. 1.

(b) Inprimis si relatio acceptata sit, alias

hanc probationem suscipere cupit, *intra octiduum* (c) *se offerre* (d) ad eam, ac postea *intra terminum Saxonicum* (e)

† *iure Magdeb. intra mensem, a die iudicati* ORD. PROC. cap. 29. §. 5.

articulos probatoriales *offerre teneatur*;

---

lias enim æque ac delatio reuocari posse videtur.

(c) Anticipationem tamen huic non nocere monent RIVINVS *Enunciat. 10.* & MENCKEN §. 3.

† *Iure Magdeburgico par ratio est acceptationis ac defensionis conscientiæ.* ORDIN. PROC. REC. c. 29. §. 5.

(d) In aliis iuramentis legalibus in quibus oblatio non esse necessaria, hoc fatale etiam non attenditur. MENCKEN *h. Tit.* §. 3.

(e) Qui incipit currere *a momento oblationis* siue declarationis MENCKEN *loc. cit.* etiamsi oblatio sit anticipata. *Dissent.* BERGER. *Elect. p. 576.* Imo etiam citra casum anticipationis alii Terminum Saxon. non statim post oblationem factam, sed demum post octiduum elapsum currere contendunt. Atque ita pronunc. *Fac. Iur. Vitemb. M. Ian. 1714.* conf. RIVIN. *h. Tit. Enunc. 6.*

tur; nisi ante terminum elapsum vlterior ab eo dilatio fuerit impetrata.

§. IV.

Hos *articulos dirigere debet ad ipsum factum*, de quo iurandum est, non ad exceptiones peremtorias (a); alias enim, quod frequentissime contingit, articuli declarantur impertinentes, & licet forte testes super eiusmodi articulis examinati fuerint, eorum tamen depositio non attenditur. Interim ad iuramenti præstationem adhuc admittitur, qui probatoriales articulos licet parum idoneos obtulit. MENCKEN *loc. cit.* §. *6.* (b) Secus *Articuli.*

 est,

4. (a) Nisi per eas qualitas libello expressa elidatur. vid. RIVINVS *Enunciat. 17. 18.* & BERGERVS *Supplem. T. 1. pag. 226. seqq.* add. BVND. *Suppl. T. 2. p. 459.* & *Elect. pag. 612.* vbi an exceptio solutionis per defensionem conscientiæ probari queat, disquirit.

(b) Pronunciatur enim, daß die Articuli allerseits pro impertinentibus zu halten, derowegen N. den ihm zu erkandten Eyd nachmahls abzuschweren schuldig, add. RIVINVM *Enunciat. 19. 28.*

Pœna desertionis. est, *si* quis *probationem* deseruerit, wenn er sich an der Gewissens-Vertretung versäumet, eo enim casu *etiam iuramentum deseruisse censetur.*

§. V.

Modus probandi. *Hæc* probatio *fit* vel *per testes*, vel *per documenta*, iuramenti enim delationem non admittit (a): neqve demonstrationis sed probationis *solennis* rationem habet (b); vnde absque articulis fieri non potest. RIVINVS *Enunciat. 12.* Nisi forte causas summarias excipias, vbi tamen perinde probatio per formulam consuetam, **sein Gewissen mit Beweiß vertreten**, iniungi solet. Conf. D. BERGERVS *ad*

Renunciatio defensionis. 19. 28. Perinde is, qui huic defensioni renunciauit, ad præstationem iuramenti admittitur. BERGERVS *Elect. p. 613.* RIVINVS *Enunciat. 25.*

5. (a) Ne progressus detur in infinitum, & defensio hæc cum relatione iuramenti confundatur, RIVINVS *Enunciat. 15.* Vid. tamen MENCKEN *loc. cit. §. 3.*

(b) Dicitur enim das Gewissen mit Beweiß vertreten.

ad h. Tit. p. 607. & Supplem. Tom. I. p. 229. qui illam in causis summariis demonstrationis tantum rationem habere contendit.

§. VI.

Interim *interrogatoria non admittuntur* DECIS. ELECTOR. *XIX. nisi generalia*, quæ ad *personam* dirigantur (a) *nec reprobatio* alteri, qui iuramentum detulit, permittitur (b), sed statim super probatione fertur *sententia*.

Interrogatoria.

Sententia.

§. VII.

Si plene probatum sit, *liberatur* is, cui iusiurandum delatum est, ab eius præstatione; *sin minus*, adhuc *ad iuramentum* (a) præuio alterius iuramen-

Effectus probationis plenæ, minus plenæ,

L 5 men-

6. (a) Non igitur specialia ad singulos articulos: quia hæc rationem veluti reprobationis habent. dict. DECIS. ELECT. *XIX.* §. so wollen RIVINVS *h. Tit. Enunciat. 20.*

(b) Ne scilicet regressus ad iuramentum adimatur ei, qui probationem instituit. SVENDENDOERFFER. *ad Fibig. pag. 1346.*

7. (a) Ad quod se post sententiam denuo offer-

mento calumniæ *admittitur* (b); ad relationem non æque. ZIGLERVS *h. Tit. p. 128.* (c)

† ORD. PR. MAGD. REC. c. 29. §. 9.

§. VIII.

Semiplenæ. *Si semiplene probatum* sit, iuramento suppletorio locum relinquit CARPZOVIUS, quod suppletorium si quis deseruerit, eidem regressum ad iuramentum principale patere IDEM affirmat *Lib. III. Resp. 59.* & SVENDENDOERFFERVS *ad Fibig. p. 1354.* Verum satius est, hoc casu non suppletorium iniungere, sed statim ad principa-

offerre tenetur. RIVINVS *Enunciat. 24. Dissent.* BERGER. *Oeconom. p. 1111.*

(b) Etiamsi testes contra producentem deposuerint. RIVINVS *Enunciat. 29.* vid. tamen BERGERVS *Supplem. T. 1. p. 225.* Interim qui nihil plane probauit, in expensas retardati Processus condemnandus est. MENCK. *h. Tit. §. 1.*

(c) Ceterum vt super hac probatione per *positiones* disceptetur, singulisque positionibus sex septimanæ concedantur, vix necessarium esse putem, licet partibus petentibus id negari non posse contendat RIVINVS *Tit. XXIX. Enunciat. 6.*

cipale iuramentum præstandum, perinde ac si nihil probatum fuerit, iuraturum remittere. (a).

Sect. IV.

DE

Iuramenti Relatione, item Præstatione, & de Iuramento Calumniæ.

§. I.

R*Elatio Iuramenti fit* vel *statim* ante sententiam, *vel* post rem iudicatam *intra octiduum.* Postquam quis per probationem conscientiam cœpit defendere, non amplius ad relationem iurisiurandi admittitur (a). *Sect. prac. §. VII.* *Relatio iuramenti.*

§. II.

Locum habet tantum in iuramento *delato*, non in iuramentis legalibus, † ORD.

8. (a) Atque hanc ob causam *vnicus testis non facile* ad defensionem conscientiæ per probationem *admittitur.* MENCKEN §. 6. *Vbi locum habeat.*

I. (a) Vt dubitem etiam, an intra octiduum quis se ad defensionem conscientiæ offerre, & simul euentualiter in casum, si conscientiam non satis defenderit, iusiurandum possit referre?

† ORD. PROC. MAGD. C. 39. §. 3.

imo nec in delato, si super facto referentis proprio (a) iuramentum sit delatum. vid. tamen ORD. PROC. SAX. *Tit. XIIX.* §. weil es aber. (b)

§. III.

Effectus. Is, *cui relatum* est iuramentum simpliciter id *praestare tenetur*, neque defensio conscientiae per probatio-

2. (a) Restringitur enim in sententia relatio auf die facta aliena & communia, vnde ob relationem iuramenti super facto proprio id desertum censeri iudicat RIVINUS *h. Tit. Enunciat. 56.* Contra deferri iuramentum super facto deferentis proprio potest, quia scil. referendi iuramentum potestatem habet, cui id delatum est, non alter, cui refertur.

(b) *In* factis alienis referri potest 1] etiamsi deferenti ea minus nota sint, quam illi, cui iuramentum delatum est. Ita pron. *Fac. Iur. Vitemb. M. Febr. 1714.* vid. tamen BERGERVS *Oecon. p. 1111.* 2] etiamsi conscientiae tantum commissum, vid. RIVINVS *Enunciat. 48.*

tionem (a), multo minus relatio ei conceditur.

§. IV.

Tenetur autem non modo iuramentum *relatum*, sed & iuramentum *calumniæ* præstare, *Iuram. calumniæ.*

ORD. PROC. MAGD. C. 24. §. 6.

quamuis hoc eo casu facile quidem ipsi remitti potuerit.

§. V.

Scilicet omnis, *qui* iuramentum *detulit*, *de calumnia* prius *iurare cogitur* (a) *Eius delatio.*

† *aduersario ante vel post rem iudicatam, aut octiduo post acceptatum iuramentum principale id exigente.* ORDIN. PROC. MAGD. cap. 29. §. 4.

Sique hoc de calumnia iusiurandum præstare aut non velit, aut non possit, aut in termino iurandi *non* compareat, iuramentum *principale pro præstito*

3. (a) CARPZOVIVS *Part. I. Constit. Elect. XIV. Def. 4.*

5. (a) Ad iuramentum calumniæ se nec offerre tenetur, nec terminum iurandi impetrare.

† ORD. MAGD. d. §. 4.

(b) Quod

ſtito (b) *habetur.* Quod ad caſum, ſi referens (c) non compareat,

† *niſi in Ducatu Magdeburgico d. §. 4.*

item ad iuramentum ſuppletorium (d) & purgatorium extendi nequit, adeo-

(b) Quod ſi citatus non fuerit ad iuramentum calumniæ præſtandum, ſed tantum ad videndum iurari, ad præſtandum id compelli nequit,

† *j.* d. *§.* 4.

niſi per ſententiam ei iniunctum ſit. ORD. PROC. SAX. *Tit. XIIX. §.* Nachdem auch. RIVINVS *h. Enunc.* 40. MENCKEN *h. §. XVII.*

(c) Nam hoc caſu referens nullum præſtat iuramentum. *Scabini* tamen *Lipſienſes* hoc caſu vtrumque & iuramentum calumniæ, & principale pro præſtito habuerunt, teſte RIVINO *h. Enunciat. 59. ſeq.*

(d) Aliter tamen *Facultas Iuridica Vitembergenſis* pronunciauit *anno 1709.* BERGERVS *Supplem. Tom. II. p. 455.* & ob abſentiam partis aduerſæ hoc quoque iuramentum pro præſtito habuit. Sed rectius hoc caſu iudex nihilominus exiget iuramentum, ſiue purgatorium ſiue ſuppletorium ab eo, cui id iniunctum eſt. confer. BERGERVS *in Elect. p. 591.* conſent. MENCKEN *h. §. 27.*

adeoque illa, licet pars altera emaneat, pro præstitis non habentur.

§. VI.

Supereſt, vt de *Præſtatione* Iuramentorum pauca addamus. *Terminum* iurandi *iudex præfigit*, quem eo nomine, vt dixi, iuraturus implorat, quod ſi fecerit, iusiurandum pro deſerto non habetur; licet forte iudex intra ſpatium Saxonicum terminum haud conſtituerit. RIVINVS *h. Enunciat. 80.* (a)   *Iuramenti præſtatio. Terminus iurandi.*

§. VII.

Si in termino *iuraturus non compareat*, iuramentum *deſeruiſſe iudicatur*. (a)   *Deſertio.*

† *niſi*

6. (a) Contra ſi oblatio rite facta non ſit, licet iudex terminum iurandi ex officio conſtituat, iuramentum tamen deſertum cenſetur.

7. (a) Idem obtinet, ſi per Procuratorem compareat, quia per eum iuramentum præſtari nequit.

† ORD. PROC. MAGD. cap. 29. §. 6. *niſi conſentiente parte aduerſa* d. cap. 29. §. 8. *Alias otioſa eſt in man-*

† *nisi legitima impedimenta habuerit.* ORD. PROC. MAGD. c. 29. §. 6. nec opus est, vt deferens eo casu præstet calumniæ iuramentum. Quod vtrum ad alia iuramenta extendi possit, dubium est, vt monui *Sect. 11. §. fin.* neque satis expeditum (b).

CAP. V.

DE HIS, QVÆ FIVNT POST PROBATIONEM.

SECTIO I.

DE *Publicatione Attestationum*, und vom Verfahren über Beweiß und Gegen-Beweiß.

§. 1.

Quæ fiant post iuram. SI *super omnibus libelli partibus iuramentum delatum* sit, reus eo

mandato clausula iuramenti præstandi, *quam suppeditat formula* ORDIN. REC. cap. 12. §. 8. *præscripta.*

(b) Benignior sententia negatiua est. Solet tamen comminatoria ferri sen-

eo præſtito *abſoluitur*, *compenſatis* *delati præ-* tamen *expenſis* ob præſtitum ab alte- *ſtationem,* ra parte iuramentum calumniæ. Vid. *Sect. ſeq.* § *6. lit.* (a). Quod *ſi iu-* *vel recuſa-* *ramentum præſtare recuſet*, videndum *tionem.* eſt, vtrum eius declinandi gratia litem affirmatiue conteſtatus ſit, an poſtquam demum iusiurandum per ſententiam (b) ei iniunctum erat, id, de quo iuramentum præſtandum eſt, confiteatur. Priori caſu *exceptionum probatio ipſi iniungitur*, ad quam poſteriori caſu

M non

ſententia de iuramento præſtando, in proximo termino bey Verluſt deſſelben, addita in expenſas condemnatione. conf. *BERGERVS Elect. p. 567. & Suppl. Tom. I. p. 210.*

1. (a) Atque hæc compenſatio etiam locum habet, ſi deferenti iuramentum calumniæ remiſſum ſit.

(b) *Modo ea tranſierit in rem iudicatam*, nam ſi antea negatiuam litis conteſtationem reuocet; & affirmatiue reſpondeat, exceptionum probatio ipſi permittenda erit.

(c) Hæc

non admittitur (c) iuxta sententiam a Collegiis Vitembergensibus receptam. BERGERUS *Elect. p. 464. & Supplem. Tom. I. p. 156.* (d); quamvis Lipsienses ICti aliter soleant pronunciare.

§. II.

Attestationum publicatio. Absoluta probatione & reprobatione, si per testes ea facta fuerit (a), *publicatio attestationum* suscipitur actore plerumque petente.

† *partibus citatis* ORD. PR. MAGD. RECOGN. cap. 27. §. 1.

Hæc fit, dum iudex depositiones testium

(c) Hæc sententia tamen *solo usu* nititur, cum nulla lege hæc inficiationis pœna constituta sit.

(d) Si iuramentum non super omnibus capitibus libelli delatum sit, quoad reliqua exceptiones saluæ esse censentur.

2. (a) *Aut per testes documenta & iuramenti delationes simul*, vbi publicatio fieri non debet, antequam documenta recognita sint, & præstitum iusiurandum. RIVINUS *Tit. XXIX. Enunciat. 1. 2.* ac reprobatio etiam prorsus absoluta. *ID. Enunc. 8.*

stium in rotulum redigit, cuius copia vtrique parti

† *petenti & sumtus praestanti minimum intra 14. dies* ORD. PROC. MAGD. VTRAQ. cap. 37. §. 1.

datur, vt dein super probatione facta vlterius procedant, quod das Verfahren über Beweiß und Gegen-Beweiß, item die *Disputation*-Gesetze appellatur. *& disputatio.*

§. III.

Initium facit *reus*, siue is, qui reprobationem susceperat, is enim *conficit* die *Exception*-Schrifft, post *actor* offert replicam, die *Replic*- und *Saluation*-Schrifft, tandem *reus duplicam, triplicam actor* exhibet, & vterque ad definitiuam sententiam submittit (a). *per alternas positiones.*

† *Iure Magdeburgico primum ab actore exhibetur* die *Saluation*-Schrifft, *sequi-*

3. (a) Vlteriores enim positiones non admittuntur. ORD. PROC. SAX. *Tit. XXIX.* §. 1.

† *Ac per errorem admissae ab actis remouentur Aduocato aut Procuratore quinque thaleris mulctato.* ORD. PR. MAGDEB. RECOGN. cap. 40. §. 1.

sequitur rei Exception-Schrifft, *addebat actor replicam, reus duplicam*, *ORD. PROC.* cap. 37. §. 2. *quod nunc vetitum. ORD. GENER.* de emend. re iudic. §. 40.

§. IV.

exceptionem, *In prima positione* [in der *Exception*-Schrifft,] reus primo statum causæ exponit, post probationes actoris examinat, & elidere conatur, tandem exceptiones oppositas atque probatas a se, vrget, sententiam absolutoriam ferri postulat.

§. V.

saluationem, *In altera* positione (in der *Saluation*-Schrifft) actor perinde statum causæ præmittit, atque reo, si is minus recte eum exposuerit, contradicit, dein probationem suam vindicat & vrget, tandem rei exceptiones elidit, reumque condemnari petit. *duplicam & triplicam.* Huic reus in *duplica* respondet, quam excipit actoris *triplica*, atque in his vltimis positionibus plerumque ante dicta confirmantur, vindicanturque: *documenta* autem noua *producere* in his positionibus *non permittitur. Responsa tamen* Collegiorum

rum Iuridicorum vna offerri & exhiberi possunt. ORD. PROC. SAX. *h. Tit. §. fin.*

† ORD. PROC. MAGD. cap. 40. §. 3. *probationesque per confessionem aduersarii adhuc fieri.* ib.

§. VI.

Singulis positionibus VI. septimanæ (a) *definitæ* sunt, *Fatale illarum,*

† *Iure Magdeburgico II. nisi iudex ob probationum prolixitatem III. aut. IV. indulserit.* ORD. PR. c. 37. §. 2.

(b) intra quas si oblatæ (c) non fuerint,

6. (a) *Absque additamento* 3. dierum vid. tamen RESOL. GRAVAM. *de anno 1661. Tit.* von *Justitien*-Sachen, *grauam. 22.* add. BERG. *h. pag. 810.* ZIGL. *pag. 179.*

(b) Currit vero hic terminus von Zeit der erlangten Abschrifft, ORD. PROC. SAX. *Tit. XXIX. pr.* *Terminus a quo.*

† *aut redemtione copiarum omissa ab vltimo die spatii ad illam concessi iuxta* ORDIN. PROC. MAGD. *c. 37. §. 2. nisi alium terminum statuerit iudex per decretum, quo in termino publicationis attestationum disputatio oretenus iniungi, idque ad acta notari debet.* ORDIN. REC. *ib. §. 1.*

rint, amissæ censentur, vt ne quidem accusatione contumaciæ, aut sententia interlocutoria opus sit: ZIGLERVS *ad Ordin. Proc. Saxon. hoc. Tit. verb.* keine *dilation. p.* 180.

† ORD. PROC. MAGD. c. 37. §. 2. 3. *add.* cap. 21. §. 3. cap. 22. §. 8.

Prorogare tamen iustis ex causis *iudex* fatale istud *potest*, BERGERVS *El. Disc. For. p.* 812. (d) partes nequeunt (e), licet

vnde partes, si nondum redemerint copias, citandæ sunt zu Ablösung derselben. RIVINVS *Enunciat.* 7. & 9. quæ citatio 8. 14. dierum aut 4. septimanarum spatium continebit. ORD. PR. SAX. *dict. Tit.* §. weil aber. verb. nach Gelegenheit des Orts, da das Parth gesessen und seines Vermögens.

(c) debent autem *in duplo* offerri, vt vnum exemplum aduersæ parti transmitti possit.

† *dict. c. 37. §. 2.*

(d) Coarctari inuitis partibus nequit, ZIGL. *dict. loc. pag.* 180. vnde nec iudex, vt super probatione per testes facta oretenus disceptent, imperare potest. RIVINVS *dict. loc. Enunc. V.*

(e) Dissent. SVENDEND. *ad Fibig. pag.* 670. qui tale compromissum admittit.

licet arctiores terminos pacto constituere possint. RESOL. GRAVAM. *de anno 1661. grauam. XXII. seq.*

† *aut sine omni disputatione, vel oblata saltem deductione pro meliori informatione in causa concludere.* dict. cap. 37. §. 5.

§. VII.

Quoties *probatio per documenta* tantum facta est, neque admodum prolixas disputationes exigit (a), *oretenus* solent vim probationum discutere, atque positiones illas inter septiduum plerumque absoluere. ZIGLERVS *hoc Tit. p. 181. verb.* von Mund aus. *Disputatio probationum per documenta.*

† *Iure Magdeburgico, quoties probatio & reprobatio per sola documenta facta est, partibus, ut duabus positionibus alternis* [*hodie vna,* ORD. GEN.

tit. Consent. BERG. *Elect. Disc. Forens. pag. 813.*

† ORDIN. PROC. MAGD. cap. 22. §. 9.

7. (a) Hinc si causa sit ardua, etiamsi probatio per documenta tantum facta sit, admittenda est disputatio probationum ordinaria. ORD. PR. SAX. *dict. Tit.* §. wenn aber.

GEN. d. emendand. re iudic. §. 40.] *quarum singulis octo aut 14. dies sub pœna amissionis definiendi, de illis disceptent, a iudice iniungitur statim, cum recognoscuntur, aut, quoties instrumenta reprobationem instruentia recognitione non indigent, quamprimum communicantur.* ORDIN. PROC. cap. 37. §. 4.

SECTIO II.

DE

Sententia Definitiua.

§. I.

Sententia Iudicis.

IUdicis in arbitrio positum *est*, vtrum ipse *in ciuili* (a) *causa sententiam*

I. (a) In criminali enim tenetur ad ICtos acta transmittere.

† ORDIN. PROC. MAGD. REC. cap. 50. §. 15. *Praefecti Magdeburgici sententiam petere iubentur a Scabinis Hallensibus* ORD. PR. ib. §. 14. *vel Facultate Iuridica.* MANDAT wegen Sendung der Acten an den Schöppen-Stuhl und Juristen-Facultät zu Halle d. 11. Dec. 1700. COD. IVR. MAGD. Part. II. N. XX. *quod ad omnia iudicia inferiora extensum* ib. & *repetitum* in Renoua-

tiam dicere, BERGERVS *Elect. Discept. Forens. pag. 878. seq. an acta* ad Collegiorum ICtorum

† *non Doctores priuatos* ORD. GEN. d. emend. re iudic. §. 50.

transmittere velit (b).

nouatione d. 16. Febr. 1710. d. Part. II. No. LVI. *Attamen de iniuria ministris regiis a supplicantibus illata per exteros cognoscendum.* ORDIN. GEN. d. emend. re iud. §. 7.

(b) Licet partes submiserint zum Bescheid; contra si partes compromittant auf ein Urthel, & transmissionem vrgeant,

† *oblata sumtuum praestatione* dict. cap. 41. ORD. REC. §. 1.

non facile ea denegari potest, BERG. *Elect. Discept. For. p. 879.* exceptis tamen Collegiis, quae Principis nomine ius dicunt, & acta non transmittunt.

† *Secus in Regimine Magdeburgico* ORD. PROC. MAGD. cap. 41. §. 3.

Ad vnius autem partis instantiam iudex acta transmittere non tenetur, ne quidem si illa sumtus transmissionis velit praestare, sed & ad quod Collegium acta transmittere velit, iudicis

† *primarii, Cancellarii scilicet,* vel

eius

Actorum transmissio. † ORD. PR. MAGD. cap. 41. §. 2. REC. §. 1. *Quod tamen neutra parte petente non facile faciendum.* d. §. 1.

Sed si semel transmissio decreta sit, in praeiudicium partium id immutari ne-

eius qui iudicium dirigit. ORD. PR. MAGD. RECOGN. ib. §. 6.

in arbitrio est. RIVINUS *ad dict. Tit. XXXIV. Enunc. II.*

† *Ut tamen iudices inferiores & primam & definitiuam sententiam a Scabinis vel ICtis Halensibus non obstante partium protestatione petant.* MANDATVM wegen Sendung der Acten an den Schöppen-Stuhl und Juristen-Facultät zu Halle d. 11. Dec. 1700. quod extat COD. IVR. MAGD. Part. II. No. XX. Eiusque RENOVATIO d. a. 1710. 16. Febr. ib. No. LVI. *Add.* ORDIN. PROC. REC. c. 41. §. 6.

Praeterea Mindensis Scabinatus, nisi protestatio interuenerit, peregrinis collegiis praeferendus est. MANDAT. den Mindischen Schöppen-Stuhl betreffend d. 14. Jul. 1707. ib. No. XLV.

Alias Collegium aliquod e proximioribus eligendum. ORD. PROC. RECOGN. d. §. 6.

(c) Mul-

ri nequit: neque sententias Collegiorum Iuridicorum supprimere, aut ab actis remouere iudici licet (c), sed publicare eas, vtcunque latæ sint, omnino tenetur. Dissent. RIVINVS *ad Ordin. Processf. Saxon. Tit. XXXIV. E-nunc. IV.*

† *Vna cum rationibus decidendi*, ORD. PR. MAGD. RECOGN. c. 41. §. 9. *quas iudices petere & Collegia addere debent.* ORD. VET. ib. §. 1. 8. *Nec licet iisdem vltra octo septimanas acta detinere. Quo facto iudex, a quo ea transmissa fuere, intra vicennium Collegium morosum consulere probibetur.* ORD. GEN. de emend. re iudic. §. 46.

§. II.

Transmissionem præcedit Conclusio & *inrotulatio actorum. Conclusio* fieri solet in ipsis disputationibus probationum. *Conclusio.*

† ORD.

(c) Multo minus in casu criminali. Confer. *Disputat.* D. THOMASII *de iudice sententiam ab actis remouente*; in contrariam tamen sententiam olim *Vitembergenses* responderunt anno 1612. ap. BERG. *Supplem. Tom. II. pag. 574.*

† ORD. PR. MAGD. cap. 40. §. 1. *alias pro facta habetur* §. 2. *Quodsi tamen postea acta publica ad causam pertinentia reperiantur, illa parti communicanda & conclusio ex officio rescindenda.* ORD. REC. cap. 40. §. 3.

Inrotulatio actorum. *Inrotulatio* maiore solicitudine extra Saxoniam (a) quam apud nos peragitur.

† ORD. GEN. d. emend. re iudic. §. 44. *vbi simul sportulas sub pœna dupli conferre partes iubentur.*

Protestatio contra Colleg. ICt. Solet etiam partibus permitti *protestatio contra quadam* ICtorum *Collegia*,

† *tria ad summum iuxta* ORD. PROC. MAGD. c. 41. §. 7. *nisi rationes granissima, de quibus ad Regem referendum, contra plura afferantur.* *RESCRIPTVM* d. 13. Jan. 1702. COD. IVR. MAGD. Part. II. No. XXIV.

§. III.

a. (a) Post factam in præsentia partium inrotulationem, acta absentibus iisdem non debent aperiri & resignari. Ita *Facultas Vitembergensis* anno 1674. ap. BERG. *Supplem. Tom. I. pag.* 320.

§. III.

Ad publicationem sententiæ vtraque pars (a) rite *citari* debet. *Citatio ad publicandum.*

† ORD. PROC. MAGD. cap. 41. §. 8. ORD. GEN. d. emend. re iudic. §. 51. *spatio 14. dierum minimum indulto.* ORD. PR. REC. cap. 41. §. 8. *non tamen publicatio vltra 8. septimanas post inrotulationem a iudicante differri* d. ORD. GEN. §. 46.

Si nec actor, nec reus compareat, terminus circumductus est, RIVINVS *dict. Tit. XXXIV. Enunc. IX*, alias vel vno præsente in contumaciam alterius sententia publicari potest. *Terminus.*

† *Si præsens sportulas soluat ab aduersario pro rata restituendas.* ORD. PROC. MAGD. cap. 41. §. 8. *Sumtus præstare detrectanti nihilominus currit decendium, nec datur copia, nec*

---

3. (a) Si *mandatarius* tantum citatus sit, publicatio facta *principali non nocet,*

† *nisi iure Magdeburgico, quo potestas citationes recipiendi mandatario danda est. ORD. PR.* c. 20. §. 1.

etiamsi eius rei nactus sit scientiam, vt iuramento purgatorio super notitia illius præstando onerari nequeat. Ita *Scabini Vitembergenses anno 1712.*

nec conceditur remedium suspensiuum. §. 9. praeterea mulcta minimum decem thalerorum irrogatur, si sententiae tenorem alia ratione expiscatus fuerit, ORD. REC. ib. §. 4.

§. IV.

Sententiae publicatio.

Sententiae *publicatio fit*, dum ea publice *ab actuario in loco iudicii partibus* praelegitur, & veluti ex periculo (a) recitatur; in inferioribus tamen iudiciis plerumque in vim publicati copia dari vel transmitti partibus solet, RIVINVS *Tit. XXXIV. En. 9.*

† *Quod sub poena nullitatis vetat* ORD. PROC. MAGD. REG. cap. 41. §. 5.

Hora autem publicationis accurate *annotari debet*, vt decendii, intra quod remedia suspensiua interponuntur (b), ratio haberi possit. ORD. PROCESS. SAXON. *Tit. XXXIV.* (c).

§. V.

4. (a) *tot. tit. C. d. Sentent. ex periculo recitand.* vbi alii legunt: *breuiculo.*

(b) Vnde si non eodem tempore litigantibus sententia publicata sit,

† *quam diuersitatem sedulo caueri iubet* ORD. GEN. d. emend. re iudic. §. 51.

decendium cuilibet currit *a tempore, quo*

§. V.

Actore non probante, aut si exceptiones peremtoriæ a reo plene probatæ sint, *absolutoria* fertur *sententia* (a), *condemnatoria*, si actor plene probauerit, aut reus confessione sua ab onere probandi eum liberauerit & in probandis exceptionibus defecerit (b). Ob min9 plenas probationes mo-

Sententia absolutoria, condemnatoria,

quo ipsi publicatio facta est. RIVIN. *loc. cit. Enunc. XI.*

(c) Atque hæc, quæ §. 1-4. dicta sunt, in sententiis interlocutoriis

† *quarum loco, quoad fieri potest, definitiuæ ferri debent* d. §. 5. *ORD. REC.* pleraque non minus quam in definitiuis obtinent.

§. 5. (a) Priori casu hac *formula*: daß Klr. dasjenige, so ihm zu erweisen auferleget, und er sich angemasset, wie rechts nicht erwiesen, derowegen Bekl. von der Klage ꝛc. Posteriori, quo reus ob exceptiones probatas absoluitur, nulla probationis mentione facta pronunciatur: daß Bekl. von der Klage zu entbinden ꝛc.

Formula.

(b) Si plene probauerit actor, pronunciatur: daß Kl. dasjenige, so ihm zu erwei-

modo *suppletorium*, modo *purgatorium* iuramentum iniungitur,

† *siue ad oblationem partis.* ORD. PR. MAGD. c. 29. §. 1. *siue ex officio*, ORD. VTRAQVE ib. §. 2.

prout Doctores in *Tit. ff. de Probat. & sent. & re iud.* passim exponunt (c).

§. VI.

weisen auferlegt, und er sich angemasset, wie recht erwiesen. Derowegen Bekl. die libellirten ꝛc. alias: Daß Bekl. des beschehenen Einwendens ungeachtet die libellirten. ꝛc.

Iurament. supplet. vel purgat.

(c) vbi notes velim 1] *Iuramentum* siue purgatorium, siue suppletorium *in dubio* potius ei, qui *de veritate*, quam alteri, qui de credulitate tantum iurare potest, iniungi debere. BERG. *Elect. p. 870. & Supplem. Tom. II. pag. 567.*

† ORD. PR. MAGD. cap. 39. §. 4. *add.* ORD. REC. ib. §. 1.

2] contra præstitum iuramentum suppletorium & purgatorium RIVINVS *t. XXXII. Enunc. IX.* non admitti aliam, quam quæ per documenta nouiter reperta sit, probationem. BERGERVS *Elect. p. 829.*

† d. cap. §. 3.

quo casu illi, qui iurauit, reprobatio denegari nequit. RIVINVS *t. XXX.*

§. VI.

Sententia *condemnatoria* fit vel compenſatis *expenſis* (a), vel victum etiam ad reſtitutionem earum obſtringit (b): hoc fieri debet, *Condemnatio in expenſas.*

† *etiam ex officio* ORD. PR. MAGD. c. 45. §. 1.

N ſi

XXX. Enunc. XV. De oblatione ad hæc iuramenta dictum eſt *Cap. præced.*

6. (a) Quod etiam fit *tacite*, ſi expenſarum nulla fiat mentio, RIVINVS *Tit. XXXVI. Enunc. III.* contra tacite adiudicatæ non cenſentur, niſi quod *nonnulli* contendant, 1] condemnatum in expenſas, ſi ſententia per leuterationem confirmetur, etiam expenſas termini leuterationis præſtare teneri, quamuis nulla earum in ſententia leuterationis facta fuerit mentio. 2] in poſſeſſorio ſummariiſſimo omiſſas expenſas ſeparatim peti poſſe. Ita pronunciarunt *Scabini Vitembergenſes anno 1712. Menſ. Ian.* Sed vtraque limitatio dubiis non caret.

(b) Plane aliquando etiam *victorem in expenſas condemnari*, inprimis in cauſis matrimonialibus monebitur *infr. L. II. c. III. §. 9.* add. RIVINVS *Tit. XXXVI. Ennuc. II.*

(c) Vid.

si nullam plane probabilem is litigandi causam habuit,

† d. §. 1. *aut amicabilem compositionem a parte aduersa admissam recusauit* ORD. PR. MAGD. ad §. 1. c. 6. §. 6. *quod ad acta notandum.* ORD. REC. ibid. *Praeterea temerarie litigantes de quorum malitia constat, multa pecuniaria coerceri iubentur* ORDIN. GEN. d. emend. re iudic. §. 45. *aut si temeritas exorbitet, carcere vel infamia* ORD. PR. d. c. 45. §. 3.

contra si illa adfuerit, aut lis demum praeuio suppletorio, RIVINVS *Tit. XXXVI. Enunc. VII.* vel purgatorio (c) decisa fuerit, BERGERVS *Elect. p. 1015.* vel super actione iuramentum delatum praestitumque sit (d), expensae solent compensari.

§. VII.

(c) Vid. tamen *CENTVR. Obseru. select. fori Eccles. Obs. LVI.* Contra si quis suppletorium aut purgatorium praestare nequeat, merito in expensas condemnatur.

(d) Hoc casu compensari expensas fas est 1] ob praestitum ab altero iuramentum calumniae, 2] quia quasi transactum est de causa. Dissent. BERG. *Elect.*

§. VII.

Non tamen *condemnatus in expensas* processus eas *restituit*, quas victor praeter necessitatem impendit, RIVINVS *Tit. XXXVI. Enunc. 28.* *Expensae quae restituendae.*

† ORD. PROC. MAGD. c. 45. §. 2.

vt salarium annuum aut palmarium aduocato praestitum (a), neque eas, quae culpa vincentis factae sunt, RIVINVS *d. t. Enunc. 13.* sed *necessarias tantum*, easque *praeuia liquidatione*,

† *quae, si decem thaleros excedat, ad indicandos, si qui occurrant, naeuos aduersae parti communicari debet.* ORD. PR. MAGD. REC. c. 45. §. 2.

Elect. p. 1014. Si iuramentum relatum ab actore vna cum iuramento de calumnia praestitum sit, reum alii in expensas condemnari posse negant; alii affirmant. Negatiuae accessit *ordo Iuridicus Vitembergensis anno 1713. Mense April.* & RIVINVS *loc. cit. Enunc. VIII.* affirmatiuae BERG. *Supplem. Tom. I. pag. 345.*

7. (a) Ita pronunciauit *Facultas Iuridica Vitembergensis anno 1712. Mens. Febr.*

& iudicis *moderatione*

† *contra quam remediis suspensiuis non est locus* d. §. 2.

accedente.

CAP. VI.
DE
IIS, QVÆ FIVNT POST SENTENTIAM DEFINITIVAM.

SECT. I.
DE
LEUTERATIONE.

§. I.

Leuteratio. IS, contra quem lata est sententia, potest *leuteratione* interposita eam suspendere,

† *aut declarationem intra decendium petere.* ORD. PR. MAGD. REC. cap. 42. §. 7. *nuda protestatio nihil operatur* ib. §. 8.

quod remedium apud Saxones vsu receptum eam præstat vtilitatem, vt *coram eodem iudice.* causa *coram eodem* (a) *iudice* denuo expendatur examineturque.

§. II.

---

1. (a) Male igitur dicitur instantia leuterationis.

§. II.

Poteſt autem non modo *aduerſus* definitiuas, ſed *etiam interlocutorias* (a) ſententias interponi (b). *aduerſus ſententiam quasuis.*

† *ſi damnum irreparabile afferant.* ORD. PR. MAGD. REC. cap. 42. §. 1.

§. III.

Non tamen contra ſententiam ſuper leuteratione latam, ſi ſcilicet priorem ſententiam illa confirmauerit (a), *Leuteratio nis leuteratio.*

† *ſub pœna quinque thalerorum*, ORD. PR. MAGD. REC. cap. 42. §. 2.

quæ *leuteratio leuterationis* dicitur

2. (a) Nec tantum contra mixtas, ſed etiam *ſimpliciter* interlocutorias.

(b) Contumax tamen leuterare aut appellare nequit, modo de vera contumacia conſtet, vid. HORN. *Diſſert. de Contumace non appellante.*

3. (a) Niſi vbi recepta eſt *Ober - Leuteratio*, vt in iudicio Prouocationum Supremo, ſi a ſententia definitiua, eaque in eodem iudicio lata interponatur. ZIGL. *ad Tit. XXXV. pag. 195.* non contra interlocutoriam aut definitiuam a iudice inferiore latam.

† *In Ducatu Magdeburgico Ober - leutera-*

tur (b), nam contra interlocutoriam (c) aut reformatoriam super leuteratione latam, remedium hoc denuo & sæpius (d) adhiberi potest.

§. IV.

Fatalia leuterationis. Tria sunt *leuterationis fatalia* I. interponendæ leuterationis. II. Citationis ad prosecutionem petendæ. III. Prosecutionis.

† *Ante prosecutionem in Regimine & Consistorio Halensi* Verordnung vom *16. Ian. 1710.* wegen derer *Succumbenz-*Gel-

teratio tantum contra sententiam definitiuam a Regimine Halensi in lite coram ipso cœpta latam conceditur *ORD. PROC. MAGD.* cap. 43. §. 3.

(b) Vbi pronunciari solet: daß die eingewandte Leuterung nicht zuläßlich.

(c) e. g. Si in Leuteratione a Leuterato iuramentum deferatur, & iudex eius præstationem leuteranti iniungat.

(d) Vt si primo actor, post reus, dein iterum actor, & post hunc reus leuterationem interponat, quod integrum est, vsque dum *duæ* sententiæ *conformes immediate* sequantur. Dissent. ZIGL. *loc. cit. pag. 195.* verb. das vorige geändert. Consent. BERG. *El. pag. 946.* & RIVIN. *Tit. XXXV. en. 20.*

Gelder beym Königl. Preußisch. *Consistoria* zu Halle. COD. IVR. MAGD. P. II. No. LIII. [*non inferioribus iudiciis. Vid.* MANDATVM d. 16. Mart. 1697. d. P. II. No. XVII.] *regulariter adhuc aliud fatale obtinet, nempe quinque vel decem thalerorum intra tempus a iudice praescriptum in casum succumbentiae deponendorum.* ORD. PR. MAGD. REC. cap. 42. §. 6.

§. V.

Interponenda est *intra decendium* (a) alias non admittitur (b) & pronunciatur: **daß die Leuterung nicht zulässlich.** *Neque* vero *speciale mandatum* interpositio *requirit* *I. Interponenda*

5. (a) Itaque iudex annotare debet, quo tempore interposita sit leuteratio, quod si iudex neglexerit, tempestiue interposita esse praesumitur, BERG. *Oecon. pag. 1129.* salua tamen contrarii probatione. add. RIVINVS *Tit. XXXV. Enunc. IV.* qui iuramentum Leuteranti iniungi posse, docet, si, quo tempore Leuteratio interposita sit, non constet.

(b) Adeo, vt nec partes, nec iudex hoc fatale *prorogare* possint. ZIGL. *ad Tit. XXXV. pag. 195.*

(c) Quod

rit (c), sed etiam absque eo a mandatario fieri potest, quin immo etiam ab aduocato (d) si principalis ille sui nomen subscribat. vid. BERGERVS *El. p.* 951.

§. VI.

Grauamina. *In schedula* leuterationis *grauamina* debent *exprimi*, sed deductio eorum pertinet ad prosecutionem, (a).

§. VII.

Reiectio leuterationis. Iudicis in arbitrio est, an recipere (a) an

(c) Quod requirit renunciatio leuterationis, RIVIN. *Enunc.* 45. non prosecutio.

(d) Hic tamen prosequi Leuterationem nequit.

6. (a) Nec necesse est, vt singula exprimantur, si contra sententiam in genere wider das gantze Urthel leuteratio interponatur.

† *Iure Magdeburgico grauamina deducenda ac rationes decidendi ex actis refutandae in ipsa leuterationis schedula.* ORD. VTRAQVE cap. 42. §. 1.

7. (a) Imo etiam post reiectionem eam recipere potest, modo post notificatio-

an reiicere (b) velit leuterationem, *poteſt* tamen *a reiectione appellari* (c); imo videas quandoque per reſcriptum imperari admiſſionem interpoſitæ & reiectæ leuterationis.

§. VIII.

Citatio ad proſequendum petenda eſt intra terminum Saxonicum (a), in ipſa ſchedula petitionem fieri non eſt neceſſe, neque etiam ſufficit, ORD. PROC. SAX. *Tit. XXXV.* §. nachdem auch (b); ſi tamen iudex præuene- *Fatale II. citationis petendæ.*

N 5 rit

tionem reiectionis decendium nondum elapſum ſit, RIVIN. *Tit. XXX. Enunciat.* 22.

(b) eiectio tamen leuteranti notificari debet.

(c) Aut a decreto reiectionis

† *niſi rationes reiectionis illi fuerint inſertæ.* d. cap. 42. ORD. REC. §. 2.

leuterari denuo, quod, inprimis extra Saxoniam non eſt infrequens. Satius eſt in ipſa ſchedula leuterationis in caſum reiectionis adpellare.

§. (a) qui currit a die interpoſitæ leuterationis ZIGL. *p.* 197. RIVIN. *En.* 25.

(b) Sed quid ſi eodem die per ſeparatam

rit leuterantem, & terminum indixerit, citationemque insinuari curauerit, leuteratio pro deserta haberi nequit. (c) BERGERVS *Supplem. T. II. p. 620.* & *Elect. pag. 969.*

† *Iure Magdeburgico terminus a iudice indicendus, ac decretum eo nomine factum intra 14. dies redimendum & aduersario insinuandum sub pœna desertionis.* dict. cap. 42. §. 1.

§. IX.

quod non iteratur.

Sufficit etiam semel petiisse & impetrasse citationem: (a) nam si *post insinuatam* iam *citationem* terminus a iudice prorogetur, & denuo petita non

tam schedulam petatur terminus ad prosequendum? hoc sufficere existimat D. BERG. *Oecon. pag. 1130.* Satius tamen est, ex interuallo iudicem implorare.

(c) Sed nec si petierit *Terminum prosecutioni constitui*, licet *citationem* decerni nominatim haud postulauerit. BERG. *Tom. II. Supplem. pag. 618.*

9. (a) Imo si leuterans rite citationem petierit, leuteratio deserta non est, licet citatio non rite fuerit leuterato insinuata. Consent. BERG. *Oecon. p. 1130.* vbi dissent. ZIGL.

(b) Et-

non fuerit citatio, *pœna desertionis* cessat (b). BERGERVS *Elect. p. 965.* & *Supplem. Tom. I. pag. 330. sq.* Dissent. ZIGLERVS *pag. 197.* & RIVINVS *t. XXXV. Enunc. 30.* Sicuti &, postquam leuterato responsio iniuncta est per sententiam, noui termini impetratio ad fatalia leuterationis neutiquam pertinet.

§. X.

In termino prosecutionis, & *quoad formalia*, & quoad *materialia prosecutio* fieri debet. *Fatale III. prosecutionis*

† *In Ducatu Magdeburgico eius loco ipsa Leuterationis schedula leuterato communicanda est.* ORD. PROC. c. 42. §. 1. 2.

Si leuterans non compareat, deserta est leuteratio, imo & si compareat, & eam non prosequatur DECIS. ELECT. LXIX. (a), quamuis leuterati non com-

(b) Etiamsi prorogatio facta sit ad instantiam leuterantis.

10. (a) Fit autem tutissime prosecutio *in ipsa die termini* tam quoad formalia, quam quoad materialia.

(b) Ita

comparentis contumaciam accuſet, *dict.* DECIS. Sane ſi vtraque pars emaneat, res ſalua eſt (b), terminus enim cenſetur eſſe circumductus.

§. XI.

Semel tantum obſeruandum.

Sed & ſi ſemel facta proſecutione *in vlteriore termino* aut non ſe ſiſtat (a) leuterans, aut proſecutionem non repetat (b), *deſerta leuteratio haberi nequit.*

§. XII.

Contumacia leuterati non comparentis.

Si leuteratus in termino proſecutionis *non compareat*, *reſponſio* ei per ſententiam *iniungitur*, addita comminatione: daß in deſſen Verbleiben

(b) Ita iudicauit *Curia Prouincialis Vitembergenſis anno 1710.* Conſent. BERGER. *Supplem. Tom. II. p. 310.* Contrariam tamen ſententiam IDEM tuetur *Tom. eod. pag. 616. ſeq.* & RIVINVS *Tit. XXXV. Enunc. 41.*

11. (a) Hoc caſu tamen in expenſas condemnandus eſt, & comparitio ſub poena deſertionis ei iniungenda.

(b) Atque tunc leuteratus nihilominus reſpondere tenetur, ad gravamina leuterationis, quam alter iam ante proſecutus fuit.

den nichts destoweniger darauf erkannt werden soll, absque condemnatione tamen in expensas. add. *Sect. seq. §. 10.* (a), Quod si tamen grauamina nullius momenti sint, *statim ferri potest* sententia *confirmatoria*, antequam leuterato responsio iniungatur, *reformatoria non æque* absque comminatoria præcedente. Nisi leuteratus saltim per litteras ad acta priora submiserit (b).

† ORDIN. PROC. MAGD. c. 42. §. 4. aut in altero quoque termino, postquam iam sub comminatione respondere iussus erat, non comparuerit (c). His enim casibus etiam reformatoria ferri potest.

§. XIII.

Quod si vtraque pars comparuerit, *Positiones.*

12. (a) Sed hoc quoque casu in Termino proximo formalia etiam leuterationis a leuterato impugnari possunt.

(b) vid. tamen RIVIN. *Tit. XXXV. En. 76.*

(c) Modo citatio hoc casu continuerit integrum spatium Saxonicum, alias leuteratus, qui non comparuit, in expensas condemnatur, & denuo respondere iubetur. RIVIN. *Enunc. 72.*

rit, in leuterationibus *ab interlocutoria duæ, a definitiua* sententia *tres* vtrique *positiones* permittuntur. ORD. PROC. SAX. *Tit. XXXV.* §. dieweil aber.

§. XIV.

Sententia. Sententia, quæ super leuteratione fertur, vel est interlocutoria (a) vel definitiua; hæc vel confirmatoria (b) vel reformatoria (c) vel mixta (d), aut declaratoria etiam prioris (e).

SECT.

Formulæ. 14. (a) e. g. Si iniungitur vel iuramentum, vel probatio: vbi pronunciatur: auf Vorbringen und erfolgte Gesetze [non auf Leuterungs-Schrifft] ꝛc. daß vor allen Dingen Klgr. das fol. 1. angegebene ꝛc. worauf der eingewandten Leuterung halber ferner ergehet, was recht ist.

[b] daß es der eingewandten Leuterung ungeachtet bey dem am eröffneten fol. befindlichen Urthel billig verbleibt.

[c] Nunmehro aus den Acten und derer Partheyen rechtl. Einbringen so viel zu befinden.

[d] Nunmehro was Klr. erstes Gravamen betrifft aus den Acten ꝛc. befinden, daß ꝛc. Im übrigen bleibet es ꝛc.

[e] Daß es der eingewandten Leuterung ungeachtet ꝛc. jedoch mit dieser Erklärung.

SECTIO II.

DE

APPELLATIONIBVS.

§. I.

QVoties sententia, contra quam leuteratio interposita est, denuo confirmatur, appellationis remedium superest, (a) *integrum* tamen est, etiam omissa leuteratione *statim appellare.* *Appellatio fit post leuterat.* *Vel statim*

§. II.

Appellatio fieri debet *ad superiorem*, & quidem ad eum, qui proxime & *immediate* talis est, nisi quod apud nos omissis Curiis Prouincialibus statim ad regimen prouocare liceat. *Ad immediate superiorem.*

§. III.

Primum *fatale* est appellationis *interponendæ*, quod perinde vt leuterationis, est *decendium*, atque a momento publicationis factæ sine intermissione currit. *Fatale I. app. interponendæ.*

§. IV.

1. (a) quod apud Saxones † *& Magdeburgicos.* ORD. GEN. de emend. re iudic. §. 20. locum habet etiam post tres & plures sententias conformes.

§. IV.

Interponenda autem est appellatio *coram iudice a quo*, qui si intempestiue interposita sit, sua sententia eam non admissibilem esse declarat. *Coram Notario & testibus* in Saxonia regulariter interponi non debet, RES. GRAVAM. *de anno 1653. grauam. 30.*

† *Nec in Ducatu Magdeburgico.* ORD. PROC. cap. 43. §. 1. 9. ORD. GEN. d. emend. re iudic. §. 49. *Sub pœna decem thalerorum a Notario soluendorum.* ORD. REG. ib. §. 26. *Pariter nec licet viua voce appellare* d. §. 49.

inprimis quando ad Curias vel a Curiis prouocatur (a); sed extra Saxoniam frequentissimæ sunt appellationes istæ. cap. f. X. d. appellat. (b).

§. V.

Fatale II. Apostolorum 1) petendorum.

Alterum *fatale* est *petendorum Apostolorum*; petendi autem sunt *intra*

4. (a) vid. MENCKEN *Diss. I. Procem. §. XX.* idem obtinet in appellationibus a Senatu Lipsiensi vi Rescripti, quod Diu. Ioh. Georg. I. *anno 1659. d. 17. Ianuar.* ad Regimen Dresdense dedit.

(b) Exemplum Lutheri vid. ap. STRAVCHIVM *Diss. Iur. Publ. pag 155.*

tra 30. *dies*, qui a tempore latæ ſententiæ currunt, MENCKEN *loc. cit.* §. *XXI.*

† *Iure Magd. intra octiduum a tempore interpoſitionis.* ORD. PR. c. 43. §. 3.

Debebant illi peti ſæpius, *leg. 1. §. fin. ff. d. libell. dimiſſor.* Sed vſu fori appellantem eos ſemel expetere ſufficit(a), modo adhibeatur formula: *inſtanter & ſæpius*, aut: inſtanter, inſtantius, inſtantiſſime; quam pro forma ſub pœna deſertionis adhibendam eſſe olim non pauci crediderunt. vid. BERGERVS *Elect. 971.* RIVINVS *Tit. X. Enunc. 8. ſq.*

§. VI.

Acceſſit obſeruantia fori aliud *Apoſtolorum*, nimirum *redimendorum*, die Ablöſung des Berichts *a)redimendorum.*

† *Iure Magdeburgico apoſtoli intra octiduum, ex quo petiti fuerunt, a iudice dandi ſunt* ORD. PR. c. 43. §. 1.

(a) quæ, ſi *in termino* a iudice *præfi-*

O *xo*

5. (a) Et quidem vel in ipſa ſchedula appellationis. BERG. *Supplem. Tom. II. p. 615.* RIVIN. *Tit. X. Enunc. 7.*

6. (a) Quod confirmatum eſt in *dict. Grauam. XXIX.*

(b)

xo non fiat (b), appellatio deserta habetur, & ab ipso iudice, a quo appellatum est, declaratur. RESOL. GRAVAM. *de anno 1653. & 57. Tit.* von Justitien-Sachen. *Grauam. XXIX.* BERGERVS *Oeconom. p. 1139.* Integrum autem est iudici, & apostolos gratis dare, & solutioni vlterius spatium indulgere (c), quamuis post accusatam ab appellato contumaciam id amplius haud licere existimem. fac. *dict. Grauam. XXIX.*

§. VII.

Apostoli. Sunt autem *apostoli*, si vsum fori spectes, vel *reuerentiales vel refutatorii*, *testimoniales.* *testimoniales* notariorum extra Saxoniam magis quam apud nos obtinent

(b) *Terminus* autem hic est arbitrarius, ita tamen, vt *intra mensem* a die appellationis interpositæ constitui debeat. In *Curia Prouinciali Lipsiense* intra mensem a tempore decendii elapsi redimendi sunt apostoli, neque appellans ad redimendos eos citatur, teste MENCK. *loc. cit. §. XXI.*

(c) non æque prorogari fatale hoc a iudice inferiore potest, cum lex vltra mensis spatium id extendi vetet.

tinent (a); in refutatoriis iudex grauamina appellantis remouere conatur (b); in reuerentialibus grauamina in medio relinquit, & tantum in honorem iudicis appellationi delatum esse ostendit: hi peti, illi dari frequentissime solent. *refutatorii, reuerentiales.*

§. VIII.

† *Iure Prussico, quoties ad supremum appellationum senatum Coloniae ad Spream ius dicentem prouocatum est, aliud fatale accedit, nempe* oblationis *intra 30. dies a tempore latae sententiae faciendae* ad iuramentum appellationis, *cuius vicem non supplet depositum in casum succumbentiae.* RESCRIPT. d. 16. Mart. 1705. COD. IVR. MAGD. No. *XXXV. Idque a priuatorum* [*non fisci* RESCRIPT. d. 15. Nou. 1707. ib. No. XLVII.] *Aduocato* [*alias mulctando.* RESCRIPT. *Fatale Magd. iuramenti appellationis.*

7. (a) Scilicet eo casu, quo appellatio apud notarium interposita est, hic instrumentum desuper conficit, quod est instar apostolorum, idque intra fatale in iudicio est producendum.

(b) Vnde solent aduocati in causis momenti maioris *copiam refutatoriorum* des Berichts sibi expetere a iudice, ad quem appellatum est.

SCRIPT. d. 7. April. 1705. ib. No. XXXVI.] *& parte post admissionem appellationis ante eius iustificationem coram iudice a quo [iuxta formulam* RESCRIPTO d. 6. Mai. 1706. ib. N. XLII. *adiectam, vetere, quam vid.* ORD. PR. REC. c. 43. §. 19. *mitiorem] præstandum est.* INTERIMS-Ordn. des Hochlöbl. Ober-Apellation-Gerichts zu Cölln an der Spree. d. 28. Nou. 1703. n. 2. ib. P. II. No. XXVIII.

Fatale III. introductionis. Tertium fatale est *introductio appellationis*, quæ iure Saxonico *intra mensem* fieri debet

† *Iure Magdeburgico intra 14. dies.* ORD. PR. cap. 43. §. 3.

a tempore apostolorum datorum computandum (a). Debet autem introducens petere [1] *inhibitionem*, quam tamen si intra mensem non impetrauerit, appellatio neutiquam deserta censetur, RIVINVS *Tit. X. Enunc.* 18.

8. (a) *Modo iudex a quo* appellanti *hunc terminum constituerit*, alias enim ob neglectam intra mensem introductionem deserta non censetur appellatio. BERG. *Oecon. p. 1137.*

† *bene tamen iure Magdeburgico* ORD. PROC. d. §. 3.

18. [2] *compulſoriales* ad iudicem, a quo, ſi ſcilicet acta primæ inſtantiæ

† *quorum Authentica transmittenda ſunt.* RESCRIPT. d. 3. Jun. 1704. COD. IVR. MAGD. Part. II. No. XXX. & d. 11. Octob. 1704. ib. No. XXXIII. ORD. GEN. d. emend. re iudic. §. 55.

ille non transmiſerit; alias enim ſi in termino iuſtificationis acta deficiant, appellatio deſerta declaratur. SVENDENDOERFFERVS *ad Fibig. p. 874.*

† *niſi appellans ſummam ſe diligentiam adhibuiſſe demonſtret.* ORD. PROC. MAGD. c. 43. §. 5. ORD. REC. §. 23.

Sed ſolent plerumque iudices vna cum Apoſtolis acta ad iudicem ad quem transmittere. Denique [3] introducens appellationem, *terminum iuſtificandæ appellationis* expetere tenetur.

† ORD. PROC. d. c. 43. §. 3.

§. IX.

Eſt enim vltimum appellationis *fatale iuſtificatio*, quæ fit *Fatale IV. iuſtificationis.*

† *ſummarie atque oretenus, quoties cauſa tangit ſubditos præfecturarum.* ORDIN. GEN. d. emend. re iudic. §. 4. n. 4.

in termino a iudice præfixo (a) tam quoad materialia, quam formalia (b). In quo si *appellans* non compareat, appellationem *deseruisse* censetur, atque in expensas etiam condemnatur. Idem obtinet, si compareat quidem, sed non iustificet (c), nisi tamen dilationem petat ad terminum proximum;

Contumacia appellantis.

† *aut ad acta priora submittat, quod & ipsi & appellato permittit, & alterutro submittente alteri iniungit* ORD. PR. MAGD. REC. cap. 43. §. 17.

hoc enim casu illa quidem conceditur, sed appellans in expensas condemnatur, & iubetur iustificare in proximo termino bey Verlust der Appellation. ORD. PROC. SAX. *Tit. X.* §. da aber (d).

§. X.

9. (a) de quo vid. §. *seq.* §. *XI.*

(b) Quæritur: An sufficiat iustificatio formalium relatiua, e. g. formalia iustificiren sich aus den Acten selbst? Affirmat MENCKEN *loc. cit.* §. 27.

(c) Hanc pœnam tamen cessare, si in termini primo die vel vnicum grauamen deductum fuerit, docet RIVINVS *Tit. X. Enunc.* 23.

(d) Si post factam iustificationem in repli-

§. X.

Contra si appellatus non compareat, eodem modo aduersus eum proceditur, quem *prac. Sect. §. 12.* in leuterato obseruari diximus, *Contumacia appellati.*

† *Iure Magdeburgico accusata appellati contumacia aut prior sententia confirmanda, aut appellatus in expensas condemnandus ac denuo citandus est.* ORD. PR. MAGD. cap. 43. §. 5. ORD. REC. ib. §. 16.

at si compareat, & ad merita causæ non respondeat, sed ad formalia tantum, in expensas etiam condemnari posse, monet D. BERGERVS *El. Disc. For. p. 339.* Secus si compareat, & plane non respondeat. D. BERGERVS *loc. cit.* (a).

plicando contumax sit, appellatio non statim pro deserta habetur, sub pœna tamen desertionis replicare iubetur. *d. Tit. X. §.* da aber in Appellations-Sachen, *ibique* ZIGL. *pag. 68.*

10 (a) vid. tamen RIVINVS *Tit. X. En. 68.* & *Tit. XXXV. Enunc. 70.* & MENCKEN. *§. 29.* qui hoc quoque casu condemnationem in expensas locum habere tradunt.

§. XI.

Tempus iustificationis.

Debet autem hæc *iustificatio* fieri etiam apud nos *intra annum*, eundemque ciuilem,

† *in terris Prussicis intra tres menses a die interpositionis.* ORD. GEN. d. emend. re iud. §. 48.

in Curiis Prouincialibus *&* *Supremo* Prouocationum *Senatu* in *termino proximo*; si modo a tempore inhibitionis impetratæ tantum temporis supersit, vt citationes integrum spatium Saxonicum continentes possint emitti (a).

§. XII.

Depositio Magd. in casum succumbentiæ.

† *Iure Magdeburgico, qui in causa Ecclesiastica ad Regem appellauit, ante actorum transmissionem viginti thaleros in casum succumbentiæ deponere tenetur.* Verordn. wegen der Appellat und Reuision in causis Ecclesiasticis d. 22. Febr. 1696. COD. IVR. MAGD. Part. II. No. XVI. ORD. PR. REC. cap. 34. §. 9.

Si

II. (a) Si tamen appellatus non excipiat de angustia termini, etiam spatium trium septimanarum sufficiet. MENCKEN. *loc. cit.* §. 26.

Si sententia prior *confirmetur*, aut declaretur tantum, *acta remittuntur* ad iudicem primæ instantiæ; (a) *sin reformatoria* lata sit sententia, etiam tantum super prouocatione ab interlocutoria facta, *causa in instantia appellationis peragenda* est. *Remissio actorum.*

§. XIII.

Ceterum etiam ~~in~~ appellationis instantia *beneficium leuterationis* vtrique, tam appellanti quam appellato non est denegandum. *Ober-Leuteratio* autem tantum in supremo Appellationum iudicio apud nos permittitur, eoque solo casu, quo prima sententia definitiua in eo iudicio est lata. *Leuteratio.* *Ober-Leuteratio.*

12. (a) *Formula* : derer Materialien halber erscheinet aus denen Acten und derer Parthenen rechtlichen Einbringen so viel, daß in erster Instanz wohl gesprochen, und übel appelliret, derowegen die Acta an den vorigen Richter zu remittiren, massen wir sie hiemit dahin remittiren und weisen. Quod si declaratio adiiciatur, omitti solent verba: und übel appelliret. Formula.

† *vid.* Sect. praeced. §. 3.

§. XIV.

Adhaesio. Haec de appellatione dixisse sufficiat, nisi quod circa *adhaesionem* (a) adhuc monendum sit, eam *ad decendium non* esse *adstrictam*,

† *secus iure Magdeburgico, quo id in adhaesione tam leuterationis quam appellationis stricte obseruandum.* ORD. PR. REC. cap. 42. §. 3.

& intra decendium factam *non opus habere introductione*, (b) immo in ipso iustificationis termino demum fieri posse. RIVINVS *Tit. XXXV. Enunc.* 13. modo grauamen commune contineat,

14. (a) Pro adhaesione autem non est habenda appellatio principaliter interposita: immo eum, qui appellauerat, sed appellationem deseruerat, adhaerere appellationi aduersarii non posse, contendit D. BERG. *in Oecon. pag. 1129.* & *Elect. pag. 978.* RIVIN. *Tit. XXXV. Enunc. 14.*

(b) Immo ne quidem necesse est, vt in termino iustificet, sed sufficit in responsione ad iustificationem alterius, adhaesionem vrgere. Ceterum si appellans appellationi suae renunciet, adhaesio quoque expirat.

Google

tineat, aut appellatio contra totam ſententiam ſine exceptione ſit interpoſita, ZIGLERVS *ad dict. Tit. XXXV. p.* 196. alias non item. BERGERVS *Suppl. Tom. I. p. 336.*

SECT. III.
DE
Reliquis Remediis ſuſpenſiuis in primis de Querela Nullitatis.

§. I.

REuiſionum, & *Supplicationum* quæ apud alios ordinaria ſunt, remedia Saxones noſtri ignorant (a). *Reuiſio. Supplicatio.*

† *Magdeburgenſes illo vtuntur, quoad appellationes in cauſis Eccleſiaſticis coram Regimine ventilatas.* Verordnung wegen der Appellation und Reuiſion in cauſis Eccleſiaſticis d. 22. Febr. 1696. COD. IVR. MAGDEB. Part. II. No. XVI. ORD. PR. REC. c. 43. §. 9. *hoc coram Collegio Commiſſariatus.* Verordnung vom 25. Nou. 1713.

1. (a) ORD. PROC. SAX. *Tit.* 37. In *Luſatia* tamen inferiore obtinet Supplicationis remedium, quod intra 4. ſeptimanas introducendum eſt, iuſtificandum intra annum. RIVINVS *ad d. Tit. Enunc.* 1. & 4.

(b) Ita

1713. betreffend das Beneficium Supplicationis beym Commissariat zu Magdeburg. d. COD. Part. II. No. LIX. *De restitutione in integrum a maioribus intra decendium a tempore cognita sententia petenda add.* *ORD. PROC. REC.* cap. 44. §. 2. 3.

Querela nullitatis. *Nullitatis* tamen *querelam* admittunt, quæ aduersus sententiam intra Terminum Saxonicum instituenda,

Fatale interpositionis contra decretum (b) per 31. annos 6. septimanas & 3. dies, vrgeri potest. (c)

† *Iure Magdeburgico si principaliter moueatur, intra decendium. ORD. PROC. REC.* cap. 44. §. 1.

§. II.

Prosecutionis. Interposita querela nullitatis intra Ter-

(b) Ita Interpretes tradunt, vid. RIVINUS *Tit. XXXVIII. En. 5.* quamuis probabile sit Legislatorum sententiæ [Urthel] appellatione etiam Decreta [Bescheide] complecti voluisse.

(c) Nullitatem autem prorsus *insanabilem* e. g. quæ oritur ex defectu Citationis siue contra sententiam siue contra Decretum etiam post XXX. annos posse allegari, monet BERG. *El. Discept. for. p. 1027.*

† *Iure Magdeburgico intra eosdem* d. §. 1.

Terminum duplicatum Saxonicum *deducenda* est, saltim vt intra hoc spatium *Citationem* impetrare, qui interposuit, sub pœna desertionis teneatur (a).

† *Iure Magdeburgico eodem modo deducitur, quo Leüteratio, vt tamen 50. thaleri in casum succumbentiæ deponantur* d. §. 1. *etiamsi non contra sententiam, sed aliud factum iudicis, velut subhastationem, nullitatis querela moveatur.* RESCRIPT. d. 41. Febr. 1708. No. XLVIII. Depositio Magd.

In Senatu summo & Curiis Prouincialibus *Prosecutio* in Proximo Termino fieri debet (b).

§. III.

Cæterum *executionem* hæc Querela *non suspendit* (a). *Effectus.*

† *nisi*

2. (a) factum Iudicis tamen ei nocere nequit, modo ipse omnem operam adhibuerit in officio Iudicis implorando.

(b) Modo tantum supersit temporis, vt citationes extrahi & partibus insinuari possint.

3. (a) nisi in continenti sit liquida PHIL. Conf. 2. & intra Terminum executiuum doceatur BERG. *Oecon. p. 1147. not. 3.*

† *nisi iure Magdeburgico. ORD. PROC. REC. c. 44. §. 1.*

& si temere ea mota fuerit, qui eam inter posuit, confirmata priore sententia *40. florenis mulctatur*, quæ multa Iudici cedit, cuius sententia ex capite nullitatis impugnata fuerat. Cessat autem hæc pœna 1] si incidenter, non principaliter nullitas in iudicium sit deducta e. g. alio remedio suspensiuo interposito. PHILIPP. *Cons.* 4. 2] si contra Decretum mota sit, cum ORDINATIO PROC. de sententia stricte sic dicta ex opinione Dd. accipienda sit. 3] si per modum exceptionis allegetur,

Multa.

† d. §. 1. ORD. REC.

4] si querela ab initio per sententiam reiiciatur PHIL. *l. c.* quam vltimam limitationem non admittit RIVINVS *En. XI.*

SECT. IV.

DE

EXECUTIONE.

§. I.

Præceptum executionum.

POstquam igitur sententia conde-

demnatoria transiit in rem iudicatam, si condemnatus ei se submittere recuset, *executionem* peragit iudex, quam *præcedit præceptum executiuum*, quo ipso dies executioni destinatus exprimitur atque iudicatur (a).

† *Iure Magdeb. terminus, intra quem ipsi satisfaciendum addita contumaciæ pœna præfigi debet in ipsa sententia ORD. GEN.* d. emend. re iudic. §. 47. *vel reiectione appellationis*, ib. §. 48.

§. II.

Continere autem *debet* in Saxonia *in actione personali* (a) *terminum Saxonicum*, *Spatium.*

† *in Ducatu Magdeburgico mensem.* ORDIN. PR. cap. 46. §. 4.

in realibus, in rem scriptis, itemque personalibus *qvibus rem* in specie nobis

---

1. (a) Itaque minus recte procedunt, qui ex re iudicata executiue agunt, & nouam litem incipiunt, cum statim possint petere præceptum executiuum.

2. (a) e. c. mutui.

bis *restituendam* petimus (b), *XIV. dies*

† dict. cap. 46. §. 3. *De executione ad faciendum, vel omittendum vid.* d. c. §. 14. 15.

vtrumque tempus computatur a tempore insinuati praecepti (c).

§. III.

Quis exequatur. Executio fit per iudicem (a), sub cuius iurisdictione bona sita sunt, in quae executio facienda est. conf. ORD. PROC. SAX. *Tit. XXXIX. pr.* MENCKEN *ad ff. p. 522.*

† *Nisi Germanus sub Gallico, aut Gallus sub Germano iudice eiusdem loci bona habeat sita. Tum enim competentia ex persona, non rei situ aestimatur. RESOLVTION* in puncto Iurisdictionis zwischen den Teutschen und Fran-

(b) e. g. commodati, depositi, pignoris, locati. BERG. *Elect. p. 1073.*

(c) Terminusque executiuus eo demum elapso constituitur, plerumque den Tag darauf.

§. (a) Quem requirit iudex, a quo reus condemnatus est, praeceptum autem executiuum insinuat, & terminum executionis constituit iudex, sub quo bona sita sunt.

Frantzösischen Gerichten d. a. 1712. 3. Jan. art. 7. *COD. IUR. MAGD.* P. II. No. 23.

§. IV.

Atque *si res* quidem illa, quæ *restituenda* est, *adsit*, per executorem aufertur, & *actori traditur*, aut si immobilis sit, actor in eam immittitur; sin res ipsa non exstet, aut quantitas petatur, *executio* primum (a) fit *in mobilia*

Modus executionis re exstante.

Quantitate petita fit in mobilia.

† *in casu malitiosæ occultationis iurato a debitore manifestanda* ORDIN. PR. MAGD. cap. 46. §. 8.

[non tamen ea, quæ ad artem debitoris exercendam, vel ad agricultu-

† *vel familiam alendam* d. §. 8. ORD. REC. §. 6.

ram pertinent. e.g. instrumenta (b)];

P quæ

4. (a) Nisi Creditori hypotheca specialis competat. Namque eo casu statim in fundum oppignoratum executio fieri potest. ORD. PROC. Tit. XXXIX. §. und da das *ibique* ZIGL. *pag.* 223.

† ORD. PR. MAGD. cap. 46. §. 5. *nisi creditor in alia debitoris bona executionem petere malit.* §. 7.

(b) Nisi in subsidium, h. e. si nec mobilia

quæ æſtimantur, & creditori in ſolutum dantur, aut ſi de pretio inter partes non conueniat, publice venduntur (c).

§. V.

immobilia. Si mobilia non ſufficiant, *executio* fit *in res immobiles*, atque peragitur *actu reali*, e. g. amputatione rami, exſe-

bilia reliqua, nec immobilia aut iura ſufficiant. ORD. PR. SAX. *Tit. XXXIX.* §. anfänglich.

† dict. cap. §. 8.

(c) ORD. PR. SAX. *dict. Tit.* §. und wenn alſo, verbis: ſolches von 14. Tagen zu 14. Tagen 3 mahl öffentlich ausgeruffen, und dem ſo am meiſten dafür geben will, gelaſſen werden.

† *Iure Magdeburgico idem obtinet in mobilibus, quæ ſeruando ſeruari nequeunt, & ſe mouentibus centum thaleris non pretioſioribus, niſi ea creditor iuxta taxationem iudicialem in ſolutum accipere malit. Reliqua inſtar immobilium ſubhaſtantur. ORD. PR. c. 46. §. 9. 10. ORD. REC. §. 7.*

Cuius æſtimationis & ſubhaſtationis in locum auctionem commode ſubſtitui poſſe, monet BERG. *El. pag. 1093.*

exſectione feſtucæ (a); ſi immobilia quoque vel deſint, vel haud ſufficiant, *ad iura & nomina* debitoris peruenitur (b). In quæ qua ratione executio fiat, exponit BERGERVS *Elect. p. 1225. ſeqq.* *& iura.*

§. VI.

Intra terminum, quem præceptum executiuum continet, *licitum* eſt adhuc *vrgere* (a) *exceptiones*, *Exceptiones contra executionem.*

† *ſolutionis*, (*adeoque*) *quoad vſuras ex mutuo ante annum 1688. ſolutas etiam*

P 2 *alte-*

5. (a) Per hanc pignus iudiciale conſequitur Creditor. BERG. *Elect. p. 633.*

(b) Exceptio eſt in minoribus, nam ſi aduerſus eos executio ſuſcipiatur, in actiones & nomina ea prius, quam in immobilia fieri debet. ORD. PR. SAX. *Tit. XXXIX.* §. Endlichen.

† ORD. PR. MAGD. d. c. 46. §. 11. 19. *imo etiam in maioribus, ſi nomina ſint liquida & facile exigibilia.* ib. §. 18.

6. (a) Modo intra tres ſeptimanas a tempore inſinuati præcepti executiui opponantur, vid. *DEC. ELECT. 2. RES. GRAVAM. d. anno 1657. Grauam. 2. 3. 4.*

(b) Hanc

alterius tanti ORD. PR. REC. ib. §. 3.
compensationis, non alias ORD. VETVS
ib. §. 4. RECOGN. c. 47. §. 9.

ſed *liquidas* in continenti,

† *aut conſcientia creditoris commiſſas.* d. §. 9. *Qui ſi documenta oppoſita non recognoſcat, comparatio literarum inſtituenda aut iuramentum diffeſſionis ipſi deferendum ac praeuio calumniae iuramento in continenti praeſtandum eſt.* ORD, PR. REC. c. 47. §. 10.

nec antea penitus reiectas deſertasue BERGERVS *Elect. p. 1082.*

† d. ORDIN. VET. cap. 46. §. 4. ORD. GEN. d. emend. re iudic. §. 47.

quin immo *in* ipſo *executionis die* adhuc admittitur liquida *ſolutionis, compenſationis, Deciſ. Elect. 2.* & *vſurariae prauitatis* (c) exceptio (c).

§. VII.

(b) Hanc enim admittit das Torgauiſche Ausſchreiben Tit. von Wucherl. Contracten §. da aber, *cui per* DECIS. ELECT. II. non videtur derogatum. Ita *Facultas Iuridica Vitembergenſis an. 1708. ap.* BERG. *Suppl. Tom. II. p. 325.* Sed vid. MANDAT. ELECTOR. von wucherl. Contracten *Corp. Sax. pag. 502. §.* da aber deñoch, quod

§. VII.

Executionem *in res immobiles* factam sequitur *immissio*, eaque decernitur per præceptum, *Immissio.*

† *Iure Magdeburgico eadem sententia vel decreto bona executioni destinata debitori assignantur, & euentualiter terminus immissioni statuitur.* ORD. PROC. REC. cap. 46. §. 5.

quod apud nos terminum Saxonicum

† *in Ducatu Magdeburgico mensem*, ORD. PROC. d. cap. §. 11.

continere debet. Fit per actum symbolicum, dum ignis v. g. extinguitur, & iterum accenditur, MENCKEN *adff. p. 523.* & tribuit facultatem possidendi & fructus percipiendi, sub onere tamen reddendarum rationum. (a)

 §. VIII.

quod videtur eam tantum admittere, si intra terminum Saxonicum opposita fuerit.

(c) Perinde exceptionem erroris calculi admittit RIVINVS *Tit. XXXIX. En. 12.* si liquida sit in continenti.

7. (a) Nisi sequestrum curet constitui. RIVINVS *loc. cit. Enunc. 23.*

§. VIII.

Subhastatio.

Tandem *ad subhastationem* peruenitur (a) in primis si ex fructibus rei, in quam immissus est creditor, ei satisfieri nequeat; atque res illa publice per tres quaterdenas continuas vendenda primum *in genere* (b) exponitur, dein inuento licitatore *ad specialem* subhastationem proceditur, BERGERVS *Elect. pag.* 1118. plurimumque licitanti tandem *addicitur*, vt creditori ex pretio satisfiat.

† *in Ducatu Magdeburgico sub hasta venditur, & post quatuor septimanarum interuallum plurimum licitanti adiudicatur.* ORD. PROC. REC. cap. 46. §. 7.

Cetera, quae de subhastationibus afferri poterant, alibi traduntur.

† *Conf.* d. c. §. 8-11. 16. *j.* ORD. VET. §. 13-17.

§. IX.

8. (a) Elapsis nimirum 14. diebus post immissionem. RES. GRAVAM. *de anno 1661. Grauam. 6.*

† *mense juxta* ORD. PR. MAGD. §. 11.

(b) Generalem enim subhastationem semper praecedere debere probat BERG. *dict. loc. p.* 1119.

§. IX.

Id tantum omittendum non eſt, actus executoriales interdum ob contumaciam pro factis haberi, *Actuum execut. omisſio.*

MENCKEN *ad ff. pag. 523. in fin.* interdum conſentiente debitore ficte peragi (a),

† *add.* ORD. MAGD. §. 20.

nonnunquam etiam ſine ambagibus ſtatim ad ſubhaſtationem perueniri, e. g. ſi pacto ita fuerit conuentum.

Conf. RIVIN. *Tit. XXXIX. Enunc. 19. ſeq.*

CAP. VII.

ſiſtit

QVÆDAM CAPITA, QVÆ IN PROCESSIBVS QVANDOQVE OCCVRRVNT.

SECT. I.

De

INTERVENTIONE.

§. I.

HActenus potiſſima proceſſus or- *Connexio.*

 di-

9. (a) Wenn der debitor ſich erkläret, daß er ſie vor geſchehen halten wolle, atque hæc ficta

dinarii capita eo ordine, quo causæ in iudicio ventilari solent, persecuti sumus. Superest, vt, antequam ad reliqua iudiciorum genera progrediamur, paucis ea quoque attingamus, quæ non in omnibus quidem causis regulariter occurrunt, sed non raro tamen interveniunt, & telam processus ordinarii interrumpunt, aut vlterius saltim quam alias factum fuisset, extendunt.

§. II.

Interventio principalis, accessoria. Pertinent huc inprimis interuentiones. Est autem *interuentio* vel *principalis vel accessoria.* Qui principaliter interuenit, vnum ex litigantibus excludere cupit, (a) cum contra in accessoria interuentione tan-

ficta executio immissioque[1] perinde ac vera efficax est, & ius reale tribuit, modo debitor se simul declaret, quod ius reale creditori concedere velit, atque iudex consentiat. BERG. *Oec. pag. 1150. not. 13.*

S. (a) Plerumque actorem, aliquando etjam reum.

(b) Vel-

tantum vni ex partibus assistat, ac propter interesse suum eandem litem veluti (b) assumat.

§. III.

Interueniens tenetur demonstrare interesse suum, vbi tamen plena probatio non requiritur (a), neque remonstratio alteri permittitur; iuramenti quoque delatione vti non prohibetur, qui alia ratione interesse suum demonstrare nequit. Si nec hac vtatur, repellitur, ZIGLERVS *dict. loc.* *Interesse interuenientis.*

(b) Veluti, inquam, neque enim ORD. PROC. SAX. *Tit. XV. verb. reassumire* solemnem reassumtionem exigit, de qua *Sect. III. huj. cap.* agitur, sed saltim interuenientem causam in eo statu, quo illa est, indicat suscipere teneri. ZIGL. *ibid. pag. 101.*

3. (a) Sed sufficit vnus testis, sufficiunt & alia adminicula probationum ZIGL. *ad Tit. XV. Ord. Proc. Sax. verb.* summarischer Weise MENCKEN *ad dict. Tit. §. 4.* in processu tamen executiuo interueniens non est audiendus, nisi ius suum per documenta guarentigiata probare possit. BERG. *Elect. pag. 445.*

(b) Sic-

loc. verb. starcke *præsumtiones*, pag. 101. (b) aut iuramentum saltem calumniæ ei iniungitur.

† ORD. PROC. MAGD. cap. 25. §. 1.

§. IV.

Tempus ac modus interuenient. principalis. *Principaliter interuenire* quis *quovis tempore* (a) potest,

† *non tamen post sententiam* ORD. PR. MAGD. cap. 25. §. 3. *nisi interposita leuteratione vel appellatione, qua vires eius suspenduntur, donec interuenientis interesse deductum fuerit* §. 4.

atque tunc eius tanquam partis principalis peculiaris habetur ratio (b), ne-

(b) Sicuti etiam, si interesse eius non sit præsens, sed tantum futurum, aut si causa ei non præiudicet.

(a) Etiam post sententiam in instantia appellationis latam ad impediendam executionem. ZIGL. *ad Tit. XV. Ord. Proc. Sax. pag.* 100. *verb.* in erster und anderer Instanz.

† *Secus iure Magdeburgico* d. §. 3. *nisi interesse doceri possit in continenti, quo casu victus cautionem præstat, aut bona eius sequestrantur.* ORD. REC. c. 46. §. 1.

Formulæ. (b) Vnde in sententiis separatim eius fit mentio e. g. Klägers an einem, inter-

neque continuat caussam in eo statu, quo illam deprehendit, sed veluti nouo instituto processu *ex integro inchoat*,

† ORD. PROC. MAGD. REC. cap. 25. §. 1.

atque processum inter actorem & reum agitatum interim veluti suspendit (c).

† *nisi actor cautionem eo nomine praestet.* ORD. PROC. MAGD. ib. §. 3.

§. V.

Contra *accessorie interueniens caussam continuat* tantum, *accessoria.*

ORD. PROC. MAGD. C. 25. §. 2.

non interrumpit. Atque hunc quidem statim, ex quo intellexit litem agi, interuenire debere contendunt haud

teruenientens an andern, Beklagten dritten theils. Contra si accessoria sit interuentio, ei, cuius causa interuenit, in prologo sententiae coniungitur: In Sachen Kl. an einem, Bekl. und Interuenientens 2. und 3ten theils ꝛc.

(c) Vnde pronunciatur: Und wird inzwischen billich mit der Sache in Ruhe gestanden, vid. RIVINUS *Tit. XV. En. 3.*

haud pauci (a), quod nec Communi, nec Saxonico iure requiritur (b). Si minus tempestiue interuenerit, separato processu interesse suum persequi non prohibetur.

SECTIO II.

DE

Litis Denunciatione, & *Nominatione Autoris.*

§. I.

Litis denunciatio. L*itis Denunciatio* est actus, quo is, cui euictio metuenda est, autori suo id indicat, vt sibi assistat, ac re euicta euictionem praestet. Fieri potest non tantum a reo, sed & ab actore. (a) Debet autem regulariter (b) *per iu-*

5. (a) vid. D. BERG. *in Elect. Disc. for. h. pag.* 454.

(b) Neque video, cur non, quandocunque velit, interuenire possit, cum tantum liti adhaereat, eamque sine cuiusquam praeiudicio assumat.

1. (a) e. g. si actio alicui cessa sit, & cessionarius agat contra debitorem, debitor autem ei exceptiones opponat; tum enim actor denunciare potest cedenti litem, vt sibi replicanti assistat.

(b) Nisi scilicet pacto aliter conuentum. RIVINVS *Tit. XIV. Enunc.* 8.

iudicem fieri, nec extraiudicialis notificatio huic rei sufficit.

§. II.

Quibus in causis euictio præstanda sit, adeoque lis denunciari debeat, ex Digestis hic non repetemus. Id tantum admonere liceat, litis denunciationi *non* esse locum *in possessorio summariissimo.* Ita pronunciauit *Facultas Vitembergensis* anno 1707. Mense Octobr. (a) nisi quis etiam præsentis possessionis euictionem promiserit (b). *Causæ, in quibus locum habet.*

§. III.

2. (a) Cuius rei hanc reddunt rationem, quod ea facti magis sit, quam iuris, nec quisquam factum tertii [turbationem possessionis] præstare teneatur, vid. BERG. *Elect. Proc. Possess. th. XXXVII.*

(b) Imo vix sufficit, venditorem promisisse, die Sache in petitorio & possessorio zu gewähren, cum hoc ad possessorium ordinarium referri possit, nisi summarii possessorii quoque facta sit mentio. Sed & hoc casu venditor non tenetur, si tertius demum post factam emtori traditionem, possessionem acquisiverit.

§. III.

Tempus. Litis denunciatio *iure ciuili* regulariter *quocunque tempore* fieri poteſt, etiam in inſtantia demum appellationis, (a) ſed iure *Saxonico re integrà fieri debet;*

† *Iure Magdeburgico, ſi lis legatario ſuper re legata moueatur, ante litis conteſtationem: alias ante illam, cum illa aut ſtatim poſt illam, antequam ad ſententiam ſubmiſſum,* ORD. PR. c. 24. §. 1. ORD. REC. §. 2.

Vnde tutiſſime fit ante litis conteſtationem, cum poſt eam exceptiones peremtoriæ non amplius vrgeri poſſint, niſi quæ ei ſtatim fuerant adiectæ. (b) Hinc is, qui in primo termino litem denunciat, non tenetur in euentum litem conteſtari: neque illi litis conteſtatio ſub præiudicio & cum expenſis hoc caſu iniungi debet.

3. (a) Quia iure ciuili in appellatione etiam nouæ probationes admittuntur.

(b) Licet vulgo vsque ad reprobationem tempeſtiue ſatis eam fieri putent, vid. RIVIN. *loc. cit. Enunc. II.*

(c)

bet. (c) Fac. ORD. PROC. SAX. *Tit. XV. pr.*

† *Sed simpliciter ad proximum terminum,* d. §. 1.

§. IV.

Debet lis denunciari autori proximo, RIVINVS *Tit. XIV. Enunc. I.* qui tamen etiam aduersus suum autorem actionem cedere (a) denuncianti potest, RIVINVS *loc. cit. Enunc. 2.* Ceterum vna cum denunciatione libellus & copiæ actorum denunciato transmittendæ sunt, *Autor, cui facienda.*

† dict. §. 1.

(b) alias non rite facta denunciatio esse censetur,

§. V.

Si *denunciatus* compareat, integrum *Denunciati comparitio.*

(c) Dissent. CARPZOV. *L. III. Resp. 10.* & MARTINI *ad §. 1. h.* RIVINVS *Enunc. 12.* Consent. BERG. *Elect. pag. 434.* add. D. MENCKEN *h. l. §. 4.*

4. (a) Sed hanc cessionem non tenetur acceptare, qui suum a proximo autore consequi potest.

(b) Si iudex denunciationem facere nolit, desuper fertur sententia: und wird Meuio lis gebührend billig denuncirt.

grum ei est, *denuncianti assistere*, ac causam eius instruere. (a) Sin rite citatus emaneat, denuncians litem solus continuat, denunciatio autem perinde ac si ille comparuisset, suos sortitur effectus (b).

Contumacia.

† ORD. PR. MAGD. cap. 24. §. 2. *tribuitque forum competens nulla exceptione declinandum.* ib.

§. VI.

Effectus denunc.

Nimirum si denuncians causa cadat, *denunciatus ei ad euictionem* præstandam, & expensas etiam restituendas *obstringitur*; sin obtineat, *expensas* non recuperat, nisi pacto sibi prospexerit, easque sibi etiam in casum victoriæ restitui stipulatus fuerit (a).

§. VII.

5. (a) Non tamen ideo denuncians ex lite dimittitur. ZIGL. *ad d. Tit. p. 97.*

† d. c. 24. §. 3. *nisi actore consentiente denunciatus animo nouandi litem in se recipiat. ORD. REC.* ib. §. 3.

(b) Et pronunciatur: Und dieweil Bekl. Meuio litem gebührend denunciren lassen; so hats dabey sein Bewenden. RIVINUS *Enunciat. 14.*

6. (a) In casum victoriæ, inquam, scilicet si ex-

§. VII.

Nominatio autoris fit a reo, qui actione reali vel in rem scripta, ob rem, quam alieno nomine possidet, conuenitur, vi cuius se ex lite dimitti, & alterum, cuius causa rem tenet, citari postulat. Fieri debet *ante litis contestationem*, *Nominatio auctoris, a quo fiat, quando,*

† Ord. Proc. Magd. c. 24. §. 4.

alias saltim ad expensas (a) restituendas condemnatur, qui hanc exceptionem non suo tempore allegauit.

§. VIII.

Nominare vero *sufficit* autorem, nec probatio hoc nomine reo iniungenda est. Menckenivs tamen *h. t. §. fin.* *quomodo,*

Q

expensæ forte compensentur; alias enim pactum de expensis restituendis restringi poterit ad casum factæ euictionis.

7. (a) Addunt alii, ad æstimationem litis teneri, quod vix obtinebit, nisi vbi sciens quis liti se tanquam possessor obtulit actori ignoranti, non itaque si in Litis Contestatione negauerit se possidere, licet autorem haud nominauerit.

fin. monet, demonstrationem nominanti iniunctam fuisse, sed satius est,

† *nisi nominatio manifeste calumniosa fuerit, quo casu praetereunda* d. cap. 24. §. 6.

nominatum statim citari, qui si neget rem esse suam, nominans ad eam absque mora restituendam compelli poterit; aut saltim in expensas condemnari.

§. IX.

Forum nominati. *Nominatus* autem *non tenetur in eo foro*, quo nominantem actor conuenerat, (a) *comparere*, nisi sit rei sitae, aut competens etiam respectu nominati (b).

SECT. III.

DE

REASSUMTIONE LITIS.

§. I.

Reassumtio litis hodie QVoties actorem vel reum penden-

9. (a) Scilicet in foro domicilii nominantis.

(b) Interim nihil videtur obstare, quo minus, qui nominantem in foro domicilii conuenit, contra nominatum in foro in

dente lite decedere contingebat, hæredes eorum olim litem reassumere tenebantur, ex sententia non tam legibus firmata, quam vsu (a) recepta. Immutatum hoc est postea, cautumque & Imperii (b) & Saxonico (c) *non est necessaria.*

† *& Magdeburgico ORD. PR,* c. 26. §. 1.

iure, *reassumtione non esse opus*, quoties *clausula hæredum mandato* sit *inserta* (d), vt tamen nihilominus *nomina hæredum* intra terminum Saxonicum (e) procurator ad acta referre (f) teneatur. MANDATVM ELECTOR. *de anno 1655.* §. befehlen.

Q 2 † *iu-*

rei sitæ experiatur. Dissent. BERG. *Elect. pag.* 434.

1. (a) Quam approbauit tamen ORD. PR. SAX. *Tit. XVII.*

(b) per *RECESSVM IMPERII nouissimum de anno 1654.*

(c) per dict. *MANDATVM ELECT.*

(d) Etiamsi hæredes alium procuratorem constituant, RIVINVS *Enunc. 2.*

(e) In curiis & senatu gegen nächst-künfftigen Termin.

(f) Imo & nouum mandatum exhibere, vid. D. BERG. *h. pag.* 489.

† *secus Iure Magdeburgico, nisi defun-*

† *iure Magdeburgico intra mensem, aut si exteri, iique dissiti fuerint, intra octo septimanas a tempore notitiae.* d. §. 1.

§. II.

Casus excepti.

Hodieque tamen *reassumtio necessaria* est, (a) [1] si quis tempore mortis mandatarium non habuerit, (b) RIVINVS *h. En. 6. 7.* [2] si mandata-

defuncti mandatum haeredes comprehendens nondum fuerit ad acta relatum. *ORD. PR. REC.* cap. 26. §. 1.

aut ratihabitionem saltim, MENCKEN. *ad d. Tit.* §. 2. elapso nimirum deliberandi spatio RES. GRAV. *de anno 1661. Grauam. 20.* interim autem litem continuat, RIVINVS *Enunc. I.*

2. (a) Ex quo apparet, *Titulum XVII.* ORD. PR. SAX. de reassumtionibus non omnino inter leges abrogatas referri posse, quod ZIGL. fuit visum, *pag. 106.*

(b) Aut quasi-Procuratorem tantum habuerit. MENCKEN. *h. Tit.* §. 5. vbi tamen si quasi-Procurator superstite Principali decedat, reassumtione non putauerim esse opus, sed vid. MENCKEN. *loc. cit.*

[c] Pro

datarius liti renunciet, eamque post Clientis mortem continuare nolit, vid. tamen MENCKEN *loc. cit.* §. *III.* [3] si clausula hæredum in mandato non sit expressa, RIVINVS *Enunc.* 5. [4] si in singularem successorem (c) non ad hæredem lis transferatur, e. g. si intuitu officii quis egerit, & ante litem finitam obierit.

§. III.

Hæc *reassumtio fit per declarationem*, (a) qua quis significat, se causam continuare velle, eo in statu, quo defunctus illam reliquit. (b) *Requirit speciale mandatum*, si per Procu- *Forma reassumtionis.*

 rato-

(c) Pro quibus etiam habendi sunt successores feudales, die Lehns-Folger, sec. BERG. *Supplem. Tom. II. pag.* 401.

3. (a) Quæ oretenus fieri debet, vom Mund aus in die Feder, non in scriptis, RIVINVS *Enunc.* 14.

(b) Vbi fertur sententia: Kl. [Bekl.] litem zur Nothdurfft reassumiret. Si minus recte facta: Daß Bekl. anderer gestalt und besser als geschehen, litem zu reassumiren schuldig.

(c)

ratorem litem quis reassumat, MENCKEN §. 7. RIVINVS *Enunc.* 12. Contumax iubetur reassumere, sub comminatione: Daß widrigen Falls lis pro reassumta zu halten, tandemque (c) pro reassumta lis declaratur. Renunciare tamen causæ licet, modo hæres renuncians expensas litis aduersario restituat, a qua restitutione tertius successor est immunis (d).

Sect. IV.

DE

COMMISSIONIBVS.

§. I.

Commissionum diuisio. ADdamus etiam pauca de *Commissionibus*, quæ vel ex officio vel ad instantiam partium (a) fiunt, & quan-

(c) Vbi requiritur, vt spatium integrum Saxonicum post sententiam comminatoriam ei, qui reassumere iussus est, concedatur, RIVINVS *Enunc.* 15.

(d) Quo casu antecessoris hæredes conueniri posse videntur ad expensas litis temere motæ restituendas.

1. (a) hoc casu sumtibus petentis commissio plerumque decerni solet,

† ORD.

quandoque ad totam causam, (b) interdum ad vnum vel alterum tantum actum (c) dantur.

§. II.

Vbi decreta Commissio est, *Commissario* literæ eo nomine transmittuntur, quas *Commissoriale* vocant, qui vbi partes has in se suscepit, *Commissarii constitutio,*

† *iuramentum iustitiæ, nisi eo iam obstrictus sit, præstat.* ORDIN. GEN. de emend. iustitiæ administr. §. 2. *add.* ORD. PROC. REC. c. 4. §. 6.

litigantes ad se vocat (a), iisque, vbi *Officium,*

Q 4 com-

† ORD. PR. MAGD. c. 4. §. 9. *aut adiunctio Con-Commissarii* §. 10.

(b) Vbi iterum vel principaliter Commissario causa committitur.

† *partibus consentientibus* ORDIN. REC. c. 4. §. 6.

vel Iudici is tantum adiungitur.

(c) vt ad testium examen, documentorumve productionem &c.

† *Ita ad tentandam amicabilem compositionem Commissarii deputandi, quoties subditi Præfectos conuenire cupiunt. ORDIN. PROC. MAGD. c. 3. §. 1.*

1. (a) Commissarius Principis citat immedia-

comparuerunt, comittentis voluntatem exponit(b), tum partes sibi demandatas eodem modo, quo iudex ordinarius, expedit, tandemque ea de re ad committentem refert.

† *Commissarii ad testes examinandos rotulum minimum intra 14. dies transmittere iubentur* ORDIN. GEN. de emend. re iudic. §. 40.

§. III.

Potestas, Inprimis vero Commissario cauendum est, ne *fines mandati* egrediatur.

† *d. §. 11.*

Nam extra illos quicquid ab eo susceptum est, irritum habetur. (a) Quae *connexa* sunt ac sine quibus com-

diate non requisito iudice Ordinario, RIVINVS *Tit. IV. En. 39.*

(b) Copia Commissorialium vna cum citatione transmitti solet & debet.

† ORD. PROC. MAGD. c. 4. §. 11. *nisi causa sit criminalis* ORDIN. REC. ib. §. 8.

4. (a) Vnde interuentio saltim principalis coram Commissario fieri nequit. MENCKEN *Diss. Proc. I. th. 7.*

(b)

commissio vix expediri potest, simul tacite mandata censentur (b). Substituendi Ius Principis Commissariis tribuit *L. 5. C. d. Iudic.* at personæ plerumque industria & fides eligi solet, vt vix hodie, saltim citra necessitatem, integrum esse putem aliis partes delegare. *Ius substituendi.*

§. IV.

Cætera quæ huc pertinent, plenius a Rolando, Strykio, aliisque exposita sunt, (a) quæ persequi h. l. non licet. Id solum addo, quod vulgo traditur, *a Commissariis* hodie *appellari ad committentem* (b), de Commissariis Principis & Curiarum Prouincialium quidem recte asseri, at inferiorum Iudicum, si quidem ii Commis- *De reliquis remissiue.* *Appellatio ad committentem.*

 mis-

(b) In dubio vero committentem consulet Commissarius.

† d. c. 4. §. 11.

4. (a) qui de Commissariis pluribus in solidum datis, de modis, quibus Commissariorum potestas finitur &c. prolixe agunt.

(b) CARPZ. *Lib. III. Resp. 124.*

(c) I-

missarios constituerint (c), aliam videri esse rationem, adeoque ab illis statim prouocari posse ad committentum superiores.

SECTIO V.

De

RECONUENTIONE.

§. I.

Reconuentio REstat, vt de *reconuentione* nonnihil addamus, quae cum *iure ciuili* etiam in *diuersis causis* locum habeat, iure *Saxonico* non nisi *in connexis*

ad causas connexas restricta. (a) obtinet, nam reliquae petitiones ad separatum iudicium [zu absonderlicher Ausführung] reiiciuntur coram iudice ordinario instituendum. RIVINVS *Tit. VI. Enunc. 8. 9.*

§. II.

(c) Idem obtinet, si Senatus aliquibus Ordinis sui certas causas e. g. tutelares, mercatorias &c. demandauerit, neque enim ab his delegatis ad Senatum prouocatur, sed ad Iudicem proximum, cui ipse Senatus subest.

1. (a) Quaenam illae sint, exponit CARPZOV. *Processf. Tit. VI. Art. 3.* BERG. *El. pag. 197.* & Dd. *ad Tit. ff. de quibus reb. ad eundem iud.*

§. II.

Neque apud nos institui potest, nisi *post conuentionem finitam*, (a) *Instituenda post conuentionem finitam,*

† *Iure Magdeburgico idem obtinet, si conuentio concernat causam summariam vel executiuam* ORDIN. PR. cap. 10. §. 1. *reconuentio vero ordinariam.* ORD. REC. ib. *alias vtraque simultaneo Processu ita tractanda & decidenda est, vt vbique primum actoris, deinde rei positio producatur & ad acta referatur.* ORDIN. VET. d. l. §. 1. 2. ORD. GEN. d. emendand. re iudic. §. 38.

Finita vero intelligitur facta solutione, aut præstita satisfactione cum omni causa, fructibus etiam atque expensis (a) restitutis, MENCKEN *T. VI. §. 6.* vt ne depositio quidem iudicialis, ZIGLERVS *p. 42. verb.* gänzl. erledigt, (c) regulariter sufficiat.

§. III.

2. (a) Adeo, vt ne quidem ante eam finitam per modum conuentionis causa reconuentionis separatim in iudicium deduci possit, RIV. *Tit. VI. En. 2.*

(b) Quamuis expensæ adhuc sint illiquidæ, und noch unmoderirt.

(c) Exceptio est, si reconueniendus sit suspe-

§. III.

Vel desertam, *Reconueniri* etiam (a) *potest*, *qui a conuentione destitit*, BERGERVS *Elect. pag. 196. not. 5.* eamque deseruit (b), sed & si *conuentionis causa summaria* *siue summariam,* vel executiua fuit, ordinaria in reconuentionem deduci potest: (c) vt vel

suspectus de fuga, non possessionatus, cautionem idoneam præstare nequeat, eo enim casu depositio admittitur, si reus probabilem reconueniendi habeat causam. ORD. PR. SAX. *Tit. VI. pr.* modo absque mora reconuentionis libellum exhibeat. ZIGLER. *pag. 143.* Hanc depositionem tamen facile euitabit actor præstita cautione, de qua vid. MENCK. *h. §. 7.*

§. (a) Etiam qui forum habet priuilegiatum, modo iudex non sit incompetens respectu causæ. Nam de qua quis in Conuentione iudicare nequit, ea nec per modum reconuentionis apud illum in iudicium deduci potest. ZIGL. *pag. 43. in fin.* BERG. *El. p. 197.*

(b) Licet ante Litis contestationem deseruerit: imo etiamsi cautio non præstita sit pro reconuentione.

(c) Quod extra Saxoniam

† *ac terras Prussicas vid.* supr. ad §. præc.

secus

vel maxime eo casu reconuentio in Saxonia locum inuenire soleat (d). Namque ordinario processu instituto per modum exceptionis allegari & vrgeri possunt reconueniendi causæ: quamuis omissas (e) exceptiones quin per modum reconuentionis proponere liceat, non sit ambigendum. *siue ordinariam.*

§. IV.

In causis iniuriarum etiam nondum finita conuentione, *reconuentio* inchoari, atque *vsque ad litis contestationem* (a) *perduci potest*, eam ob causam, vt *In causis iniuriarum citius inchoatur.*

secus est, vbi simultaneo processu in conuentione & reconuentione proceditur. ZIGL. *pag.* 45. *verb.* Hülffe sucht.

(d) Scilicet si conuentionis processus sit executiuus, & exceptiones illiquidæ reiiciantur in reconuentionem.

† ib. ORD. PROC. MAGD. c. 47. §. 12. RECOGN. §. 7.

(e) Non vero eas, daran sich der Beklagte bereits versäumet.

4. (a) Nam litis contestatione facta suspenditur reconuentio vsque ad finitam conuentionem, & pronunciari solet: Und dieweil Wiederbeklagter auf die

vt & perpetua fiat hæc actio, & transeat ad hæredes. ZIGLERUS *ad Ordin. Proc. p. 46.* MENCKEN §. 8.

LIBER II.

DE

PROCESSIBUS AB ORDINARIO DIVERSIS.

CAP. I.

DE

PROCESSU SUMMARIO.

§. I.

Causæ summariæ. OMnis *causa* in dubio *ordinaria* esse *præsumitur*, potest tamen quæuis, *si partibus ita videatur*, summario processu tractari.

† *Quod*

die erhobene Wiederklage geantwortet, so hat es noch zur Zeit dabey sein Bewenden, und wird dieser Sache bis nach Endigung des zwischen Klägern und Beklagten anhängigen Processes billig Anstand gegeben, conf. RIVINUS *loc. cit. Enunc. 3.*

† *Quod de omnibus causis, quoad fieri potest, iubet* ORD. PR. MAGD. cap. 18. §. 5.

Quæ vero summariæ natura sua causæ sint,

† *quo actiones fiscales leuiores refert, in grauioribus contra sufficientem probationem a parte fisci requirit RESCRIPTVM* d. 15. Octob. 1706. COD. IVR. MAGD. Part. II. No. XLIII.

passim traditur. Itaque hoc vnum tantum addo, apud nos iuxta nouissimum *Mandatum regium de anno 1706. de Duellis* omnes *actiones iniuriarum*, etiam æstimatoriam, *summarias* censeri: (a) quem stilum *Collegia Vitembergensia* accurate seruant.

§. II.

1. (a) Imo nouissimo *Mandato de an. 1712.* quo prius illud declaratur, actio æstimatoria plane sublata esse videtur. vid. §. XXII.

† *Idem factum ORD. PR. MAGD. REC.* cap. 50. §. 9. *Imo MANDATVM* Regium Prussicum d. 28. Jan. 1713. art. 11. *omnes actiones iniuriarum sustulit præscripta breui ratione causas iniuriarum sine omni strepitu definiendi.*

§. II.

Differentia proc. summ. ab ord. quoad 1] libellum,

Differt autem processus summarius ab *ordinario* [1] *quoad libellum*: nam ordinariæ causæ proponi debent per libellum solemnem, summariæ qualemcunque causæ narrationem & petitionem tantum requirunt. Vid. tamen HORNII *Differt. de Processf. Summar. ex §. 8. Ref. Grauam. §. 35. & 36.*

§. III.

2] exceptiones dilatorias,

[2.] Ratione *exceptionum dilatoriarum.* Nam cum in Processu Ordinario, qui sub pœna confessi & conuicti litem contestari iussus est, amplius exceptiones dilatorias vrgere non possit, is, cui responsio sub eadem comminatione iniuncta est, admittitur ad eas in secundo Termino opponendas. BERGERVS *El. Disc. for.* p. 351. Vnde quæ de exceptionibus dilatoriis in primo Termino allegandis ORD. PROC. cauentur ad causas Summarias non pertinent, ex fori vsu, forte tamen præter legislatoris mentem & Processus Summarii rationes.

§. IV.

§. IV.

[3.] Quoad *litis contestationem.* Huius loco est in processu summario *responsio*: Einlassung und Antwort. Solet autem in causis summariis responsio *generalis* facilius, quam in ordinariis tolerari. *3) litis contestationem*

§. V.

Inprimis vero [4.] ratione *probationis.* Nam hæc solemnis est in causis ordinariis, contra in summariis *demonstratio* tantum [Bescheinigung] *4) probationem,*

† *siue* Beybringen, *cum contra plena probatio iniuncta credatur ei, qui iubetur* darzuthun. ORD. PR. MAGD. cap. 30. §. 22. ORD. REC. ib. §. 1.

actori iniungitur. Differentiæ autem probationis & demonstrationis potissimum sunt istæ: 1.] quod probatio ad *fatale* adstricta sit, demonstratio non æque, (a) nisi senten-

R tia

5. (a) SVENDEND. *ad Fibig. pag. 651. seq.* BERG. *Elect. pag. 631. & p. 703.* RIVIN. *ad Ord. Proc. Sax. Tit. XX. En. VI.* adeo vt nequidem post lapsum aliquot

tia (b) id fuerit definitum. (c)

† ORD. PR. MAGD. REC. C. 30. §. 1. 10.

2. 2.] Quod illa *articulis* includenda sit, hæc non æque. (d)

† d.

quot annorum demonstratio deserta censeatur, quæ per sententiam ad fatale certum non est adstricta.

† *Iure Magdeburgico tamen actor, quotics litem prosequi per integrum annum cessat, actionem amittit. ORD. GEN.* d. emend. re iudic. §. 32.

(b) Quod plerumque fieri solet. Vbi tamen sedulo, *quoad remonstrationem*, etiam fatale illud *exprimi* debet, (per verba: in ebenmäßiger Frist), alias demonstratio quidem, sed non remonstratio æque ad fatale erit adstricta BERGERVS *loc. cit. pag. 702.* SVENDEND. *loc. cit. pag. 653.* MENCKEN. *Tit. XXI. §. 7.*

(c) Solet autem plerumque ad terminum Saxonicum adstringi: quamuis arbitrio iudicis etiam breuius spatium constitui possit, e. g. 3. oder 4. Wochen.

(d) Sed poterit statim demonstraturus documenta, testes, rotulos.

† *non tamen Notariorum* ORD. PR. MAGD. cap. 17. §. 2.

pro-

† d. §. 10.

3.] Quod probaturus per testes *interrogatoria* admittere teneatur, cum in demonstratione ea recusare, ac contra illa possit *protestari* (e) vid. BERGERUS *Elect. p. 646. & 1766.* ID. *Supplem. Tom. II. p. 258. & 491. seq.* 3.

† d. §. 10,

4.] Quod *publicatio solemnis attestationum* post probationem partibus citatis suscipiatur, quod in demonstratione receptum non est. RIVINUS *Tit. XIX. Enunc. IV.* 4.

† d. §. 40. 5) *Quod probationum Disputationes in demonstratione ac remonstratione non admittantur.* ib. 5.

R 2 §. VI.

producere, iuramentumque deferre BERG. *ad Lauterb. p. 504.* MENCKEN *ad Tit. XX. §. I.*

(e) Lipsienses tamen aliter sentiunt, & interrogatoria simpliciter etiam in processu summario locum habere censent. SVENDEND. *ad Fibig. pag. 414.* RIVINUS *Tit. XX. Enunc. 44.* MENCKEN. *Tit. XX. §. 9.*

† *Quod quoad testium personas, non causae merita admittit* ORD. PR. MAGD. RECOGN. c. 30. §. 10.

§. VI.

differ. dubia. Ceterum quousque, quæ circa probationem & reliqua processus Ordinarii capita constituta sunt, ad demonstrationem causasque summarias proferri possint ac debeant, *dubium* admodum & incertum est. *quoadGuarandam,* Vtrum inProcessu summario *Guarandæ præstatio* actori iniungi possit? (a) *docum. copias* an articulis *documentorum copias* subiicere (b) easque producto transmittere (c) necesse sit,? *& productionem,* Vtrum *productio* documentorum & testium, si *in* ipso *Termino* facta non sit, demonstratio *conscientiæ defensionem,* deserta haberi debeat? (d) an *conscientiæ defensio* in causis summariis abs-

6. (a) Negant Lipsienses RIVINVS *Tit. XII. Enunc. 4.* MENCKEN *dict. Tit. §. 2.* Affirmant Vitembergenses BERGER. *Elect. Proc. Matrim. §. 21.*

(b) Quod negat BERG. *Elect. p. 736.*

(c) Negat ID. BERG. *El. pag. 633.* & RIVINVS *Tit. XXIV. Enunc. I.*

(d) Vid. BERG. *loc. cit. pag. 739.* add. *supr. L. I. C. 3. S 3. §. I. lit. c.*

(e) Vid.

absque articulis fieri possit? (e) a quo tempore remonstrationis *fatale* currere incipiat? (f) Vtrum, quæ *de dilationibus* constituta sunt, ad causas etiam summarias pertineant? (g) vt plura alia omittam, nulla lege definitum est, vsus fori quoque in plerisque varius & parum constans est. Vt optandum omnino sit, publica lege has controuersias definiri, certamque formam constitui Summarii processus, qui nunc non raro nescio annon & aliqua Iurisprudentum culpa, vlterius fere quam ipse Ordinarius Processus extenditur protrahiturque. Conf. *supr. L. 1. C. 3. S. 2. §. 1. lit. c.* *fatale remonstrationis, dilationes.*

R 3 CAP.

(e) Vid. IDEM *dict. loc. pag. 607.*

(f) Conf. omnino HORN. *de Proc. Summar. ex §. 8.* RES. GRAV. §. 49. publicatio enim solemnis attestationum in demonstratione non obtinet, *§. prac.* vt a citatione ad publicationem inchoari fatale illud nequeat.

(g) In negatiuam sententiam pronunciauit *Ordo Jur. Vitemberg. an. 1713. Mense Apr.* add. BERG. *El. pag. 669.*

† *Conf.* ORD. PROC. MAGD. REC. cap. 30. §. 5.

CAP. II.
DE
PROCESSV SVMMARIO EX §. 8. RESOL. GRAV.

Ius Magd. † *Iure Magdeburgico nullus huius capitis vsus est, cum causae omnes executiuo tractentur processu, quae documentis in continenti probari possunt.* ORDIN. PROC. cap. 47. §. 3. 4. 6. 7. ORDIN. REC. ib. §. 3. *add.* cap. 18. §. 4.

§. I.

Causae, in quibus hic processus obtinet. SIngularis ratio est *Processus Summarii* qui *iuxta §. 8. Ref. Grau. de anno 1661.* (a) instituitur. Hic in omnibus causis etiam ordinariis locum habet, si quis omnia libelli facta per documenta probare possit, ea tamen ita comparata haud sint, vt ex ipsis executiue agi queat (b).

§. II

1. (a) In eo postulat actor a reo cognitionem documentorum, perinde ac in Processu executiuo, vel potius Einlassung und recognition *vid. d. §. 8. Ref. Grau. verb. sub poena confessi & conuicti.*

(b) e. g. Si quis agat ex libro mercatorio

§. II.

Per instrumenta vt *probari* queant *capita singula libelli* lex hæc requirit. Itaque *non* puto audiendum eum, qui *per rotulos* caufam fuam conetur probare, (a) aut fuper quibusdam articulis *iuramentum* deferat; (b) Sed nec *editionem instrumentorum* petere licet a reo (c) vt puta quæ

Modus probandi.

torio, BERG. *Supplem. Tom. II. pag. 1972.* quem iuramento confirmauit. item in actione hypothecaria contra tertium inftituta, qui in obligatione non eft nominatus.

† *& Iure Magdeburgico executiue conueniri poteft.* ORD. PR. REC. c. 18. §. 3.

fi poffeffio probetur per atteftatum iudiciale, plura exempla habet D. HORNIVS *ad h. §. th. 16. feqq. & §. 24. feqq.* MENCKEN. *Diff. Proc. Proœm. I. §. 41.*

2. (a) Confent. BERG. *in Oeconom. pag. 1161. not. 3.* contra rotulos quoque admittit HORN. §. 20. 21.

(b) RIVIN. *Tit. V. En. XXII.* HORN. *loc. cit. §. 22.*

(c) RIVIN. *Tit. V. En. XXXIV.* HORN. §. 34.

cum recognitione eodem libello poſtulari nequit.

§. III.

Remonſtratio rei. Facta a *reo* documentorum recognitione, *integrum* ei eſt *exceptiones peremtorias opponere* (a) easque per articulos remonſtrationis probare. Remonſtrationis inquam. Nam *actor* demonſtrationem iam anticipaſſe cenſetur, adeoque contra demonſtrationem exceptionum ad remonſtrationem non admittitur. (b) Saltim ex ſententia in Vitembergenſibus Collegiis recepta. Non enim deſunt, qui aliam ſententiam amplectantur, & remonſtrationem actori reſeruandam eſſe cenſeant (c).

§. IV.

3. (a) *Etiam illiquidas*, nam integrum ei eſt exceptiones per teſtes probare ac iuramenti etiam delatione vti. HORNIVS §. 43. BERG. *El. Proc. Execut. th. 5. ſeq.* & *Oeconom. p. 1163. not. 4.*

(b) Videatur HORNIVS §. *51. ſeq.*

(c) Nimirum illi contendunt recognitionem eſſe inſtar reſponſionis affirmatiuæ ad libellum, adeoque ea facta

§. IV.

Atque ex hoc apparet, *vix consultum* esse actionem iuxta rationes d. §. instituere, BERGERVS *El. Proc. Execut.* §. 8. HORN. §. 56. *seq.* sed, si executiue agere non liceat, summario, (a) de quo *prac. Cap.* egimus, processu satius esse vti. In eo enim si reus affirmatiue litem contestetur, sine dubio actori reprobatio salua est, & post negatiuam etiam rei responsionem per articulos elisiuos exceptionibus oppositis occurri potest. *Inutilitas huius processus.*

CAP. III.

De

PROCESSV MATRIMONIALI ET FORI ECCLESIASTICI,

Von Consistorial- und Ehe-Sachen.

§. I.

PRocessus quo causae *fori ecclesiastici* tra- *Proc. fori*

cta reo probationem exceptionum salua actori reprobatione iniungi debere. Atque ita ICtos Lipsienses aliquando pronunciasse recordor.

(a) Aut ordinario, pro indole causae.

Eccl. fere summarius. tractantur *fere summarius* est (a): Itaque non est cur prolixe circa eum occupemur, paucis tantum ea commemorabimus capita, in quibus ab aliis causis recedit.

§. II.

Citatio. *Consistoria* non *citant* immediate vt Curiæ, sed *mediate*, omissa tamen formula: in subsidium. RESOLVT. GRAVAM. *de anno 1661. Tit.* von *Consistorial*-Sachen *Grav. XI.* (a) Immo *in*

1. (a) In *Lipsiensi* tamen *Consistorio* non omnes causæ summarie tractantur, imo ipsæ *matrimoniales* ordinario fere processu peraguntur. BERG. *El. pr. Matrim. §. 10.*

2. (a) In *Consistor. Vitemb.* ea fere obseruantia obtinet, vt tantum prima citatio mediate fiat, sequentes vero plerumque immediate insinuentur. *Extra Electoratum* Consistoria absque discrimine immediate partes in ius vocare docet SCHILT. *Instit. Iur. Can. lib. I. Tit. V. §. 16.*

† *In Ducatu Magdeburgico Consistorium Capituli Cathedralis, Prælatorum & nobilium subditos mediate citat ORD. PROC. REC. c. 1. §. 30.*

in praefecturis immediata (b) etiam, cum RES. GRAV. iis tantum caueant, qui patrimonialem habent iurisdictionem. (c)

§. III.

Comparitio personalis arbitrio iudicis ecclesiastici partibus iniungi potest, & saepius iniungitur, inprimis in caussis matrimonialibus, si amicabilis compositio tentetur, alias etiam hoc in foro procuratores & actores admittuntur. *Comparitio.*

§. IV.

Cautionem pro reconuentione & expensis in processu matrimoniali non exigi posse, vulgo tradunt, BERGERVS *§. 21. sq.* sed verius est eam praestandam esse, si probabilis reconuenien- *Cautio.*

30. *vbi legendum videtur*: Des Dom-Capituls.

(b) quam sententiam & BERG. *dict. loc.* §. 14. asseruit, & pluribus Rescriptis Rex noster Potentissimus confirmauit.

(c) de quibus etiam tantum CARPZ. *Iurispr. Consistor. Lib. III. def. 19.* agere videtur.

niendi causa allegetur ; saltim pro expensis cautio cur postulari nequeat, rationem idoneam vix puto afferri posse. Vid. CENTVR. OBS. FOR. ECCLES. *Obs. 52. vbi prae*.

§. V.

Iuramenti delatio.

Contra matrimonium *iuramenti delatio* non admittitur (a), imo ne quidem super circumstantiis, ex quibus suspicio promissi matrimonii (b) enasci possit : quamuis doctrina haec magis vsu fori, quam lege (c) aut solida iuris ratione nitatur. Vid. d. CENT. *Obs. 46. 47.*

§. VI.

Interrogatoria.

Interrogatoria alii admittunt, alii reiiciunt, rectius si producens contradicat, non admittuntur. *Obs. 53.* Dis-

§. (a) BERG. §. 23. seqq.

(b) Ne per hanc delationem purgatorio vel suppletorio detur locus. Ita pronunciarunt *ICti Vitembergenses anno 1711.*

(c) Neque enim ORDINATIO ECCLESIASTICA *rubr.* von Ehegelöbnissen §. Wo auch zwo Personen ad casum pertinet, quo super publicis sponsalibus iusiurandum defertur.

Dissentit CARPZOV. *Iur. Consist. Lib. III. def. 28.* cuius sententiam Lipsienses nunc quoque sequuntur.

§. VII.

Iudices testes Consistoriis sistere tenentur in causis summariissimis, e. g. zur Confrontation und bey Untersuchungen RES. GRAV. *de anno 1661. tit.* von *Consistorial*-Sachen *grau. XI.*; non æque in quibuscunque causis summariis (a) e. g. si examinandi sint super articulis demonstrationis & remonstrationis. Vid. *Obs. 63.* *Testes sistendi.*

§. VIII.

Fatale oblationis ad iurandum in causis *matrimonialibus non obseruatur* (a), *Fatalia.*

† ORD.

7. (a) In primis cum in Consistoriis quibusdam omnes causæ habeantur pro summariis, iudices vero in omnibus causis ad sistendos testes compelli RES. GRAVAM. non permittant.

8. (a) ORD. PR. SAX. *Tit. 18.* quæ dispositio etiam ad casum pertinet [1] quo reus super exceptione e. g. stupri iuramentum defert. *Ita Consistorium Vi-*
tem-

† ORD. PROC. MAGD. C. 29. §. 7. immo nec in actione, quæ a ſtuprata dotis cauſa inſtituitur (b): in vtraque ob neglecta fatalia tam actor quam reus in integrum reſtituuntur. *Obſ. 48. 49. 50.*

§. IX.

Expenſæ Regulariter præſtito iuramento purgatorio *expenſæ* compenſantur, ſed in cauſis matrimonialibus quandoque aliud obtinet, imo contingere poſſe, vt reus abſoluatur, & expenſas tamen reſtituere compellatur (a), monitum eſt *cit.* CENTVR. *Obſ. 55.*

---

tembergenſe anno 1710. Menſ. Septemb. [2] quo contra matrimonium iuramentum præſtandum. BERG. *El. Pr. Matr. th. 7.*

(b) quia etiam in ea ſtuprator ducere tenetur, quam dotare non poteſt: Aliter ſentiunt *Scabini Lipſienſes*, vti monitum *dict. Obſ. 49.*

9. (a) e. g. ſi reus, qui ſponſalia celebrauit clandeſtina, ob diſſenſum parentum, quos ſuperſtites eſſe diſſimulauit, aut ob metum infauſti matrimonii abſoluatur. Aliud exemplum vid. *dict. Obſ. 56.*

55. 56. inque eandem sententiam pronunciarunt. *Scabini Vitemb. Mens. Iul. 1712.*

Cap. IV.
De
PROCESSV EXECUTIVO.

§. I.

Sequitur *processus Executiuus*, in quo *ex instrumento guarentigionato* agitur, & recognitio eius a reo postulatur a), *Processus executiui natura.*

† *additis instrumentorum copiis & liquidatione, quae reo transmittenda, eique iniungendum, vt actori intra mensem a tempore insinuationis satisfaciat, praefixo in euentum non factae solutionis termino, quo documenta recognoscat. ORD. PROC. MAGD. RECOGN.* c. 47. §. 3.

quam sequitur condemnatio,

† *remediis suspensivis ac deuolutiuis haud obnoxia* dict. cap. 47. *ORD. REC.* §. 7.

nisi

---

1. (a) Si editio simul postuletur, processus executiuus locum non habet, sed libellus tanquam ineptus reiicitur. MENCKEN *Diss. 1. th. 55.*

nisi reus per exceptiones in continenti liquidas intentionem actoris elidat.

§. II.

Diuersitas a petitione executionis

Hoc processu ne quidem opus est, si quis *ex re iudicata, vel transactione iudiciali* experiatur, sed *executio statim peti potest*; cum recognitione haud indigeant sententiæ & recessus iudiciales. Vid. RES. GRAV. *d. anno* 1661. §. 2.

§. III.

Instrumenta guarentigiata.

Quæ instrumenta guarentigiata esse censeantur, prolixe exponit in *El. Proc. Execut.* D. BERGERVS §. 10. *seqq.* Summa rei huc redit: Constare debere ex ipsis documenti verbis, Quis, Quid, Quantum, Cui, ex qua causa & quo tempore, (a) quid præstare debeat.

§. IV.

Documenta ab his diuersa.

Executiue ergo *agi nequit* ex documento a debitore non subscripto,

(a) De obligatione, quæ contineat clausulam: so bald als möglich, mit ehesten, nach und nach, Vid. Id. BERG. §. 13.

pto, (a) ex eo, quod tempus solutionis non exprimit, quantitatem certam non continet, sub conditione initam obligationem exhibet, aut ad aliud se refert.

† ORD. PR. MAGD. REC. c. 47. §. 2. *qui nec cessionario executiue agere permittit, antequam cessionem legitime factam fuisse probauerit.*

Nisi de existentia conditionis (b) perinde in continenti constet, (c) aut relatum simul producatur, vel tenor eius instrumento referenti fuerit insertus.

S §. V.

4. (a) *Subsignatio* autem *non requiritur,* nec sine subscriptione sufficit. vid. CONSTIT. EL. *veter.* von klaren Brief und Siegel. Subsignatio:

(b) Sc. ex instrumento liquido. Non igitur sufficit confessio rei qualificata, e. g. si in termino fateatur, alterum conditionem impleuisse, additis tamen exceptionibus. Nam tunc ad demonstrationem illarum exceptionum admitendus est salua actoris remonstratione. Probatio conditionis existentis.

(c) Non tamen omnino cessat Processus executiuus, si de conditionis existen-

§. V.

Modus procedendi. 2.

In termino actor documentum in originali, vt loquuntur, *producit*, eius recognitionem a reo postulat (a), quam si hic recuset, sub pœna recogniti

stentia haud constet. Sed demonstratio existentiæ actori iniungi ac interim suspendi executiuus Processus potest. BERG. §. 12. & *Suppl. T. II. p. 112. seq.* quo casu reus in remonstratione opponere & vrgere nequit exceptiones, quæ ipsam causam principalem spectant, sed tantum illas, quæ ad conditionis defectum pertinent.

§. (a) Satius vero est simpliciter postulare recognition des documenti, quam Einlassung und recognition. Imprimis autem cauendum, ne responsionem etiam actor exigat Antwort und *recognition* alias enim processum summarium elegisse censetur. BERG. §. 22. & *Suppl. T. 2. p. 386.*

† *Jure Magdeburgico tamen eiusmodi nauus, a mandatario commissus, in principalis praeiudicium non attenditur.* ORD. PR. MAGD. REC. c. 28. §. 2. c. 47. §. 8.

Vnde cum instituto Processu Executiuo reo per sententiam iniuncta esset Antwort und recognition, postea ob

gniti recognoscere iubetur, quo ipso tamen diffitendi arbitrium ipsi non censetur ademtum. Quodsi in contumacia pergat, documentum pro recognito habetur, atque *reus condemnatur.*

† ORD. PROC. MAGD. REC. C. 47. §. 4.

§. VI.

Ad diffessionem contentorum reus *non admittitur,* nisi manifesta falsi indicia adsint. *Conf, L, I. Cap. III. Sect. III. §. 9.* *Diffessio contentorum.*

§. VII.

Exceptiones non *admittuntur,* nisi quæ sunt in continenti *liquidæ.* (a) *Exceptiones*

S 2 † &

ob vires rei iudicatæ ad exceptionum demonstrationem eum admiserunt *ICti Vitembergenses anno 1713. M. Mart.*

(b) Modo integrum spatium Saxonicum citatio, qua sub pœna recogniti vocatur, contineat.

† *Quod iure Magdeburgico non requiritur. Vid.* L. I. C. I. S. II. §. 4.

7. (a) Hæ vero tam ante factam recognitionem, quam postea opponi possunt MENCKEN §. 56. Sed hæc ad exceptiones peremtorias pertinent, dilatorias enim Cautionis pro reconuentione, fori incompetentis, termini angusti

† *& quatuordecim diebus ante terminum recognitionis in scriptis opposita additis copiis, quarum authentica in termino producenda secundum ORDIN. PROC. MAGD. RECOGN.* c. 47. §. 5.

Iuramenti delatio.

Iuramenti ergo *delatio* in hoc processu locum non habet (b).

† *Iure Magdeb. ea reo permittitur ORD. PR. REC.* c. 29. §. 2. *VETVS* §. 3. cap. 47. §. 11.

§. VIII.

Except. non adimpleti contractus

& non num. pec.

Admittitur tamen, si quis ex contractu bilaterali agat, *exceptio non adimpleti contractus*, & contra chirographum intra biennium exceptio *non numeratae pecuniae*, saltim ex vsu fori, BERGERVS §. 43. seq. Alias enim verior videtur sententia SCHILTERI, qui in processu executiuo hanc exceptionem, si illiquida sit, opponi posse negat (a).

† Conf. ORDIN. PROC. MAGDEB. cap. 47. §. 6. CAP.

gusti ante recognitionem vrgeri debere dubio caret.

(b) Sed nec liquida est exceptio, quam reus per documenta, quae non habet, probare vult. Editio enim in hoc Processu a reo etiam postulari nequit. RIVINVS *t. 26. En. 5.*

CAP. V.
DE
PROCESSV CAMBIALI.

§. I.

Processus cambialis.

P*Rocessus Cambialis* ita instituitur: Creditor petit, debitorem citari, (a) vt in propria persona (b) compareat, & literas cambiales recognoscat, (c) eundemque facta recognitione, donec soluat, in custodia detineri.

† IVS CAMB. MAGD. art. 4.

§. II.

Contumacia rei non comparentis.

Si reus non compareat, postulante actore recognitio ei *sub pœna recogni-*

8. (a) *ad ff. Exerc. 22. th. 30.* add. BERG. *de Except. non num. pecun. adu. cambium th. 5.*

1. (a) Quæ citatio ne quidem trium septimanarum spatium requirit, sed arbitrarium, inprimis si periculum in mora sit.
(b) Neque enim mandatarius admittitur, per quem si compareat, reus perinde contumax censetur, ac si plane non comparuisset.
(c) Nisi sc. diffiteri velit.

gniti iniungi poteſt, addita in expenſas condemnatione (a). Sed ſatius eſt, petere vt denuo citetur **bey Vermeydung anderer Anordnung**, quem modum in ius vocandi inprimis iudicium mercatorium Lipſienſe tenet. (b) Huius enim comminationis is effectus eſt, vt reus ob vlteriorem contumaciam carceri includatur; Atque tunc quidem integro termino Saxonico non eſt opus, nec requiritur, vt quis ſub pœna recogniti recognoſcere iubeatur. Conf. RIVIN. *Tit. XXV. En.* 20.

§. III.

Contumacia non recognoſcentis.

Quod ſi *reus compareat*, ſed recognitionem æque ac diffeſſionem recuſet, non opus eſt, vt per ſententiam interlocutoriam ei illa iniungatur, ſed ſtatim in carcere detineri poteſt, donec

2. (a) Hoc caſu proceditur, vt in proceſſu executiuo, niſi quod, vbi cambium pro recognito declaratur, arreſtum ſimul per eandem ſententiam decernatur.

(b) Et quidem etiam in cauſis non Cambialibus.

donec aut diffiteatur, aut recognoscat & soluat.

§. IV.

Facta enim *recognitione*, petente actore *reus non admittitur*, nisi vbi per solutionem aut alio modo creditori suo satisfecit. *Recognitio. Carcer.*

† IVS CAMB. MAGD. art. 4.

Neque contra decretum arrestum interposita *appellatio a carcere* appellantem *liberat*, (a)

† *aut ab executione* ORD. PR. MAGD. REC. c. 47. §. 1. *Add.* JVS CAMB. MAGD. art. 40.

quamuis iudex inferior ad superiorem apostolos dare teneatur.

4. (a) Quod si a citatione statim aut a sententia interlocutoria reus appellet, vix integrum erit, vlterius procedere, antequam appellatio sit reiecta. j. MENCKEN *Disp. I. §. 59.*

† *Juxta JVS CAMBIALE MAGD. in casibus per illud decisis nullum remedium suspensiuum admittitur, in reliquis tum demum, si & summa cambio contenta, & in casuus succumbentia coram regimine 50. alibi 30. thal. deponantur.* art. 40.

§. V.

Rescriptum incarcerationis.

Celerrime expediuntur causæ cambiales, si a creditore *rescriptum incarcerationis* (ein *Captur* - Befehl) impetretur; (a) vi huius enim statim debitor nulla præuia citatione custodiæ traditur, a qua non nisi solutione aut diffessione se liberare potest. Sunt, qui cuiuis iudici ita in causis cambialibus etiam absque rescripto procedere licere existimant; sed satius est rescriptum eo nomine exorare (b).

§. VI.

Exceptiones.

Non admittuntur in processu cambiali *exceptiones*, nisi quæ in pro-

5. (a) In primis si rescriptum contineat clausulam: Appellatione remota: Und euch dawider kein appelliren irren lassen.

(b) Namque hac ratione facile etiam ex falso cambio is, qui nihil debet, in carcerem coniici potest, cui parum consultum est per actionem iniuriarum contra eum, qui dolose huiusmodi decretum a iudice impetrauit, instituendam.

processu executiuo locum habent. (a)

† *Iure Magdeb. ne ista quidem.* IVS CAMB. art. 4.

sed & exceptio *non numeratæ pecuniæ*, quamuis moribus in executiuo processu opponi possit, aduersus cambium frustra allegatur, nisi non numeratam sibi esse pecuniam debitor in continenti probare possit. *Conf.* D. BERGERVS *Diss. de except. non num. pec. adu. camb.*

§. VII.

Quin immo *ne exceptiones quidem* in continenti *liquidæ*, quæ aduersus creditorem competunt, *contra cambium indossatum vrgeri possunt.* Vid. MANDAT. NOVISS. REG. *de* *Except. contra cambium indossatum.*

6. (a) ex quo consequitur nec per modum actionis aut prouocationis ex *L. si contendat* exceptiones illiquidas contra cambium in iudicium eo cum effectu deduci posse, vt rigor cambialis per eas impediatur. BERG. *d. Diss. th. 15.* MENCKEN *Diss. II. th. 18.* Diss. SCHILT. *ad ff. Exerc. 13. th. 19.*

de anno 1699. quod licet de exceptione compensationis & solutionis tantum nominatim agat, rationes tamen eius ad cæteras exceptiones æque pertinent, (a) Sed & de exceptione non numeratæ pecuniæ expresse cauet ORDINATIO CAMBIALIS LIPSIENSIS, eam contra indossatarium non admitti, quamuis ex instrumentis liquidis in continenti probari possit.

§. VIII.

7. (a) Scil. quæ aduersus cedentem valebant, e. g. pacti de non petendo. Vid. *dict. Diss. th. 23.* In contrariam tamen sententiam nouissime responderunt *ICti Vitembergenses* & *Scabini Lipsienses*, quorum responsa exhibet BERG. *Philocal. p. 157. seqq.* Id certum est, indossantem ad præstandum id, quod interest, conueniri posse, si cambium indossauit, contra quod exceptiones debitori competebant, immo & indossatarium, si doli fuerit particeps ad restitutionem pecuniæ acceptæ adigi posse. *Id.* BERG. *Suppl. P. 2. p. 351. & 355.*

§. VIII.

Potest autem processus cambialis non solum ex literis cambialibus institui, sed etiam ex quocunque alio instrumento guarentigiato, quod clausulam continet: Nach Wechsel-Recht; Contra ne ex cambio quidem ita agere licet, si *vox cambii* omissa sit (a).

Clausula cambialis.

Vox cambii.

§. IX.

Neque vero inter solos mercatores processus cambialis obtinet, sed rigor cambii ad *quoscunque*, *qui literas*

Rigor camb. contra quoscunque,

8. (a) Nam huiusmodi literæ vix habentur pro cambialibus, si omissa sit vox cambii. RIVINVS *Tit. XXV. En. XXII.* BERG. *Suppl. Tom. I. p. 48.* MENCKEN. *Diss. I. th. 58.*

† *Ne quidem in Ducatu Magdeburgico, in quo cambium proprium a mero chirographo manifeste distinguitur* IVR. CAMB. art. 24. *tractati vero robur nuspiam tribuitur meræ assignationi. Vnde non opus erat, notissimam hanc partem essentialem inculcare, cum requisita cambii traderentur* art. 1.

ras cambiales dederunt, extenditur; modo excipias mulieres non-mercatrices (a) & Clericos (b).

exceptis non-mercatricibus & clericis,

† *JVRE CAMB. MAGD.* art. 4. *nemo excipitur, nisi minor* art. 4. *Postea tamen mulieres non-mercatrices, nisi cum Curatore aut saltem assistente extraiudiciali subscripserint, exemit* Rescriptum Regium d. 17. Jun. 1710. *quod exhibet* Excell. LVDOVICI d. Mulier. Cambiant. §. 26. ID. Introd. ad Proc. Camb. Cap. I. §. 11.

Contra heredes debitoris processus executiuus (c) tantum, non cambialis locum habet.

† *Ali-*

9. (a) Item qui contrahere nequeunt, vt minores, sed & SCti Macedoniani exceptionem contra cambium imprimis proprium opponi potest, cum mutuum in eo, si alia debendi causa expressa non sit, præsumatur.

(b) MENCKEN. *Diss. I. §. 58.* Nouissimo *Mandat. Regio d. an. 1711.* Clerici sub pœna suspensionis aut remotionis literas cambiales dare prohibentur.

(c) BERG. *El. p. 135.* saluo tamen Iure Cambii *d. Diss. th. 17.*

† *Eum tamen concedit ORD. CAMB. MAGD.* Art. IV.

Indossantem vero etiam cambiali processu conueniri posse non dubito. *etiam contra indossantes.*

† *Conf. IVS CAMB. MAGD.* art. 14. & 20.

licet non ignorem alios aliter sentire. Vid. BERGERVS *El. p. 1771.* & MENCKEN. DISP. *1. §. 58.*

CAP. VI.
DE
PROCESSV ARRESTI.

§. I.

CAmbiali Processui iungimus *Processum Arresti*, quo creditor Jus reale in debitoris bonis consequitur. Huius *tria fatalia* veluti sunt. I. Impetratio. II. Prosecutio siue Renouatio & III. Justificatio. *Processus Arresti.*

§. II.

Impetratio fieri potest per mandatarium *absque speciali* etiam *mandato* Vid. *Disput. de Mandat. spec.* §. 14. *Fatale I. Impetrationis.*

Ne-

Neque vero conceditur arrestum nisi impetrans demonstret, & creditum (a) & debitorem ære alieno laborare,

† *alios casus habet* ORD. PR. MAGD. c. 48. §. 2-9. ORD. REC. §. 2 *nec Regiminis arbitrium excluditur*. ORD. VET. ib. §. 10.

Vbi tamen plena probatione non est opus, sed per vidimatam copiam sufficit iudici fidem crediti facere (b)

† ORD. PR. MAGD. REC. c. 48. §. 1. *liquida documenta aut testimonium iuratum omni exceptione maius requirit.*

Qui si *arrestum* decernat, *debitori* id denunciare debet. Bergerus Elect. p. 1637.

† Vid. ad §. 5. *& intra 14. dies, quoties arrestum coram Regimine impetratum*

2. (a) adeo vt si absque demonstratione debiti concessum fuerit, inualidum arrestum esse censeant. RIVINVS *Tit. LI. En. V.*

(b) imo simplicem etiam copiam [eine unvidimirte Copie] admittit RIVIN. *d. l. En. VII.* Vid. tamen BERG. *El. p 1704. add. Suppl. Tom. II. p. 989.*

tum, iudici arrestati immediato, d. c.48. §. 4. *quod nisi petierit arrestans, arrestum vel pignus coram iudice inferiore postea obtentum, quoad bona sub eo sita priori arresto praefertur.* ORD. VET. ib. §. 18.

§. III.

Prosecutio fit *binis vicibus* ab vna quaterdena ad alteram. Vbi primam alii a tempore petiti, alii a tempore impetrati arresti computant, (a) anticipatio autem omnis illicita habetur (b) *Fatale II. Prosecutionis,*

† *Jure Magdeburgico prosecutio abrogata est;* ORD. PROC. c. 48. §. II.

§. IV.

Interim sufficit prosecutionem fieri *hora quacunque* diei decimi quarti, integer enim dies creditori conceditur, neque de momento in momentum hoc fatale currit. BERGERVS *El. p. 1736.*

§. V.

3. (a) Sufficit igitur alterutrum & in arbitrio impetrantis est, a quo die fatale hoc computare velit. RIVINVS *En. XXV.* BERGERVS *p. 1733.*

(b) innoxia tamen est, si iusto tempore repetatur renovatio RIV. *En. XXVI.*

§. V.

Libellus arrestatorius. Vna cum vltima prosecutione *libellus arrestatorius* offertur iudici, quem creditor implorat, (a) vt debitorem citet atque Iustificationi terminum constituat.

§. IV.

Fatale III. Iustificationis. Tandem *in termino iustificationis* (a) plene creditor creditum suum probat. In quo si non compareat, arrestum deseruisse censetur, BERGERVS *Oecon. p. 1168.* licet pœna hæc nulla lege constituta sit (b).

CAP.

5. (a) hæc imploratio ad formam arresti pertinet. RIVINVS *En. XXXI.* vt & oblatio libelli arrestatorii BERGER. *Suppl. Tom. 2. p. 992.*

† *etiam iure Magdeburgico, quo simul instrumenta, quibus libellus in continenti probetur, adiungere atque vt debitor de arresto certior reddatur, petere oportet, intra 14. dies a tempore impetrati arresti* ORD. PR. MAGD. c. 48. §. 11.

6. (a) hæc quoque perinde ac renouatio absque mandato speciali fieri posse videtur, licet vulgo aliter sentiant. vid. *cit. Differt.* §. 14.

(b) quare verior videtur sententia SVENDEND.

Cap. VII.

DE

PROCESSV POSSESSORIO, TAM SVMMARIO IN SPECIE, QVAM INHIBITIVO.

§. I.

Omnis causa possessoria natura sua summaria est, sed vsus fori *possessorium ordinarium processu* etiam *ordinario* tractari docet. *In summario* autem siue summarissimo *Possessorium ordinarium, summarium,*

† *quod, nisi periculum armorum aut in mora subsit, non admittit* ORD. GEN. de emend. re iudic. §. 39.

processus summarius locum habet, atque celerius etiam, quam in aliis causis summariis proceditur,

† *lite vno termino finienda* d. ORD. GEN. §. 39.

siue processu summario in specie sic dicto, siue inhibitiuo causa peragatur.

§. II.

Inhibitiuus in Curiis Prouincialibus potissimum apud nos obtinet BER- *Processus inhibitiuus.*

DEND. qui hanc pœnam negat obtinere *ad Fibig. pag. 1201.*

GERVS *El. p.* 144. (a) Vbi is, qui in possessione turbatur, præceptum inhibitiuum sibi expetit, vi cuius aduersarius sub pœna triginta aureorum (Gold=Gülden) (b) iubetur, aut statim a turbatione desistere, atque paritionem in termino proximo docere,

† ORD. PROC. MAGD. REC. c. 4. §. 3.

aut iustificare, i. e. se non pro turbatore, sed possessore habendum esse, in proximo termino probare.

§. III.

Monitorium. Antequam inhibitio decernatur, plerumque *monitorium præmittitur*

† ORD. PROC. MAGD. c. 4. §. 6.

[nisi periculum sit in mora aut de turbatione liquido constet] cui & *Excitatorium.* quandoque *excitatorium* additur (a), neque *in* quibusuis *causis* inhibitorio pro-

2. (a) in Cancellaria Regia non æque teste BERG. *Suppl. Tom. I. pag. 47.*

(b) in Curia Lipsiensi quadraginta aureorum. vid. MENCK. *Diss. I. §. 44.*

3. (a) Vid. SVENDEND. *ad Fibig. p. 1226.* vbi formulas exhibet.

processui locus est, sed tantum inhibitiuis, quas commemorat CARPZOVIVS *in Differt. de Inhibitionibus*, add. BERGERVS *in El. Proc. Possess.* & D. MENCKEN *in Disp. Processuali I. §. 46.*

§. IV.

Ipsi etiam præcepto inhibitiuo *clausula iustificatoria* inseritur; vnde qui in possessione constitutus est, eam derelinquere non tenetur. Sed *& mandatum Principis excipi* nominatim solet (a), quo si quis nititur, inhibitionibus Curiarum Prouincialium morem gerere non obstringitur. *Clausula iustificatoria.* *Mandatum Principis exceptum.*

§. V.

Si quis in termino neque paritionem doceat, neque iustificet, *inhibitio confirmatur.* (a) Huius sententiæ is *Inhibitionis confirmatio.*

T 2 effe-

4. (a) Quod de inhibitionibus Curiæ Prouincialis Lipsiensis testatur MENCKEN *d. §. 46.* Sed & si hæc clausula non adiiciatur, [vt fere omitti solet in Inhibitionibus, quæ decernuntur a Curia Prouinciali Vitembergensi] tacite tamen subintelligitur.

† ORD. PR. MAGD. c. 4. §. 1. REC. §. 3.

5. (a) Siue plane non compareat inhibitus, siue

effectus est, vt & in possessorio *causa cadat*, & *mulctam* præcepto inhibitiuo expressam iudici *præstare teneatur*.

† ORD. PROC. MAGD. c. 4. §. 6.

Hæc tamen exigi nequit, si inhibitus possessorium ordinarium aut petitorium instituat, nisi in hoc etiam succumbat.

§. VI.

Inhibitionis cessatio post paritionem,

Si paritionem doceat (a) *inhibitio cassatur*, inhibitus tamen in expensas condemnatur.

§. VII.

& Iustificationem.

Contra *si iustificet*, non modo cassatur

siue officio suo non satisfaciat. Nec liberat eum, si paruerit præcepto, nisi paritionem doceat in termino. Atque hanc etiam is docere tenetur, qui facere aliquid prohibitus fuit, e. g. daß er nicht fortfahren solle. Quamuis enim alias negantis non sit probare, hoc tamen casu hac generali præsumtione a multa inhibitionis se liberare nequit. ita *Curia Prouincialis anno 1712 Term. Quasimodogen.*

6. (a) e. g. per attestatum iudiciale, aut rotulum testium.

satur (a) inhibitio, sed & ipse ab expensis liberatur, immo in possessione sua contra impetrantem defenditur.

§. VIII.

Si per iustificationem inhibiti *causa fiat dubia*, nec quis pro possessore habendus sit, satis constet, inhibitio in vim simplicis citationis resoluitur, ac causa deinceps *processu summario* in specie sic dicto, non inhibitiuo, pertractatur. *Inhib. resolutio in vim simpl. citationis.*

† *Iure Magd. possessio dubia arbitrio iudicis interim sequestrari debet.* ORD. PROC. REC. cap. 18. §. 9.

§. IX.

In processu vtroque etiam *vnus testis iuratus* plene *probat*, scilicet ad eum effectum, vt, qui testem produxit, in possessione defendi (a) possit; *Testes.*

 im-

7. (a) perinde si, qui inhibitionem impetrauit, non compareat, inhibitio cassatur. BERGERVS *El. p. 145.* MENCKEN *§. 48.*

9. (a) Iustificatio quoque ab inhibito per vnum testem fieri potest, atque si is de inhibiti possessione deponat, inhibitio cassatur. MENCKEN. *d. l. §. 49.*

immo & *iniurati duo*, ſed eo demum caſu, ſi metuendum periculum cauſæ deciſionem iubeat maturari. DECISIO ELECTORAL. I.

§. X.

Interrogatoria. Cumque hic ſoli iudici fides fiat, *interrogatorio non admittuntur*.

† ORD. PR. MAGD. cap. 18. §. 6. *ne quidem vice remonſtrationis oblata* ORD. REC. §. 8. *nec probationum diſputationes in ſcriptis* ib.

Remonſtratio. Immo *nec remonſtratio* rei exſpectatur, niſi eam absque mora offerat, aut de ea ſibi reſeruanda proteſtetur (a).

§. XI.

Rotuli Notariorum. Admittuntur etiam in hoc proceſſu *rotuli notariorum*, MENCKEN. d. §. 48. qui alias nec in proceſſu ordinario nec in ſummario locum habent.

† ORD. PROC. MAGD. c. 17. §. 2.

§. XII.

Anticipatio demonſtrationis. Sæpiſſime huiusmodi atteſtationes ſtatim in primo termino exhibentur, cum *anticipari* poſſit in hoc Pro-

10. (a) huiusmodi tamen proteſtationes ne quidem ſemper attenduntur.

Proceſſu *demonſtratio*, vt cautelæ loco ſit aduerſarium præuenire. Si tamen id factum non fuerit, actori demonſtratio iniungitur, reſeruata, vt in aliis cauſis ſummariis, reo remonſtratione.

§. XIII.

Sed & ſuper poſſeſſione *iuramentum* deferri poteſt, ex ſententia Collegiorum Vitembergenſium; (a) Qua admiſſa facile reus impediet, ne ſtaſtim oblatis ab actore rotulis definitiue pronuncietur, puta, ſi ſuper compoſſeſſione aut ſimili circumſtantia actori iuramentum deferat, aut ſi afferat, teſtes non rite examinatos fuiſſe, & deſuper iuramenti delatione vtatur, quam admiſſam fuiſſe recordor in *Curia Prouinciali anno 1712. Term. Quaſimodogen.* *Iuramenti delatio.*

§. XIV.

A ſententia definitiua in poſſeſſorio *Remedia.*

13. (a) BERGERVS *El. Proc. Poſſeſſ. §. 31.* Atque huic ſententiæ nouiſſime etiam *ICti Lipſ.* acceſſerunt. *Scabini* autem Lipſ. iuramenti delationem non admittitunt teſte RIVINO *Tit. XXI. Ennunc. 34.*

rum suspensiorum inadmissabilitas. rio summarissimo lata *appellare non licet*, *nec leuteratio* contra eam admittitur, (a) sed pronunciatur: daß die eingewandte Appellation oder Leuterung nicht zulässlich. Vid. BERGERVS *Suppl. T. I. p. 327.*

† ORDIN. PROC. MAGD. c. 28. §. 6. ORD. REC. c. 42. §. 2. ORD. GEN. d. emend. re iudic. §. 39. *nisi quoad possessorium ordinarium praeiudicium per sententiam nascatur.* ORD. REC. c. 43. §. 3.

§. XV.

Casus excepti. Sed hoc ita demum obtinet, si (1.) in sententia *damnorum* & expensarum nulla sit facta *mentio* (a), [2.] si vna tan-

14. (a) Nota tamen (1) Inferiorem iudicem ne hoc quidem casu appellationem reiicere posse, sed teneri apostolis datis rem ad superiorem referre. (2) Restitutionem in integrum locum habere, si lata sit sententia contra minorem aut vniuersitatem, ita *Curia Prouincialis anno 1712. Term. Quasimodogeniti.* (3) *Lipsienses* Leuterationes & Appellationes sine discrimine admittere, RIVINVS *Tit. XXXV. En. 8.*

15. (a) Quo casu quaeritur, an separatim damna

tantum non si *vtraque pars* remedio suspensiuo vtatur.

CAP. VIII.

De

PROCESSV PROVOCATORIO.

§. I.

AGamus etiam paucis de Processu Prouocatorio. *Duplex* autem potissimum occurrit *remedium Prouocatorium*: alterum ex L. si contendat, alterum ex L. Diffamari. Quamuis vtriusque natura & indoles magis ex moribus, quam ex illis legibus sit repetenda. *Remedia prouocatoria.*

§. II.

Ex L. si contendat, *prouocat* is, qui exceptionibus se tutum esse existimat, aduersarium suum non ad agendum, sed *ad replicandum* (a) MEN- *Prouocatio ex L. si contendat.*

T 5 CREN

dam & expensæ peti possint? Et negatiua sententia potior videtur. In contrarium tamen responderunt *Scabini Vitembergenses anno 1711.*

2. (a) Vel: zur Einlassung auf die *Exceptiones*, quas si neget prouocatus, prouocans probare tenetur.

Eius incommodum, CKEN *Disp. II. th. 18.* actionem enim actori competere, qui prouocat concedere videtur: vnde satius est ex remedio *L. Diffamari* prouocare, quam huius legis remedio vti (b).

§. III.

Exceptiones in quibus non habet locum. Is tamen *prouocare nequit*, cuius exceptiones non sunt ita comparatæ, vt instituta actione principali opponi possint: vnde frustra *qui ex chirographo aut cambio debet*, creditorem suum prouocat, vt ad exceptiones illiquidas respondeat. Vid. *supra Cap. V. §. 6. lit. a.* BERGER. *El. Pr. Prou. §. 52.*

§. IV.

Forum. Fit hæc prouocatio *in foro prouocantis.* Cum enim is vices rei sustineat

(b) Cæterum in hoc remedio minus recte petit prouocans, prouocato perpetuum silentium imponi, nisi forte hanc petitionem ad replicam referre velis. Rectius ita: Daß Prouocanten seine Exceptiones wider Prouocantens Aussprüche bey Kräfften bleiben. BERGERVS *Oecon. p. 1193.* atque sub hac comminatione etiam contumax prouocatus ad replicandum compellendus est.

neat & excipiat, prouocatus ibi replicare tenetur, vbi actionem instituere poterat. Quod si tamen *duplici* foro gaudeat prouocans, in arbitrio prouocati est, vtrum, vbi prouocatus est, respondere, an in altero loco contra prouocantem agere velit. MENCKEN. *loc. cit.* §. 19.

§. V.

Prouocatio ex L. Diffamari fieri potest *coram quocunque iudice*, etiam incompetente, MENCKEN. §. 22. inque ea prouocans alterum ad agendum compelli, & ad perpetuum silentium condemnari postulat.

Prouocatio ex L. Diffamari.

§. VI.

Is, *qui* ex hac Lege *prouocat*

† *à cautione pro reconuentione & expensis immunis*. *ORD. PROC. MAGD. RECOGN.* c. 23. §. 3.

diffamationem aduersarii *demonstrare tenetur*, alias prouocatus ne citari quidem debet, (a) sufficit autem qualis-

Demonstratio diffamationis.

6. (a) Saltim Iur. Saxon. El. *O. P. S. Tit.* 1. §. *fin.* add. *Ordin. Camer. p.* 2. *t.* 25.

† *Conf.* ORD. PROC. MAGD. REC. c. 18. §. 10.

(b)

liscunque etiam minus plena (b) demonstratio, non tamen iurisiurandi delatio eius loco admittitur. RIVINVS *Tit. I. En. 20.* BERGERVS *Elect. Pr. Prou. th. 28.*

§. VII.

Possessor prouocationi non obnoxius.

Ad agendum *prouocari nequit qui possidet*, & possessione sua satis tutus est, cum is rei, non actoris vices, sustineat. RIVIN. *d. l. En. 24.*

§. VIII.

Fatale probandae diffamationis.

Si prouocatus diffamationem confiteatur, & actionem se instituere velle ostendat (a), *duplex terminus Saxonicus* ei concedi solet sub pœna perpetui silentii SCHWENDENDOERFFERVS *ad Fibig. p. 1562.* quamuis etiam vni-

(b) e. g. per vnum testem, aut per attestatum, per copiam Documenti vidimatam &c. BERG. *Proc. Prou. th. 26. seq.*

§. (a) Sed *si non compareat*, sub pœna perpetui silentii respondere iubetur. BERG. *l. c. §. 30.* Atque hæc comminatoria statim ferri potest, neque necesse est, vt prouocatus prima vice bey Straffe Ungehorsams sui officii admoneatur. BERG. §. 31.

vnicum terminum Saxonicum *sufficere* recte moneat. D. BERGER. *in El. Prou. Proc. th. 32.* & MENCKEN. §. 28.

† *Iure Magdeburgico mensis spatium sufficit.* *ORD. PR. REC.* c. 18. §. 20.

§. IX.

Non tamen tenetur (a) *prouocatus* actionem principalem instituere, in foro, vbi prouocatus est, aut ibi diffamationem probare, *Forum.*

† *Secus iure Magd.* ORD. PROC. REC. cap. 18. §. 10. c. 1. §. 25.

sed *prouocantem in foro competente* recte *conuenit.*

§. X.

Si quis sententiæ comminatoriæ non satisfaciat, tandem perpetuum ei *silentium* iniungitur, & in expensas etiam condemnatur. BERGERVS. *Suppl. Proc. Prou. p. 22.* *Sententia.*

§. XI.

Si prouocatus diffamationem neget, prouocanti eius demonstratio iniungitur, quamuis iam antea qualemcunque probationem anticipauerit: *Diffamationis negatio.*

9. [a] Potest tamen si velit. BERG. *El. Pr. Prou.* §. 22.

uerit: imo & prouocato remonſtratio nequit denegari. MENCK. *d. l. §. 26.*

CAP. IX.
DE
PROCESSV, QVI IN CONCVRSV CREDITORVM OBTINET.

§. I.

Concurſus initium. ORitur *Concurſus Creditorum,* (a) quoties aut plures creditores ab eodem debitore ſolutionem vrgent, atque inter ſe de prioritate contendunt, e. g. ſi arreſtum ſibi concedi petant, vel ne aliis creditoribus in ipſorum præiudicium ſoluatur, intercedant, aut ipſe debitor ſe non ſoluendo eſſe fateatur, & creditores poſtulet citari.

† quo

I. (a) De Concurſu Creditorum iuſti plurium Tractatus extant, & ORD. PR. SAX. *Tit. XLI. ſeqq. &ſque ad Tit. LI.* prolixe diſponit. Sed Claſſes & priuilegia Creditorum alibi rectius quam in principiis Proceſſus Iudiciarii exponuntur. Itaque pauciſſimis caput hoc de Proceſſu, qui in Concurſu Creditorum obtinet, abſoluere licebit.

† *quo casu tamen non audiendus, priusquam bonis edito inuentario facultatum & creditorum cesserit, & vna cum Aduocato iuramentum malitiæ præstiterit.* ORD. PR. MAGD. c. 49. §. 1.

§. II.

Citandi autem sunt *creditores*, de quibus constat, nominatim, RIVINVS *Tit. XLI. En. 25.* *Creditorum citatio.*

† ORD. PROC. MAGD. REC. *d. c. §1.*

cæteri edictaliter(a) in tribus diuersis iurisdictionibus, RESOL. GRAV. *de an. 1661. Grau. 10.* aut, vt vsus fori fert,

† & d. §. 1.

in tribus diuersis territoriis. Vid. BERG. *Elect. p. 1740.* (b).

§. III.

Si debitor bona *immobilia* possideat, *Immobilium subhastatio.*

2. (a) Debet autem hæc Citatio continere terminum Saxonicum triplicatum RIVINVS *Tit. IV. En. 45.*

(b) Aliud in feudis, vbi citatio affigitur in tribus ciuitatibus des engern und weitern Ausschusses. vid. BERG. *El. Discept. Forens. pag. 1182.* RIVIN. *Tit. IV. En. 42.*

deat, eorum *ſubhaſtatio* (a) ſuſcipitur, & plus licitanti ea adiudicantur, ſaluo iure primæ licitationis (b).

§. IV.

Liquidatio. Vbi creditores ius ſuum deduxerunt, iisdemque aut ipſe debitor, aut eius mandatarius, aut curator concurſus reſpondit, per *ſententiam locationis* *Sententia locationis.* determinatur, quo cuiuis ordine ſolui debeat. Conſtituuntur autem *tot claſſes, quot creditores*, qui *non pari iure* gaudent (a). *Claſſes creditorum.*

§. V.

Exceptiones illiquidæ. Si creditor debitum probet ex *inſtrumento gvarentigiato*, *non admittuntur* contra id *exceptiones illiquidæ*, ſed in reconuentionem reiiciuntur, ex ſententia quam nunc ple-

3. (a) Per quam hypothecæ & ſimilia iura extinguuntur, non æque ſeruitutes, nec der Auszug.
(b) De quibus ſingulis ad Digeſta. add. *Supr. L. I. C. 6. Sect. 3.*

4. (a) e. g. ſinguli hypothecarii ſeparatim locantur, ſi vna hypotheca ſit antiquior altera.

pleraque Collegia Saxonica sequuntur. BERGERVS *El. p. 192.* (a)

§. VI.

Curator, vt dixi, singulis creditoribus respondet, *potest* tamen vnus *creditor contra alterum excipere*, si ei præferri cupiat. *Exceptiones creditorum contra se inuicem.*

§. VII.

Expensæ concursus *ex massa* eius *præstantur* & *primo loco* quidem: *Expensæ concursus.*

† *Solis tamen illis, qui ex concursu solutionem impetrant, pro rata accepti imputandæ ac deducendæ, quoties omnibus creditoribus massa bonorum non sufficit.* ORD. PR. MAGD. c. 49. §. 7.

quod intelligendum de iis, quæ ante sententiam designationis præstandæ sunt; nam postea ipsi creditores pro rata [so viel ein ieder verursachet] eas soluere tenentur. Cætera eodem modo, vt in aliis causis, *Reliquum Processus* pro

U

§. (a) Aequius autem omnino esse videtur in hoc vniuersali iudicio etiam illiquidas exceptiones attendere, earundemque demonstrationem statim curatori litis permittere, ob difficultatem reconuentionis & præiudicium creditorum.

pro cuiuscunque actionis natura & indole expediuntur.

Processus Magdeb.

† *Iure Magd. summarie procedendum & constituendi quatuor termini peremtorii IV. aut. VI. septimanarum (in concursibus minoris momenti coram inferiore iudice motis I. aut II.* ORD. PR. REC. cap. 49. §. 3.) *a die notitiae. In primo creditores ius suum demonstrant ac documenta producunt sub poena praeclusi. In altero debitor aut curator sub poena recogniti & confessi recognoscit, exceptionesque sub poena amissionis demonstrat. In III. creditores replicant, in IV. curator duplicat, vtrumque sub poena praeclusi. Tum acta sine vlterioribus positionibus iurotulantur ac transmittuntur. Citatio vero ad omnes hos actus simul & semel fit peremtora.* ORD. PR. MAGD. c. 48. §. 5.

CAP. X.

De PROCESSU CRIMINALI.

§. I.

Processus criminalis.

DE *Processu criminali* ex instituto egerunt BRVNNEMANNVS, LVDOVICI aliique plures. Nos hic summa tantum eius capita veluti coronidis loco exhibemus.

§. II.

§. II.

Est autem *processus criminalis* alius *accusatorius*, alius *inquisitorius*. Accusatorius vel *in specie* talis, vel *bannitorius*: ille extra Saxoniam. *Accusatorius.*

† v. Ord. Pr. Magd. Rec. c. 50. §. 1. 2. magis, quam apud nos in vsu est, ab accusatorio tamen iuris Romani non parum differt. Vid. Carpzovius *Prax criminal. qu. 106.* Mencken *Disp. II §. 3. seqq.* Accusatoris partes plerumque *aduocatus fisci* sustinet, qui libellum accusatorium edit, & post responsionem rei, delicti commissi probationem suscipit, & exceptiones accusati elidere conatur, (a) vbi tamen vltima positio semper accusato relinqui debet.

§. III.

De *processu bannitorio*, qui in banno *Imperii* obseruatur, agere, non est instituti nostri. vid. Blumius *Proc. Cam. t. 29. n. 87. seqq.* Mencken. *d. l. §. 5. ibique cit.* In bannitorio *iuris Saxonici*, *Bannitorius imperii.*

U 2 † *cui*

2. (a) conf. omnino MENCEN *loc. cit. §. 4. seq.* & BERG. *Oec. p. 1194. seqq.*

† ORDIN. PR. MAGD. RER. c. 51.

† *cui non nisi in casu iam dictati vltimi supplicii locum relinquit* ORDIN. PROC. MAGD. REC. *c. 50. §. 13. add. c. 51. §. 7.*

ita proceditur: vt constituto accusatore reus per Edictalem Citationem in tribus diuersis territoriis affigendam in ius vocetur, contumax primo in legitima *impedimenta*, dein in *bannum inferius* declaretur: postea annuum spatium reo indulgetur, quo elapso, si in contumacia persistat, iterum in legitima impedimenta, & tandem in bannum *superius* declaratur. (a) Vtrum autem ita condemnatus postea statim *vltimo supplicio* tradi possit; de eo non immerito dubito, quamuis id affirmare videantur D. MENCKEN §. 8. & BERGER. *Oecon. p. 1197.* cum ex DECISIONE LXXVII. ad quam provocant, id omnino colligi nequeat. (b) Cæterum de modo se liberandi a banno Vid.

3. (a) ex hoc banno prouinciali si illud vltra vnius anni spatium perduret, bannum imperiale fieri scribit GIOVANNI *Serm. Pr. L. III. c. 4. n. 27.*

(a) hæc enim tantum quodam modo auf ge-

Vid. BEYERVS *de Guarand. in Epistola, ibique* MVLLERVS. Add. MENCKEN §.8.

§. IV.

Inquisitio vel *generalis* vel *specialis est.* (a) In criminibus *leuioribus reus* non incarceratur, sed tantum aut summarie, aut ad articulos examinatur. (b) Dico autem leuiora, quorum pœna vix ad relegationem temporalem, aut certe non vltra extendi potest. *Inquisitio in delictis leuioribus*

§. V.

Contra *si* & grauia adsint *indicia* *in grauioribus*

wisse maasse, eum pro confesso & conuicto haberi debere constituit. Vnde non dubito, quin hæc sola ficta confessio ad supplicium vltimum infligendum haud sufficiat, imo ipse MENCKEN *d. l.* defensiones banniti admittere videtur.

4. (a) Illa, qua Iudex in genere an, & a quo delictum sit commissum, hæc vbi iam contra certam personam ob indicia sufficientia
† *non depositionem testium iniuratam regulariter.* *ORD. PROC. MAGD. REC.* c. 50. §. 3.
inquirit.

(b) Quoties ad relegationem perueniri potest, etiam temporalem, ad articulos responsio exigi solet.

& delictum graue, quod capitali aut corporis afflictiua pœna, vel ſaltim relegatione perpetua coercetur, *Incarceratio.* *inculpatus*, qui *præſens* eſt, ſtatim cuſtodiæ traditur.

† *excepto poſſeſſore immobilium ac perſona in dignitate vel officio honoratiori conſtituta, niſi crimen vltimum ſupplicium mereatur. ORD. PROG. MAGD. REC. c50. §. 5. Contra de fuga ſuſpectum incarcerare licet, etiamſi adhuc dubium ſit, vtrum ſpeciali inquiſitioni locus ſit. ORDIN. PROC. VET.* d.c. §. 8. *ORD. POLIT.* c. 60. §. 34.

quamuis eo caſu, quo pœna criminis vltra relegationem perpetuam extendi nequit, reus fecile præſtita cautione pecuniaria dimittatur.

§. VI.

Inquiſitio contra abſentem. Abſentem & *fugitiuum iudex perſequitur* literis incarcerationis patentibus, **mit Steck-Brieffen**, ſi ne ſic quidem deprehendi poſſit, *edictaliter* ad reſpondendum ſub pœna confeſſi & conuicti (a) citatur (b) aut

6. (a) quæ citatio integrum ſpatium Saxon. continere debet, quod etiam concedendum eſt

aut ei petenti saluus conductus conceditur; vi cuius eo vsque ea carcere liberatur, donec aut pœna aut tortura per sententiam ei decreta fuerit, **bis was peinliches wider ihn erkannt worden.**

§. VII.

Defensio pro auertenda inquisitione nemini facile deneganda est, nisi vrgentissimis indiciis oneretur; *Defensio pro auertenda inquis.*

† *Iure Magd. ne tum quidem, nisi saltem aliquas circumstantias neget, aut quædam ad mitigandam pœnam facientia alleget.* ORD. PROC. REC. c. 50. §. 2. ORD. POLIT. c. 60. §. 5.

imo iterum & sæpius etiam concedi potest.

§. VIII.

Si reus delictum *confiteatur*, statim per sentiam JCtorum pœna ei sta- *Modus procedendi confitentem,*

est reo præsenti, si contumax ad articulos inquisitionales aespondere recuset. Vid. BERG. *Oecon. p. 1199. not. 4.*

(b) Tandemque pro confesso & conuicto habetur, quæ fictio tamen ad irrogandam pœnam capitalem non sufficit, vt torturæ facilius subiiciatur inquisitus.

ſtatuitur; vbi tamen *defenſiones ei* permittuntur pœnæ auertendæ vel minuendæ cauſa.

contra negantem

§. IX.

Sin neget, indicia quæ ipſum vrgent, exponuntur, & teſtes præuio iuramento

† *quod præſente inquiſito præſtandum*, ORD. POLIT. MAGD. c. 60. §. 6. ORD. PR. REC. c. 50. §. 4. *ſuper articulis atque interrogatoriis ab ipſo dandis* d. cap. 54. §. 4.

examinantur, & cum ipſo, vt loquimur, confrontantur, atque poſt iterum, vel ſi conuictus ſit, pœna ei dictatur, vel ſi nondum plene probatum crimen ſit, aut *purgatorium* ipſi iniungitur, aut *tortura* contra eum decernitur.

Defenſio

§. X.

Antequam tamen acta transmittantur, *defenſio*

† *in qua etiam rotuli Notariorum admittuntur.* ORD. PROC. MAGD. c. 17. §. 2.

reo, qui eam ſibi concedi poſtulat,

† *Iure Pruſſico, qui vltro oblatæ non renunciat, quod in delictis vltimo ſupplicio dignis ne quidem licet*, ORDIN. GEN. d. emend. re iudic. §. 57.

per-

permitti debet, immo & postea † ORD. PROC. MAGD. C. 50. §. 16. siue pro declinando purgatorio, siue pro auertenda tortura semel atque iterum & quandoque sæpius, defensio ipsi indulgetur.

† *imo a iudice eo nomine ex officio admonendus etiam est ante sententiæ executionem.* ORD. POLIT. MAGD. c. 62. §. 1. *In Processibus fiscalibus saltem semel, cum mulcta non excedit 50. th. alias bis conceditur.* ORDIN. PROC. RECOGN. cap. 50. §. 7. *Appellatio vero in criminalibus non admittitur, sed supplicatio.* ORDIN. PR. REC. cap. 43. §. 11.

§. XI.

Juramento purgatorio præstito *absoluitur* reus etiam ab expensis, nisi ipse culpa saltem sua inquisitioni causam dederit, aut factum aliquod confiteatur, quod animadversione dignum sit; sumtus tamen defensionis absque discrimine præstare tenetur. *Absolutio post purgatorium.*

§. XII.

De gradibus torturæ, deque ratione, qua procedatur aduersus inquisitum, qui aut respondere detrectat, aut confessionem reuocat, ad Dige- *post Torturam.*

sta diximus; hic tantum addimus, eum, qui per torturam innocentiam suam obtinuit, licet inquisitioni causam dederit, ab expensis tamen immunem esse (a) modo non supersit factum illicitum, de quo conuictus aut quod confessus sit: hoc enim casu non ambigendum est, quin ad expensas præstandas condemnari possit (b)

§. XIII.

Conclusio.

Atque hæc quidem sufficiant pro instituti ratione (a), qvæ plenius singula persequi non permisit.

12. (a) modo excipias (1) sumtus alimentorum, (2) in defensionem factos. Vid. BERGERVS *El. Iur. Crim. p. 350.*

(b) Quod eo vulgo extendunt, vt cui plurima crimina obiecta fuerint, si vnum tantum confiteatur, omnes inquisitionis sumtus persoluere cogatur.

13. (a) quanta celeritate olim apud Germanos causæ Criminales peractæ fuerint, ex WECKII *Chron. Dresd. p. 482. seq.* & MVLLERI *Annal ad ann. 1470.* apparet.

APPEN-

APPENDIX

J. E. R.

AD

VIRUM AMPLISSIMVM

A. L. O.

DE

LITIVM AMBAGIBVS
IN FORO SAXONICO
RECIDENDIS.

DISSERTATIO EPISTOLICA

§. I.

Antiqua satis & iusta querela est, quam de diuturnitate litium & difficultate ius suum in iudicio persequendi mouerunt olim haud pauci, & quotidie miseri repetunt clientes, dum anxie dubium exspectant causae euentum, plerumque iis etiam infelicem, qui post longas moras & svmtus maximos inanem victoriam reportant. *Diuturnitas litium.*

§. II. Huic calamitati, qua grauissime Reipublicae plurimae laborant, *Votum commune remedii.*

Aa

rant, remedium aliquando afferri cupiunt legislatores, desiderat populus, & nemo bonus, nisi quem rei difficultas a votis irritis deterret, non serio exoptat.

Emendationis difficultas, §. III. Neque vero diffiteor, adeo inveteratum esse hoc malum, tantasque iam dudum accepisse vires, ut vix certo sibi quisquam possit meliora fata polliceri, non tamen *possibilitas.* adeo desperatam esse hanc causam existimo, ut de tollendis aut minuendis saltem his molestiis frustra sit cogitare, praesertim cum iam nouissima optimorum Principum & nostri potissimum Regis potentissimi mandata, iudiciorumque quorundam ordinationes, & virorum celeberrimorum consilia expeditam ostendant viam emergendi ex his difficultatibus, ut ad medelam morbi nihil deesse videatur, quam ut propositis remediis utamur.

Excusatio auctoris. §. IV. Quae cum te non lateant, Vir Amplissime, miratus equidem fui, cur meam hoc de argumento exposceres sententiam, quem meliora

liora dare posse satis scio, quam a me expectare. Parui tamen auctoritati Tuae, eoque lubentius parui, quo certius si non alium, hunc saltem operae meae fructum promittere poteram, tibi ut ea occasionem praestaret, accuratius discutiendi singula, & pro felicitate ingenii ac vi iudicii, qua polles, me rectiora docendi.

Triplex modus medendi.

§. V. Quemadmodum vero, qui libello exhibito non satis feliciter clientis sui causam proposuerunt, Patroni nunc remissa priore actione aliam instituere, nunc immutare libellum aut ea tantum, quae minus recte expressa fuerant, emendare solent: ita triplici ratione illi, quod nos premit, malo occurri posse existimo, si aut prorsus tollatur recepta huc usque procedendi ratio, aut immutetur insigniter, aut servato antiquo ordine ea tantum, quæ moras nectendi causam præstent, resecentur.

Medela I. Abrogatio processuum omni-

§. VI. Grauissimas etiam causas intra paucas dies aut horas expediri posse,

bus caussis intra paucos dies finiendis. posse, gentium, quibus olim illa in litibus brevitas placuit, hodieque placet, exempla euincunt, quæ si sequi velimus, nulli unquam supererit de tarditate finalis sententiæ querendi causa.

Ejus periculum. §. VII. Sed medendi illa ratio suis incommodis non destituitur, & ad illa remediorum genera pertinet, quae non nisi conclamatis rebus, ubi alia eluctandi ratio non superest, adhiberi solent. Neque enim sine incommodo & irreparabili sæpius litigantium damno intra tam breve tempus tam magnæ causæ deciduntur, & periculi plenum est, eodem momento fere finire litem & inchoare. Jam nisi insignem optimorum, prudentissimorum honestissimorumque Judicum copiam, consummatissimosque Patronos praestruas litesq; omnes rite præparatas & instructas, non poterit non is, de cuius corio agitur, Cliens, aut Judicis, aut Advocati culpa nunc in optima causa cadere, nunc pessimam obtinere.

§. VIII.

§. VIII. Quae mala si cum iis, quæ nunc patimur, comparentur, non deerunt equidem, qui strenue mori, i. e. unius sententiae accelerato judicio succumbere malint, quam post longas fatalium & terminorum ambages veluti post paroxismos plurimos deficere ac exanimari; plerique tamen credo diutius saltem spirare & sperare optabunt, quam tam forti remedio praesentem aut salutem aut interitum debere. Taceo, Rerumpublicarum, Jurisdictionum Judiciorumque rationes vix permittere, ut absque incommodis tanta rerum fieri possit permutatio. Taceo etiam Advocatorum scribarumque iam ita apud nos excrevisse numerum, ut serio omnino cogitandum sit, qua ratione sublato antiquo procedendi genere tot viris bonis prospiciatur, ne fame pereant, qui ex honesto munere amplissimos adhuc reditus perceperunt. *Incommoda alia.*

§. IX. Quod si ergo abolere prorsus receptas litigandi rationes, in ea- *Medela II. Immutatio.*

rumque locum tam diversum tamque expeditum agendi genus substituere displiceat; immutari saltim admodum ac certis cancellis eas includi non adeo difficile, opinor, fuerit, ut intra annum ad summum spatium quaevis etiam gravissima causa finiatur. Quod equidem absque negotio putem posse obtineri, si non nisi bene instructae & elaboratae causae in iudicium deducantur, atque interlocutionum ambages & terminorum multitudo evitentur.

Nova ratio lites intra annum aut biennium finiendi.

§. X. Itaque si libellus reiiciatur, nisi statim aut iuramenti delatio, aut articuli probatorii cum testium nominibus & documentorum copiis ei subiiciantur, (a) si reo postea ad re-

(a) Id vero quis fieri posse neget, cum integrum actori sit, non instituere actionem, nisi eam instruxerit antea & satis praeparauerit? Sed iustus praescriptionis imminentis metus festinationem aliquando imperat, ut vix libellus intra constituta tempora offerri possit. Ei vero rei facile fuit occurrere,

respondendum excipiendumque, ad exhibenda item interrogatoria & articulos reprobatoriales offerendos Termini Saxonici aut duorum etiam mensium spatium indulgeatur, replicans articulos, si quos velit, elisivos & ad reprobatoriales articulos interrogatoria intra mensem addere, & reus duplicans concludere in causa iubeatur, post iudex, prout res postulat, testes examinet, atque ad documentorum diffessiones partes admittat, tandemque definitivam statim ferat sententiam, adversus quam nonnisi unum aut alterum remedium liceat interponere; non equidem ambigendum fuerat, facilius lites finiri atque anni aut biennii spatium quibuscunque & quam maxime arduis etiam causis sufficere posse.

§. XI. Neque tamen diffiteor, fore non paucos, quibus illa quoque pro- *Dubia circa illam.*

rere, si protestatione interposita interrumpere praescriptionem ei liceat, qui iam in eo se esse profitetur, ut actionem contra reum instituendam adornet.

procedendi ratio improbetur, qui regerant, non posse tam arctis spatiis spem omnem occasionemque sua iura deducendi includi, dilationes petendas esse saepius, si documenta quis non possideat, neque impetrare a tertio possit; denique super fide & recognitione documentorum, super delatione & relatione iuramenti necessarias esse sententias interlocutorias, neque uni tantum soli causae Advocatum se addicere posse, caeteras tantisper negligere, id vero necessarium omnino fore, si intra tam breve spatium omnia causae momenta recte debeant expendi & exponi.

Medela III Celeritatis promotio & ambagũ remotio.

§. XII. Quibus etsi dubiis occurri singulis & obviam iri posse existimem, tamen cum multa obstent alia, quae vix sperare iubeant tam insignem legum abrogationem, superest, ut videamus, annon retenta tantisper illa, qua huc usque usi sumus, procedendi ratione, sine tanta iurium immutatione contrahi & minui processuum possint polixitates.

§. XIII.

§. XIII. Eamus paulisper per singulas litium progressiones, ac quid potissimum tolli possit, quid coarctari & restringi expediat, summatim indicemus potius quam prolixe exponamus. *Ratio dicendorum.*

§. XIV. Concordiam tentare in ipso iudicii limine iudicis officio incumbit, neque dubium est, litigantis in causis aut levioribus aut valde dubiis saepius bonis consiliis relicturos esse locum, si serio iudices id agerent, partibusque praesentibus difficultatem causae, fataque ac taedia litium exponerent, & componendi litem conditiones commendarent. Nunc dum alii vix obiter & solennitatis veluti causa id agunt, alii cum damno etiam suo coniunctum esse credunt, non est mirandum omnino, tam raro impetrari, quae non rite tentatur, concordiam, partesque fere declinare inanem terminum, nec nisi per Procuratores eosdemque transigendi potestate nequidem instructos com- *Nexus I. Compositionis amicabilis neglectus.*

parere, cum frustra se comparituras credunt.

Industria Regiminis in ea promouenda.

§. XV. Est ea gloria summo inter Saxones Regimini Regio cum nostro communis, quod cum tot caussis unum provideat, tamen nunquam desinat, serio & sedulo amicabiles, ut loquimur, compositiones urgere. Intra breve temporis spatium bene multas novimus lites in ipso principio suffocatas, quæ in infinitum duraturæ erant, si coram alio iudice fuissent motae.

Maior quam aliorum iudiciorum.

§. XVI. Hinc partes videas avide ad hoc tribunal confugere & omissa etiam prima, qua uti poterant, instantia, ad id contendere, & audientiam, ut vocant, sibi exorare, ut vel interposita appellatione occasionem inveniant, de lite auctoritate summorum Virorum transigendi, cum contra in aliis iudiciis, etiam ubi ex instituto ad concordiam citantur partes, plerumque solemnes tantum excipiendi formulæ recitari, & post qualescunque de concordia admonitiones partes ad procedendum

dum soleant ablegari, qui nullum alium fructum ex huiusmodi termino referant, quam ut consuetas sportulas procuratoribus & ad concordiam constitutis Patronis & actuariis persolvant.

§. XVII. Citationes non debere expediri antequam guaranda (b) & pro reconventione cautio praestita, atque legitimatio sufficiens exhibita fuerit, publica lege cautum est, sed optimam constitutionem omnes fere iudices negligunt, nescio utrum incuria, an data quandoque etiam opera, quod satius putent esse, per unum alterumve terminum partes de his altercari, neque occasionem sportulas acquirendi omittendam censeant. Actum itaque puto erit de hac lege, nisi mulcta constituatur in negligentem iudicem

Naevus 2. Intermissa exactio guarandae, cautionis & legitimationis ante citationem.

Remedium: mulcta negligentis iudicis.

(b) Sed guaranda plane carere poteramus, si libelli oblationi tribuas eundem, quem illa praestat, effectum, quem fere ei tribuunt leges, quae guarandam volunt, antequam citatio decernatur, expediri.

çem, ab eoque çitra spem veniae exigatur.

Naevus 3. Incuria iudicis in aliis. *Remedium* Idem.

§. XIIX. Qua & illi omnino digni esse videntur, qui libellum manifesta ineptitudine laborantem non ex officio reiiciunt, qui ad nimis arctum terminum contra praescripta legum partes in ius vocant aut circa insinuationum registraturas suo non rite officio defunguntur.

Naevus 4. Terminorum amplitudo. *Remedium:* coarctatio poena adiecta.

§. XIX. Citationum spatia coarctari in levioribus negotiis in primis, & si pars utraque praesens sit, forte expediret; gravioribus in caussis etiam integrum terminum Saxonicum reo concedi non adeo iniquum foret, modo prima statim citatio comparendi & respondendi necessitatem sub poena confessi & conuicti iniungeret; quod mercatorii Judicii Lips. ordinatio, ni fallor, jubet. Neque dura hujusmodi constitutio cuiquam videri potest, qui cogitet, eo quoque, quo utimur, iure ob contumaciam in primo termino admissam causa cadere, qui legitima impedimenta probare

bare nequit, si actor eum ad illa probanda petierit condemnari.

§. XX. Fateor tamen, eandem poenam non facile extendendam ad eos esse, qui non rite sint litem contestati, ne ob omissam aut non congrue ad unum comma factam responsionem ex nimia subtilitate per solam Advocati interdum alias satis industrii negligentiam cliens succumbat. Quin imo si a legibus latis recedas, generalis negatio litis contestationis rationem omnino habere poterat, & quid impedit, quo minus in dubio quis negasse censeatur ea, ad quae minus commode respondit?

Naevus 5. Vitiosa litis contestatio.

Remedium: admissio eius instar negativae.

§. XXI. Sunt, qui suadent, eum qui litem negatiue contestetur, amissione exceptionum mulctari. Jure, quod constitutum est, poena haec non est definita, sed & quo minus ea sanciatur, non pauca mihi, quod pace eorum, qui dissentiunt, dixerim, dissuadere videntur. Si par conditio rei foret, qui affirmat, & qui

Naevus 6. Negativa L.C. cuius, ob *Remedii*, amissionis exceptionum,

qui negat, postulari forte poterat a reo ingenua confessio, etiam ubi exceptionibus ille satis tutus est: nunc cum qui litem affirmative contestatur & excipit, actoris partes in se suscipiat, iura & privilegia reorum in adversarium transferat, nescio, annon perdidisse, si non-prodidisse causam censeri possit, qui in adeo iniqua conditione clientem suum constituit. Quid vero interest, utrum qui justam causam habet, ob exceptiones opposita vincat, an actore non probante absolvatur? Accedit, quod saepius bona fide quis neget, quae aut ignorat ita se, aut credit, aliter se habere; quod alii quae non temere negaruut, animi quadam religione & magnitudine dare actori deinceps, quam iusjurandum praestare malint, Hos vero omnes exceptionum iactura coërcere, innocentes est & innoxios punire. Sin dolum requiras, ut pœnae inficiationis locus sit, probatio doli difficilis diverticula & novas litium ambages pariet, satius ut forte

iniquitatem.

forte sit, in ea, qua utimur legum dispositione nos acquiescere. tolerantia suadetur.

§. XXII. Exceptionibus declinatoriis & dilatoriis eventualem litis contestationem annecti debere, jam legibus judiciariis cautum est; sed fas erat dilatorias plane non attendere, si non sint liquidæ in continenti. Quo enim maiore cum temeritate eæ sæpius obiiciuntur, eo minus occasio relinquenda erat illis, qui moras nectere cupiunt, per probationes solennes & reprobationes exceptionis dilatoriae processum remorandi. *Næbus 7.* Mora e declinatoriis & dilatoriis exceptionibus. *Remedium:* reiectio illiquidarũ.

§. XXIII. Qua de causa nescio an non satius fuerit de spolio exceptioni plane eam, quam habet, vim denegare, neque permittere amplius, ut ea obiecta quis in quacunque litis parte illudere adversario & retardare festinantem possit. *Næbus 8.* Anomalia exceptionis spolii. *Remedium:* abrogatio.

§. XXIV. Maxima circa probationes contingit mora, dum inchoantur, dum ducuntur, dum peraguntur, non unus sed plures sæpius anni abeunt. Tres dilationes & quar- *Næbus 9.* Dilationes probationum.

quarta etiam prævio jurejurando, quod & ipsum non raro judices exigere negligunt, conceduntur actori, antequam articulos ille probatorios offerat, quos intra primum terminum sine spe dilationis exhibere compellendus erat, qui antequam litem moveret, iam tum de probandi mediis serio debuit cogitare.

Remedium a) Abrogatio quoad articulos probatorios. b) coarctatio quoad elisivos.

§. XXV. Soli, qui ad replicas elidendas pertinent, articuli plus fauoris merentur, ad quos addendos si una dilatio ei concedatur, aut prævia solemnitate legali altera, non equidem de angustia dati spatii iure quis conqueri posse videbitur. Nunc dum cognitio causae, quæ dilationes præcedere debebat, satis frigide a pluribus instituitur, iusiurandum ei, qui quartam petit, non semper iniungitur, & quinta etiam ac ulterior iis, qui restitutionis in integrum beneficio gaudent, indulgetur, antequam articuli porrigantur, elabitur sæpius tempus, quod finiendis civilibus caussis olim satis omnino longum Justinianus constituerat.

§. XXVI.

§. XXVI. Simulac articuli oblati sunt, Judex productioni terminum statuit, & recte facit, si sine mora statuat. Solent autem sæpius non comparere testes, ut non abs re fuerit, statim eos sub multa 10. vel 20. thalerorum vocari, cum pœnam hanc non incurrat, qui aut compareat, aut iustam non comparendi caussam habeat, cæteri etiam, qui primo temere emanent, ea non sunt indigni.

Nævus 10. Mora testium.

Remedium: mulcta.

§. XXVII. Remorantur post haec in ipso productionis termino cursum litium disceptationes de testium habilitate articulorumque & interrogatoriorum ineptitudine, quæ si non tolli omnino, minui tamen poterunt, si iudex ex officio testes plane non idoneos reiiciat, articulos & interrogationes ineptas & illicitas non admittat, neque de his disceptandi & iudicis boni arbitrium impugnandi facultas concedatur, nisi quis in casum, si succubuerit, multam 5. vel 10. thal. deponere sit

Nævus 11. disceptationes de admissibilitate testium artic. & interrogatoriorum.

Remedium: iudicis officium.

paratus, ſumtusque ſententiæ ſolus præſtare velit.

Nævus 12. Multitudo ſententiarum ſuper recognitione documentorum. *Remedium:* abrogatio.

§. XXIIX. Jam quod ad recognitionem documentorum attinet, non opus puto erat tot ſententiis comminatoriis, aut interlocutoriis ſuper recognoſcibilitate documentorum, ſi omnia documenta abſque prævia comminatione pro recognitis habeantur, quæ quis in termino productionis nequeat diffiteri, contentionesque ſuper valore eorum differantur **auf das Verfahren über Beweiß und Gegen-Beweiß**, quo quidem admiſſo perinde partes puto ſumtibus parcere poterunt, qui pro ſententiis declaratoriis, **daß die** Documenta **zur Nothdurfft** recognoſciret, ſolvuntur.

Nævus 13. Mora edēdi inſtrumenta. *Remedium:* pœna.

§. XXIX. Editio documentorum plus moræ facit, ſed minus faciet, ſi 1) quoties ab adverſa parte petitur editio, ſtatim ſub pœna editi aut ſimili comminatione illa impetretur, tertius vero ſub mulcta, quoties iure ab eo poſtulatur editio, edere inſtrumenta iubeatur.

§. XXX.

§. XXX. Hæc perinde in reprobatione locum habent, cuius fatale statim currere poterat a die termini ad productionem testium vel documentorum constituti, sine citatione prævia zum Verfahren, etiamsi documenta nondum sint recognita, aut probatio nondum absoluta.

Nævus 14. Reprobationis tarditas. *Remedium:* præter dicta fatalis coarctatio.

§. XXXI. Juramenti delatio in ipso libello non demum in termino fieri debebat, sed hic lege nova non est opus, cum per guaranda resolutiones gravaminum praestanda sit, priusquam citatio conficiatur, præstita autem illa iuramentum deferri amplius nequeat; quod si super articulis elisivis non nisi in ipsis articulis ea delatio permittatur, reusque in citatione sub pœna confessi & convicti respondere iubeatur, carebimus termino & sententiis, quibus die Einlassung auf das Vorbringen iniungitur.

Nævus 15. Mora iuramentum deferendi. *Remedium:* a) exactio tempestiva guarandæ, b) quoad articulos elisiuos coarctatio fatalium.

§. XXXII. Defensio conscientiæ per probationem plane non admittenda erat, nisi liquida ex liquidis documentis iisque saltim in ipso iuran-

Nævus 16. Defensio conscientiæ. *Remedium:* abrogatio

illiquidæ, & mulcta temeritatis. randi termino in originali exhibendis, mulcta etiam in eum constituta, qui temere defensionem & frustra moliatur. Solent enim plerumque huiusmodi probandi conatus irriti & inanes esse, neque causa apparet, cur alii iurare debeant, ne is, cui iuramentum delatum est, iurare cogatur. Romanis incognita fuit hæc conscientiæ defensio, & manifestæ turpitudinis ICtus ait esse, nec iurare velle, nec iuramentum referre.

Nævus 7. Mora ex citatione & oblatione ad iurandum. *Remedium:* Citatio ex officio, & fatalium mutatio.

§. XXXIII. Ita vero multis carebimus ambagibus, si simulac per sententiam alicui iuramentum iniunctum sit, iudex ex officio terminum iurandi constituat, integrum tamen sit, in ipso iurandi termino conscientiam per documenta defendere, aut iuramentum deferenti. qui ob iuramentum calumniæ præstandum abesse nequit, referre; ita fatali etiam oblationis commode carebimus, cuius cur anticipatio prohibita sit, non equidem nostrum est diuinare.

§. XXXIV.

§. XXXIV. Venio ad disputationes attestationum. Semestre spatium, quod his tributum est, nimis diuturnum esse, etiamsi nulla unquam dilatio concederetur, nemo negabit. Sunt, qui aboleri eas plane optent, coarctari certe sine incommodo possunt, & intra mensis aut Sax. Termini spatium facile absolvi.

Nævus 18. Tardæ attestationũ disputationes.

Remedium: acceleratio.

§. XXXV. Supersunt gravissima maturandorum judiciorum impedimenta, Leuteratio & Appellatio. Quibus nisi limites ponantur, parum profuerit cætera coarctasse. Post septem sententias conformes nulla intermedia contraria, octava aliquando apud Saxones expectari potest, si quis à Magistratu Amtsassio ad præfectum, a præfecto ad curiam, a curia ad regimen appellet, & in singulis instantiis Leuteratione etiam utatur. Jam si alternis vicibus nunc mutetur prima, nunc confirmetur sententia, quod facile contingere potest, si super dubio iuris articulo nunc huc, nunc illuc acta transmittantur, vel coram eo-

Nævus 19. Abusus remediorum suspensivorum.

dem iudice decies & sæpius super eodem capite idem remedium interponi potest, usque dum illa, quam primum leuterandi satietas subit, pars provocet ad judicem superiorem. Neque enim leuteratio leuterationis dicitur, nisi quæ post duas conformes non intercedente alia latas tentatur. Sed & contra sententias interlocutorias & ob gravamina levissima iudices videas Leuterationes admittere, solicitos, ne si denegent hoc beneficium, causæ cognitio appellatione interposita ipsis subducatur.

Remedium quoad leuterationes a) abrogatio pluriũ una tantum admissa.

§. XXXVI. His inprimis diverticulis præcludenda via est, & usus beneficii, qui adimi omninò nequit, restringendus, ne in abusum vergat. Neque vero iniquum foret, Leuterationem coram eodem judice non nisi unam concedi uni, neque iterum ad eam admittere, qui jam semel in eadem instantia hoc remedio usus est, iis vero, quibus plures instantiæ concessæ sunt, Leuterationes plane negari poterant,

rant, nisi appellationi ad intermedium judicem renuncient. Cur enim rustico aut civi, qui judicio Amtsassio subest, septem remedia contra eandem sententiam relinquenda sunt, cum Schrifftsassiis, si coram supremo judicio Aulico conveniantur, non nisi una Leuteratio & interdum Oberleuteratio permittatur? cum renunciatione appellationis intermediæ,

§. XXXVII. Cæterum temerarias Leuterationes nostra Ordinatio Magdeburgica coram superioribus judiciis satis coërcet, dum mulctam in casum succumbentiæ exigit ab iis, qui ad hoc remedium cupiunt admitti. A qua si per sententiam eos liberare judici liceat, qui in causa admodum dubia succumbunt, cæteri non immerito pruritum intempestivum luent. b) mulcta succumbentis.

§. XXXVIII. In eo quoque ordinationes nostræ Saxonicas, ni fallor, vincunt, quod Leuterationes breuiore tempore absolvuntur. Ignorant nostri fatale peten- c) absolutio celerior.

dæ citationis & terminum prosecutionis. Schedula interpositionis prosecutionis loco est, reoque ad excipiendum transmittitur, replica & duplica breve spatium postulat, ulteriores positiones non admittuntur.

Remedia quoad appellationes: *a)* applicatio dictorum. *b)* compendium fatalium.

§. XXXIX. Quæ de Leuteratione dicta sunt, ad appellationes etiam maximam partem possunt referri. Mulcta temere appellantibus metuenda multos in officio retinebit. Si appellantes sumtus Apostolorum statim, dum Schedulam offerunt, exhibere jubeantur, fatali carebimus eorum petendorum, poteritque judex, a quo appellatum est, facile intra octiduum de re ad judicem superiorem referre. Inhibitionum vice lex publica esse potest, neque opus fuerit justificationis termino, si, simulac admittendam decreverit appellationem judex, copiam ejus ad excipiendum appellato transmitti curet, & ipsa interpositio sit loco iustificationis. Si hæc Tibi levia & inania videbun-

buntur compendia, at cogites, velim, quantum intersit, pauca habere fatalia, & quam diu quamque multum nunc coram judice a quo, nunc apud illum ad quem appellatum est, disceptari soleat super appellationum desertione. Quæ controversiæ cessabunt, si ipsa fatalia, quæ illis causam præstant, fuerint sublata.

§. XL. Appellationes per saltum, ut vocamus, fieri, judices intermedii non æquo animo admittent, Curiæ Saxonum Provinciales faciles patiuntur se præteriri, causamque a Schrifftsassiis, omissa Curia, ad appellationum Tribunal deferri. Nam ad quos ex sportulis nullum emolumentum redit, ii non facile puto ægre ferunt, labore de pluribus cognoscendi causis se levari. c) Saltus.

§. XLI. Omiseram propemodum, quod non omittendum omnino erat, quotidianum & perpetuum illud Appellationum & Leuterationum impedimentum. Appellato & *Nævus* 20. Contumacia Leuterati & appellati.

& Leuterato impune licet non comparere. Dudum est, quod illo beneficio litigantes abutuntur. Tolli
Remedium: ergo id expediret, atque statim non
Sententia comparente, aut non respondente
in contumacem. illo, contra quem remedium est interpositum, definitivam, perinde ac si, quod integrum cuivis est, submiserit ad acta, sententiam pronun-
vel mulcta. ciari, aut si omnino quavis Judicis industria licet adhibita ad decisionem causæ perveniri nequeat, absentis mulcta & expensis contumaciam coërceri.

Nævus 21. Retardatio sententiæ. §. XLII. Multum præterea temporis perit Clientibus, si, postquam in causa conclusum est, sententiam per aliquot menses expectare necesse sit. Sed apud nos raræ sunt de his querelæ, nisi cum acta transmittuntur. Regimen enim illustre nostræ provinciæ, quotidie causas cognoscit & decidit, ut nemo fere patronorum, tam cito replicam aut duplicam conficiat, quam sententiam obtineat, ex quo ei se submisit. Sed & spes est, fore,

re, ut in posterum ex collegiis Juridicis Acta maturius recipiamus, ex quo Rex noster novissime prohibuit intra 20. annos acta ad facultatem aut Scabinatum quemcunque deferri, unde intra 6. vel 8. septimanas Acta vel vice unica non fuerint Judici reddita, qui transmisit. *Remedium:* pœna procrastinationis.

§. XLIII. Vereor jam tum, Vir Amplissime, ne tædium Tibi pariat mea verbositas, & ne, quam in litibus improbas, epistolæ etiam meæ Tibi prolixitas displiceat. Itaque desinam, ubi unum tantum attigero, quod finit lites, argumentum. Cernimus quotidie, etiam postquam sententia finalis in rem judicatam transiit, per annum, imo per annos plures etiam impediri negari actores, quominus obtineant, quod ipsis amplius non debebat. Itaque expendas velim, an non satius sit, ipsi sententiæ definitivæ ea iura, quæ vulgo executioni & immissioni tribuunt, largiri, ut statim post Terminum Saxonicum aut quatu- *Nævus 22.* Ambages executionis & immissionis. *Remedium:* Fictio.

or

or septimanarum ad subhastationem perveniatur, nisi currente eo spatio Creditori fuerit satisfactum.

Naevus 23. Incommoda subhastationis & exceptionum.

§. XLIV. Circa ipsam quoque subhastationem exceptionesque, quae intra Terminum executivum oppositae aut in ipsa etiamnum executione attenduntur, quae ab aliis desiderentur, non ignoras.

Silentium autoris de naevis processuum extraordinariorum.

§. XLV. Ego nihil addo, ne Tibi homini minime omnium otioso molestus sim, atque adeo omitto ea, & in aliud tempus reiicio, quae circa processum summarium, executivum & possessorium, ac caetera agendi genera & in primis de concursu creditorum dicere constitueram, quae judicia cum quamprimum prae reliquis finiri deberent, per longum & longissimum tempus hodie saepissime ducuntur.

Votum pro frenanda malitia judicum & advocatorum.

§. XLVI. Caeterum calliditati & malitiae hominum nullae forte leges sufficiunt, nam, lege lata, fraudem invenire adeo non difficile, ut, nisi alia ratione Judicum & Advocatorum, si ita appellari merentur,

tur, qui ſanctisſimis officiis abutuntur, fraudibus occurratur, nullam ſperare aut fingere omnino liceat procedendi viam, quam impeditam, qui in id intendit, & difficilem reddere, ſi velit, non posſit.

§. XLVII. Utinam vero diſſenſus Collegiorum Juridicorum vel ii ſaltim, qui circa proceſſus formam & fatalia occurrunt, aliquando tollerentur. Neque enim infrequentes ſunt illæ controverſiæ, ut ſi quis colligere cupiat, quæ circa ſingulos ordinationis judiciariæ titulos moventur, eum facili negotio duas ego aut tres exiſtimem centurias illarum cumulaturum eſſe, quæ non poſſunt non ſingulæ Leuterationibus, Appellationibus aliisque remoris frequentes anſas ſuppeditare. Tollendoque diſſenſu Collegiorum juridicorum.

§. XLVIII. Sed hæc Tu ſingula, Vir Conſultisſime, qui & cauſis olim perorandis ipſe dediſti operam, & nunc in amplisſimo ordine judicis quotidie officio rite defungeris, Concluſio.

recti-

rectius & melius expendis, cui ſi levi hac & ſubitaria opera obſequium meum approbaverim, parum aliorum ego judicia & adverſas forte ſententias formidabo: modo unum addidero, me Tuo juſſu non niſi ea libere expoſuiſſe, quæ anfractibus & circuitionibus, quibus Saxonica fora circumſcribi publicæ paſſim querelæ produnt, tollendis opportuna credidi; cæterum conſiliorum, quæ de emendando cauſas forenſes diſceptandi ordine in aliis judiciis recepto, aut capta ſunt, aut etiamnum agitantur, cenſuram neutiquam mihi arrogare.

Vale.

IN-

INDEX
RERUM ET VERBORUM
in hoc opere occurrentium,

P. *Prolegomena, numerus ſequens Paragraphum,* l. *librum primum, numerus proximus Caput, ſequens Sectionem, poſtremus* §. II, *librum ſecundum, alter numerus Caput, tertius* §. D. *Diſſertationem Epiſtolicam, numerus adiectus eiusdem* §. *notat. Literis* (a b b &c.) *Nota, crucis ſigno* (†) *differentiae indicantur.* Tot, *ſignificat totum caput vel Sectionem euolui debere.*

Quæ non ad ius receptum remittunt, ſed conſtituendi conſilia indicant, aſteriſco (*) notantur.

A.

Actio

Antici-

remissa

Concursus

D.

Defenſio

quando

inter-

man-

Inspe-

eius

M.

vsus

P.

per

R.

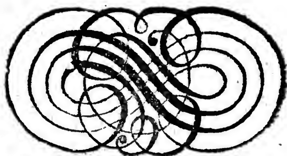

contra

Sub-

T.

FINIS.

005651626
Digitized by Google

